

A NÉVTELEN KAPITÁNY

REGÉNY

**IRTA:
ALEXANDRE DUMAS**

**FRANCIÁBÓL FORDITOTTA:
MARGITTAI SZANISZLÓNÉ**

**BUDAPEST, 1931
HELLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2018
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-297-0 (online)
MEK-17844

I. FEJEZET.

Egy szép októberi estén, Port-Louis városka lakóinak zöme az öböl egy pontján gyülekezett. Bámulatuk és izgatott eszmecseréik köztárgya az a harminckétágyus fregatt volt, amely, mint az óceán egy estéről reggelre hirtelen kivirult pompás virága, ott horgonyzott a tenger sima tükrén. Magasbanyuló árbócán francia zászlót lengetett a szellő. A lemenő nap biborszínből, halványrózsaszínre mélyült sugarai bevilágították a zászló selymének három arany lilomát. A kikötőben ácsorgók főleg azon vitatkoztak, hogy melyik hajógyárból került ki a fregattok e remekműve. Egynéhányuk azt állította, hogy ilyen tökéletességet csak amerikai kezek gyárthattak, mások az angolok ügyességére esküdtek. A francia voltokra gögösek magukénak vallották a hajó eredetét, akadtak olyanok is, akik jól tudva, hogy az árbócra huzott zászlók nem mindig tanúsítják egy hajó való nemzetiségét, azt gyanították, hogy a francia lilimok helyett, a spanyolok oroszlánjainak illenék a zászlón ékeskedniük.

Bizonyos, hogy reggel óta, mióta e hajócska Bretagne ez öblében feltűnt, nem ült el a vita. Okoskodásnál tovább nem juthattak, mert a hajó személyzetéből senkisé is igyekezett partra. Talán nem is volt legénysége. S ha a hajó hidján az ügyeletes örökös hajótiszt alakja olykor fel nem bukkan, azt hihették volna, hogy a hajón egyetlen eleven lélek sincs. Hogy nem ellenséges szándékkal közeledett, azt valamennyien sejtették. Békésen vesztegelt az öböl szemközti partjának kis erődje előtt, amely az angolok és franciák nyílt hadüzenete óta ágyucsöveivel állandóan készenlétben várta az esetleg váratlan rajtacsapást.

A hajó nézőközönségének egyik tagja különösen feszült érdeklődéssel és izgalommal figyelte a titokzatos hajót. Egy elegáns, csinos fiatalember, a királyi testőrtisztek festői egyenruhájában. A körülállók rövidesen felismerték benne d'Auray grófot, Bretagne egyik legrégebbi főnemesi családjának utolsó sarját. A grófi család ősi kastélya Port-Louis-tól vagy hét mérföldnyire, Morbihan öblének partvidékén állt. E kastélyban élt az elborult elméjű öreg gróf, aki husz év óta nem lépte túl birtoka határát. Felesége, az arisztokratikus göggyéről híres d'Auray grófné megosztotta beteg férjével a remeteséget. Ugyancsak a kastélyt lakta leányuk, a tizenhétéves törekeny szépségű, virágsziromarcu, szőke Marguerite és fiuk, a fiatal Emmanuel gróf, aki most testőrtiszti díszében a hajót bámulók csoportjában volt.

A fiatal gróf, miután még jóideig figyelte a hajót, mintha végül is ráunt volna e céltalan ácsorgásra, éppen sarkon akart fordulni, mikor a hajó mellől kivált egy vizrebocsátott csónak. A csónakban hat evezős ült. A háttérben egy hetedik alak, összefont karokkal, tétlenül. A nyolcadik a kormányos volt. A hátul ülő, egy husz-huszonkétévesnek látszó tengerészkadét volt, a francia királyi tengerészek egyenruhájában. A paronállók mohón lesték a közeledő csónakot. Végre hát kielégíthetik a kíváncsiságukat!... Alig várták a pillanatot, hogy a partraszállókat megrohanhassák kérdéseikkel. A csónak vagy nyolc lányira a parttól megállt. A tulsekély vízben nem tudott partot érinteni. Három-négy izmos matróz a vízbe lábalt és a szó szoros értelmében, mint egy kényes disztárgyat, kézről-kézre adták a fiatal kadétot, hogy ilyen módon elegáns egyenruhájának érintetlen díszében, száraz lábbal partra jusson. A matrózok, miután tiszteletteljesen végighallgatták a tengerészkadét parancsait, visszaveztek a hajóhoz. A kadét pedig fütyörészve, mintha a kíváncsi tömeget nem is látná, megindult a város irányába. Mikor azonban a fiatal d'Auray gróf a tömegeből kivált és néhány lépést közeledett, a tengerészkadét a testőrtiszti egyenruha megpillantására megállt és bevárta a grófot.

A kadét mosolyogva, bajtársi közvetlenséggel nyújtott kezét:

- Ezek a jámbor bretonok úgy látom ritkán kapnak szem elé egy eleven tengerészt, mert úgy bámulnak, mintha a világ hetedik csodáját látnák.

- Tagadhatatlan - felelte a gróf - hogy ilyen pompás fregatt még nem igen tisztelte meg látogatásával szerény kikötőnket. Nem csodálom, ha izgatja e derék emberek kíváncsiságát. Sőt, mit tagadjam, az én kíváncsiságomat is eléggé felcsigázta. Igaz, hogy a magam, külön, jóval súlyosabb okaimból...

- Ugyan?... most már én kezdek kíváncsi lenni e súlyos okokra?

- Egyebet se várok, minthogy a kíváncsiságát kielégíthessem. De talán igyekezzünk kissé eltávolodni a tömegtől, hogy zavartalanabban beszélhessünk.

Karonfogta a tengerészkadétot és jó bajtársak módjára, karöltve kanyarodtak le az öböl végére, ahonnan beszélgetésük hangja nem hatolhatott vissza az összesugó, utánuk bámészkodók füléhez. Mikor itt megálltak, Emmanuel gróf a távolban horgonyzó fregatra mutatva megkérdezte:

- Miféle hajó ez?

A tengerész gyorsan, kutatón és egyben csodálkozva nézett a kérdezőre és könnyed, természetes hangon felelte:

- Egy harminckétágyus fregatt, kibontott vitorlákkal, bármely pillanatban indulásra készen.

- Bocsánat - mosolygott a gróf - nem ezt kérdeztem. Az ágyuk száma nem érdekel. A hajó nemzetiségét óhajtanám tudni, utjának célját és kapitányának a nevét.

- No, de... a hajó nemzetisége felől csak nem lehetnek kételyei?... nem látja az árbócon lengő francia zászlót?... A hajó utjának célja?... az is egyszerű. Mexikó. A hajó kapitánya?... hát ez már kissé bonyolultabb...

A tengerész habozva elhallgatott.

- Miért? - unszolta a gróf.

- Mert... e hajó kapitányáról a legkülönbélebb vélemények keringenek. Vannak, akik arra esküsznek, hogy fiatalember. Nem idősebb, mint ön, vagy én. Mert, ha jól sejtem, mi ketten körülbelül egykorúak lehetünk. Mások viszont azt állítják, hogy egyidős d'Estaing tengeraggal, aki ezidőszerint az amerikai lázadók fékentartásán fáradozik. Ami pedig a nevét illeti, hát... ugymondják, ezt ő maga sem ismeri. S ameddig a való nevét ki nem kutatja, megelégszik az egyszerű Paul névvel.

- Paul?

- Igen, Paul kapitány.

- És a vezetékneve?

- Azt a hajó szerint változtatja. E pillanatban, miután az INDIENNE hajót vezényli, azt hiszem Paul de l'Indienne a neve. Nagyon büszke e névre. Tengerészszimatom azt sejteti, hogy a világ semminő hajójával se cserélné el ezt a pompás fregattját.

- Furcsa... - csóválta a fejét Emmanuel gróf - miféle ember lehet?... milyen egyéniség... jellem..?

- A jelleme?... Ó, kedves... báró... gróf... herceg?

- Gróf - mosolygott Emmanuel és meghajolt.

- Nos, kedves gróf, ön a kapitány jellemét kérdezte. Sajnos, attól tartok, a jellemét mindenki csak önmaga ecsetelheti. Vagy talán még ő maga sem. Egy emberi jellem... Én, kedves bajtársam, ugyszólván mióta csak az eszemet birom az óceánt járni, a tenger hullámain minden szeszélyes változatukban tanulmányoztam és még ma sem ismerem az óceán karak-

terét. Pedig csak négy fő és harminckét melléklégáramlat keresztezi. Hogy ismerjünk ki egy emberi jellemet, amelyet ezer szenvedély szánt keresztül-kasul?

- Nem úgy értem kedves báró... gróf... herceg?

- Kadét - felelte ugyancsak udvariasan meghajolva a tengerész.

- Mikor a kapitány jellemét kérdeztem, csak az érdekelt, hogy becsületes ember-e?

- Értsük meg egymást, kedves gróf. Mit ért ön pontosan becsület alatt?

- Furcsa kérdés. A becsület... becsület!

- Téved. Ez a szó végtelen, mint akár Isten! Az Isten is Isten és mégis hány alakban imádták! A régi egyiptomiak egy skarabéust imádtak Istenüknek, az izraeliták egy aranyborjut. Így vagyunk a becsülettel is. Szeretném, ha pontosabban fejezné ki a kérdését.

- Azt kérdeztem, megbizhatnánk-e adott szavában?

- Nem hinném, hogy valaha megszegte volna adott szavát. Ezt még az ellenségei se vitatják el. Ha így értette a kérdést, akkor becsületes ember.

- Egyebet is tudni óhajtanék...

- És pedig?

- Hogy ez a... Paul kapitány, hűségesen és vakon teljesítené-e a királyi parancsot?

- Paul kapitány, mint minden tengerész, esküjéhez hiven engedelmeskedik minden feljebbvalójának.

- Ha tehát Őfelsége egy írott parancsát átnyujtanám...

- Amennyiben ez írás alatt a felséges Louis névaláírást látná s a pecséten a három francia liliumot, természetesen, vakon engedelmeskednék.

- Ez minden, amit tudni akartam - felelte a fiatal testőrtiszt - most még csak egyre kérem...

- Parancsoljon, kedves gróf.

- Nem szállithatna valamiképen arra a hajóra?

- Dehogyan nem. A legnagyobb készséggel. Üljön be velem a csónakomba - s a kadét a közelben veszteglő csónakra mutatott, amelyet intésére a matrózok gyors evezőcsapásokkal a partnak irányítottak. - Jöjjön, kedves gróf...

- Végtelenül lekötelez...

- Szót sem érdemel. Örülök, hogy ezzel a csekély szolgálattal megbékélthetem hiábavaló fecsegésemért. Mi tengerészek meglehetősen fecsegősek vagyunk. A nagy óceánon a világtól elzártan még az elemekkel is elbeszélgetünk. Ha szélcsend van, a tenger tükrével, viharban a hullámokat korbácsoló széllel, éjjelente pedig a jó Istennel.

Néhány perc múlva bennültek a csónakban, amelyet a hat izmos matróz ritmikus evezőcsapásai gyors iramban repítették a fregatt felé.

II. FEJEZET.

Ahogy közeledtek, a hajó tökéletes vonalai egyre világosabban bontakoztak elő. Az alkony sejtelmes homályában, a tenger sima tükreben, teljes mozdulatlanságában és kihaltságában a gyönyörű hajó csakugyan úgy állt ott, mint egy mesék világából ott termett csodahajó. A gróf leplezetlen csodálatával adózott az amerikai hajógyártás e tökéletességének. Mert ott építették, a Kolumbusz Kristóf felfedezte Ujvilágban.

- Nos gróf, mit szól ehhez a mesterműhöz? - kérdezte mosolyogva a tengerészkadét, a gróf érdeklődését látva.

- Csak azt, hogy megérdemli e nevet. Valóban mestermű!

- A híres Guillaume Coustou utolsó mestermunkája. De csak akkor fog csodálkozni, ha belül meglátja. Nincs az a menyasszony, akit szebben felékesíthetnének. Malachit és márványoszlopait vertarany cirádák ékesítik, valódi korallfüzérék, akár egy imádott nő márványfehér nyakát. Aki ezt a fregattot hadizsákmányául ejti, jó fogást csinál.

- Furcsa szeszély!... egy hajót így felékesíteni... - mormogta a gróf.

- Ne minősítse szeszélynek! - felelte nagyon komolyan, majdnem mélabusan a kadét - nekünk tengerészeknek, akiknek családunk a matrózaink, hazánk az óceán, színjátékunk a vihar és szórakozásunk a csatározás, ragaszkodnunk kell valamihez. Nincs kedvesünk, akit felékesítsünk, mert ugyan ki szeretné az örökkön tengerenkószálókat! Hol egy szép szigetért lelkesülünk, amely megejtő harmatos frissességével mosolyog ránk az óceán végtelenségéből, majd megint az ég bársonyán kigyuló csillagokért rajongunk. De igazán és mindenekfelett a hajónkat szeretjük, amellyel együtt élünk, halunk. Paul kapitány hajójára halmozta mindazt a pazar bőkezűséget, amellyel talán egy imádott menyasszonyt felékesítené. Lám, lám... ébrednek...

A hajó fedélzete csakugyan megélnékült. Felbukkant néhány matróz s a csónak közeledésére egy hajótiszt is megjelent a fedélzeten. Ugyanolyan egyenruhát viselt, mint a tengerészkadét. Ugyanegy rangban is lehettek.

Mikor a csónakból, a leeresztett kötélhágcsón feljutottak a fedélzetre, a kadét a hajótiszthez fordult.

- Barátom, gróf... - s mintha csak most ötlene az eszébe, hogy még nem ismeri új barátjának a nevét, kérdően fordult a grófhhoz.

- Emmanuel d'Auray - hajolt meg a gróf.

- Gróf Emmanuel d'Auray barátom beszélni kíván Paul kapitánnyal. A kapitány a hajón van?

- E pillanatban érkezett - felelte a tiszt.

- Lemegyek hát és értesítem a látogatásáról, kedves gróf. Walter kadét addig megmutathatja önnek a hajó belsejét. Érdekes a megtekintésre. Azt hiszem éppen vacsoraidő van.

- Igen - felelte a másik kadét.

- Annál érdekesebb lesz. Igyekszem, hogy a kapitány ne várakoztassa soká és hogy szívesen fogadja, kedves gróf. Viszontlátásra!

A kadét lesietett a kapitányi kabinba vezető lépcsőn. Társa ezalatt a vendéget a hajó ágyúütegéhez vezette. A fiatal testőrtisztnak először nyílt alkalma tüzetesebben szemügyre vehetni egy hadifregatt bateriáját és látható érdeklődéssel szemlélte a felsorakoztatott öblöstorku ágyukat s ez ágyuk körül vacsorázó legénységet. Az asztalok és a padok az ágyuk közötti

szabad térségen nem a padozathoz erősítve álltak, hanem karvastagságu köteleken lógtak a menyezetről. Mindegyik asztalnál négy-négy matróz ült. Ugyancsak erős fogakkal rendelkezettek, hogy megbirkózhattak a kőkeménységű füstölt marhahusszeletekkel. Mindegyik matróz előtt félüveg bor állt. A kenyeret nem adagolták, hanem tetszés szerint fogyasztották. A száznolcvan-kétszáz főnyi legénység tökéletes csendben fogyasztotta a vacsorát. Bár a szájukat csak éppen evés és ivásra nyitották fel, a gróf ha nem is a beszédjükéről, külsejükéről felismerhette különböző nemzetiségüket. Mikor meglepetésének kifejezést adott, kalauza, aki maga is erősen amerikai kiejtéssel elárulta, hogy bölcsőjét az óceán tulsó partján ringatták, mosolyogva felelte:

- Hát bizony a mi hajónk belseje körülbelül ugy fest, mint öreg Noé apánk bárkája! Nincs az a fajta, amely itt képviselve ne volna. Kezdve a jókedvű franciáktól, akik még a halálba is énekelve mennek, angol, skót, mexikói, holland, amerikai, valamennyit megtalálja. Csupa halálmegvetőn bátor, lelkes fiu. Tökéletes gyűjtemény a maga nemében.

- Dehát hogy értetik meg magukat a világ e minden tájáról egybeseregített emberekkel? Hogy értik meg a kapitány parancsait?

- Kapitányunk mindenekelőtt minden nyelvet beszél. Meg aztán a harc viharában, elhiheti, bármely nyelven kiejtett vezényszó minden fülnek egyformán hangzik. De gyerünk... Látom nyilni a kapitány kabinjához vezető ajtót.

A jelzett ajtó csakugyan felnyílt. Egy matróruhás siheder bukkant elő és egyenest nekik tartott. A kapitány megbizásából jött, hogy a grófi vendéget levezesse a kapitány kajütjébe. Emmanuel követte a fiut. A kadét a legénységnél maradt.

Emmanuel kíváncsian nyitott be a kapitányi kajütbe. Végre hát látni fogja ezt a különös Paul kapitányt!... Egy ötvenötév körüli emberrel állt szemközt, aki a királyi tengerészek szigoruan szabályszerű egyenruháját viselte. A vöröshajtokás kék kabátot, vörös mellényt, ugyanolyan térdnadrágot, sötét harisnyát, fehér mellfodrot és kélőket, hajporozott haját, ahogy az akkori divat parancsolta. Háromszögletű kalapja és kardja az asztalon feküdtek. Mikor Emmanuel alakja a küszöbön feltűnt, egy-két lépéssel elébement. Emmanuel elfogódottan állt meg. A kapitány átható tekintete, mintha a lelke mélyéig akart volna hatolni. Vagy talán nem is e kutató tekintet, hanem saját küldetésének a tudata mozdította meg lelkiismeretét és okozta elfogultságát?...

A két férfi nagyon udvariasan, de nagyon tartózkodón köszöntötte egymást. Mintha valami titkos ellenszenv hatása alatt volnának.

- D'Auray grófhhoz van szerencsém? - - szólt a kapitány. - Minő szerencsés véletlennek köszönhetem, hogy Bretagne egyik legősibb, főnemesi családjának tagját szerény hajómon üdvözölhetem?

- Kapitány ur - felelte kis habozás után Emmanuel - ugy értesültem, hogy az ön utjának célja Mexikó?

- Jól értesítették, gróf ur. Cayenne és Havanna érintésével Mexikó öblébe vitorlázunk.

- Ez éppen megfelelő. Így - amennyiben vállalja a parancs teljesítését, amelynek közvetítésével megbiztak - nem is kell letérnie utirányától.

- Kinek a részéről közvetit ön parancsot? - kérdezte a kapitány.

- A tengerészeti miniszter részéről.

- Parancs... az én részemre? - ismételte kétkedőn a kapitány.

- Nem éppen személyhez kötöten az ön részére, hanem valamennyi, illetve bármely királyi tengerészkapitány részére, aki Délamerikába vitorlázik.

- És miről volna szó, gróf ur?

- Egy fogoly Cayenne-be szállításáról.

- A parancs önnél van?

- Ime!

Emmanuel kihuzta belső oldalzsebéből a papirtekercset és átnyujtotta a kapitánynak. A kapitány a kerek kajütblakhoz lépett s az alkonyi világosságnál fenhangan olvasta:

- A királyság és a gyarmatok tengerészeti minisztere elrendeli valamennyi állami hajónk kapitányainak, illetve parancsnokainak, akik hajóikkal Délamerika, illetve Mexikó öblébe tartanak, hogy nevezett Lusignan, életfogytiglani deportálásra ítéltet, hajójukon Cayenne-be szállítsák. Az elítéltnak az átkelés alatt kajütjében külön kell étkeznie és a hajó személyzetéből, illetve legénységéből senkivel szót nem válthat.

- A parancs formailag szabályszerű? - kérdezte Emmanuel.

- Tökéletesen - felelte a kapitány.

- Hajlandó teljesíteni?

- A tengerészeti miniszter urnak a legteljesebb engedelmességgel tartozom.

- Igy hát a foglyot a hajóra szállithatjuk?

- Minél előbb. Nem sokáig szándékozom ez öbölben vesztegelni. Egyéb kívánsága nincs gróf ur?

- Semmi egyéb. És hálásan köszönöm az előzékenységét kapitány ur.

- Nincs mit köszönnie. A miniszter parancsol és én engedelmeskedem. Ennyi az egész. Nem szivességet teszek, csak a kötelességemet teljesítem.

A kapitány és a gróf kölcsönösen kimérten, hűvösen meghajoltak. Emmanuel a fedélzeten a fiatal kadétot kereste, aki őt a hajóra hozta. Felvilágosították, hogy a kadétot szolgálati teendői akadályozzák a megjelenésben, de meghagyta, hogy a csónakot az evezősökkel a gróf rendelkezésére bocsássák. Így is történt. A hat matróz egyenletes evezőcsapásai gyors iramban röpitették a csónakot partnak.

A foglyot még ugyanez éjjel az INDIENNE fedélzetére szállították. S mire felvirradt, a pompás fregattnak, amely egy héten át Port-Louis derék lakói közbámulatának a tárgya volt, hire-hamva se volt. Amily hirtelen felbukkant, époly váratlanul tünt el a szemük elől.

III. FEJEZET.

A gyönyörű őszi napok különösen kedveztek a tengeri utazásnak. Az INDIENNE kibontott vitorlákkal kecsesen siklott tova a hömpölygő hullámokon. A matrózok munkáikat bevégezve, nagybőrára tétlenül heverésztek a fedélzeten az azurkék eget bámulva.

Egyszerre, mintha csakugyan az égből hangzott volna, a magasból felsüvített egy hang:

- Holláhó!... holláhó!... vitorla a láthatáron!

Az árbóckosárban őrködő matróz e kiáltására a hajón nagy mozgalom támadt.

- Vitorla!... vitorla a láthatáron! - járt szájról-szájra.

Az ügyeletes tiszt jelentésre rohant a kapitányhoz. Ekkor már valamennyien szabadszemmel megkülönböztethették a távoli láthatáron kibontakozó vitorlást, amelyet e nagy távolságból a gyengébb látásuk akár egy sirály csapódó szárnyainak is nézhetek volna.

A kapitányi kajüthöz vezető lépcsőről egy huszonöt év körüli fiatalember ugrott a fedélzet korlátjához.

- Vitorla a láthatáron?... - kiáltotta. - Mi a közelebbi jelentés?

- Kadét! - kiáltotta a hajótiszt egyik kadétnak, aki első pillanatban, mikor az idegen vitorlást jelezték, felkuszott az árbóckosárba és messzelátójával szemlélte a terepet. - A kapitány jelentést kíván arról a dióhéjról!

- Az a dióhéjnak látszott valami - kiáltotta vissza a kadét - egy nagy hajó, amely szélirányt változtatva felénk igyekszik. Most kibontotta a fővitorlát...

- Igen... - bólintott a kapitánynak szólított fiatal tengerész, - ahogy mi megláttuk őket, úgy megláttak ők minket. Annál jobb! Szívesen bocsátkozunk egy kis barátságos eszmecserelésbe. Az ágyuink már amugyis megnémulnak a hosszas hallgatástól. A tüzemester helyezze készenlétbe az ágyukat. Kadét... kérünk közelebbi értesítést a hajóról.

- Hadihajó. A zászlója nem látható. De erős a gyanum, hogy az angol királyt szolgálja.

- Bizonyára a határozott paranccsal, hogy egy INDIENNE nevű francia fregattot útjában feltartóztasson. A kapitány ugylátszik a tengernagyi rangot reméli jutalmul, hajónk elfoglalásáért. Walter hadnagy, bontassa ki az összes vitorlákat!... Hajszálnyi eltérés nélkül a vizvonalunkban maradunk. Meglássuk, meri-e keresztezni az utunkat.

A kapitány parancsait azonnymódon teljesítették és az INDIENNE dagadó vitorlákkal, gögösen és feltartóztatlanul haladt tovább kijelölt útján.

Az INDIENNE kapitánya ezuttal nem a szeles, tréfásan bőbeszédű fiatal kadét volt, aki a Bretagne-i parton Emmanuel d'Auray gróffal összebarátkozott. Sem pedig a vén tengeri farkas, aki hüvös kimértséggel fogadta a kapitányi kajütben a gróft. Ezuttal minden álalakját félrevetve, a maga természetes mivoltában állt a fedélzeten. Pompás növésű, szép, nemesvonású huszonöt éves fiatal tengerész volt, a magatervezte egyenruhában, amelyet ilyenkor, amikor csak a végtelen tengerrel, az elemekkel, az Éggel... Istennel állt szemközt, viselni szeretett. Fekete bársonyzubonyának széles, indiai selyemövéből pisztolyának és törének finoman cizelált nyelei villantak elő. Lakkcsizmája térdig ért, fehér kasmirnadragja alatt. Övével összhangzatos indiai selyemből volt a nyakkendője is. Az arca napbarnított, sötét szeme acélos tekintetű, fényes, természetből hullámos, sűrű haja minden hajportól mentesen ébenfekete.

A többi hajóstitzt, csakugy mint a legénység, a francia tengerészek szigoruan szabályszerű egyenruháját viselte.

A jelzett hajó, amelyet még rövid idő előtt kibontott szárnyu sirálynak, habokon táncoló dióhéjnak csufoltak, lassan-lassan árbócok és vitorlák piramidjának bontakozott ki. Minden tekintet rajta függött s bár még nem hangzott el a határozott parancs, valamennyien harcra-készen vártak. Csend volt. Az az ünnepélyes, néma csend, amely a kapitány határozatát megelőzni szokta. Már azt is látták, hogy a közeledő hajó harminchatágyus és nagyobb tonnás, mint az INDIENNE. Zászlót nem huzott az árbócára, a fedélzeten senkise mutatkozott. Nem tudhatták, milyen nemzetiségű. Ezeket az óvatossági szabályokat egyébként a maguk részéről is betartották.

- Ugylátom álarcos bálosdit fogunk játszani, - fordult a kapitány az első hadnagyhoz. - Huzasson fel néhány különböző zászlót a főárbócra. Hadd lássák, hogy van mivel ékeskednünk. Az ágyuk lövésre készen álljanak. Nem hinném, hogy jóbaráttal fogunk szembekerülni.

A parancsokat szó nélkül teljesítették. Egy perc mulva vagy tizenkét különféle színű és nemzetiségű zászló lengett az INDIENNE főárbócán. Az ágyukat készenlétbe helyezték s a szükséges fegyvereket szétszították. Mindenki ösztönösen elfoglalta szokott posztját. Mert hiszen a hivatalos hadiparancs még nem hangzott el. De a legénység parancs nélkül is csatasorban állt, hadakozásra készen, a tulfütött várakozástól izzó levegőjü fedélzeten.

A két hajó közeledett egymáshoz. A kapitány parancsára most a zászlókat levonták az árbócrudról, majd egyiket a másik után, sorjában huzták megint fel. Hogy kipróbálják, melyik nemzet zászlajának megpillantására reagál a közeledő hajó. Előbb skót, majd a szardagnai zászlót lengette a szél. Az idegen hajó néma maradt. De mikor harmadiknak Amerika, az Egyesült Államok csillagos zászlaját huzták fel, az idegen hajó is levetette inkognitóját és Nagy-Britannia zászlaját huzta az árbócára. Ugyane pillanatban ágyulövés dördült el az angol királyi hajóról s az ágyugolyó vagy száz méternyire az INDIENNE-től, sisteregve csapott le a tengerbe.

- Jól sejtettük! - kiáltotta harsány hangon a kapitány. - Walter hadnagy!... pergessek meg a dobokat!... Előre fiuk!... Éljen Amerika!... halál Angliára!

Hangos üdviválgás volt a válasz. Peregtek a dobok s már felhangzott a másik hajóról a válaszoló dobpergés. A hadüzenet!... Mindenki a helyén termett. Tüzmeisterek az ágyuiknál, hajótitstek a csapataik előtt. Az angol hajón kibontakozott a zürzavaros nyugtalanság képe, az amerikai fregatt francia legénysége fegyelmezetten nyugodt maradt. A tüzelést az angolok kezdték. De a hevesen indított ágyusortüz, amelynek fülsiketítő döreje a messze láthatárig megreszkettette a levegőt, kudarcba fult. Elvették a távolságot. Az ágyugolyók egyike sem érte a fregattot.

Az INDIENNE viszont, mintha méltóságán alulinak itélné viszonzni e koraért támadást, zavartalanul folytatta útját szél vonalában. Mintha csak egyenest az ellenség karjaiba akarna futni. A kapitány a fregatt orrában állt összefonott karokkal. Most pillanatra hátrafordult. Tekintete végigsiklott hajója fedélzetén és meglepve pihent meg egy ugyane pillanatban felbukkant alakon, aki még az előbbi percben nem volt a fedélzeten.

Egy magas, sápadt, szolidarcu fiatalember, mellén összefonott karokkal, egyik árbócrudnak támaszkodva, félig közönyösen, félig szomoruan nézte a kibontott vitorlával, teljes sebességgel, gyorsan közeledő angol hajót. Ez a nagy közöny az általános hadi izgalom között az első pillanat meglepetése után felismertette a kapitánnyal az előtte állót. A rájukcsapott izgalmak elfelejtették az őrizetére bizott foglyot, akit d' Auray gróf hozott a hajójára s akit a tengerészeti miniszter parancsából Cayenne-be kellett szállitania.

- Kinek az engedelmével hagyta el a kabinját? - kérdezte, de a hangja nem volt szigorú.
- Engedelem nélkül, - felelte a rokonszenvesarcu idegen. - De azt reméltem, hogy a jelen helyzet szabályt bont és...
- Elfelejté, hogy a legénységgel nem szabad szót váltania?
- Nem is azért jöttem. Inkább egy ellenséges golyóval szeretnék szóbaállni. Talán könyörületesen végez velem.
- Ezt könnyűszerrel elérheti, ha helyben marad.
- Vélemény ez, vagy parancs, kapitány ur? - csillant fel a fogoly szeme.
- Értelmezheti, ahogy akarja.
- Köszönöm. Akkor hát maradok.

E pillanatban újra feldörgött az ágyudőrej. Az INDIENNE két mellékárbóca recsegve-ropogva dült össze. Elfojtott kiáltások, kínos, panaszos felnyögések hallatszottak. A kapitány nem vette le tekintetét a fogolyról. Egy golyó, csak két lábnyira a fogoly feje fölött, derékban kettéroppantotta az árbócrudat, amelynek támaszkodott. Érezhette a halál suhintását. De egy arcizma se mozdult. Közönyös, nyugodt maradt. A kapitány szakértő volt bátorság terén. Ebből a próbából megítélhette, hogy ki áll előtte. Egy izig-vérig, talpig bátor férfi.

- Elég!... - szólt a kapitány. - Ha kedve tartja, tovább is nekitámaszkodhat annak a csonka árbócnak. De ha kitör a kézharc és beleunt a tétlenségbe, akár felkaphat egy kezeügyébe eső puskát, vagy kardot...

A kapitány vezényszavára az INDIENNE is megindította a tüzelést. Az egyszerre eldördülő ágyuk végtől-végig megreszkettették a hajó bordáit. Mikor a fülsiketítő dörgés morajjá mélyült és a sűrű füstfelhők szétszlottak, látták, hogy az ellenséges hajó, a DRAKE főárbóca ledőlt és vitorlája foszlányokban lóg szerte.

- Jól van, fiuk! - üvöltötte a kapitány. - Folytatjuk a tüzelést. Csak mindig közelebb!... fenjétek a beretvákat!

A matrózok lelkesen teljesítették a parancsot. Az újabb sortüz láng- és füstnyelvet okádva, megint megreszkettette a hajót. Recsegve-ropogva dőltek sorra az ellenséges hajó árbócai. Már csak két árbóca maradt épen. Az INDIENNE-nek viszont csak két árbóca sérült meg. A kapitány örömtől mámorosan szalasztotta végig tekintetét a fedélzeten. Elérkezett a döntő cselekvés pillanata.

- Fiuk!... valamennyien a felső fedélzetre!... kezdjük a kézitusát!... előre fiuk!... elő a beretvák! Gondoljátok, hogy egy várat kell megtámadnotok!... neki az erődnek!

Az ellenséges hajó megneszelte a kézítámadást s a maga részéről is nekilátott az előkészüldésnek. Ám e pillanatban derékban kettőberoppant főárbóca, egész talapzatában meginogva végigdőlt a fedélzeten, hatalmas vitorlájával, mint egy gigantikus sátor alá, maga alá seperve a legénység tetemes részét. A tökéletes fejvesztettségnek ezt az alkalmas pillanatát használta fel az INDIENNE legénysége a kézítámadásra. Ropogtak a puszkagolyók, embert-ember után seperve le az angol hajó fedélzetéről. S mikor a két hajó teljes közelségben, ugyszólván surolta egymást, felsivított Paul kapitány hangja:

- Át a fedélzetre!... előre!

Jó példát mutatva, damaszkuszi kardját a fogai közé szorítva, mindegyik kezében egy-egy remekművü pisztolyát megmarkolva, elsőnek akart felkuszni az ellenséges hajó fedélzetére. De minden gyorsasága és igyekezete dacára csak másodiknak érkezhett. Megelőzte a sápadt,

szelidarcu fogoly, aki ingujjra vetkőzve, egy szál csupasz karddal a kezében, mindenkit megelőzve, elsőnek rohant a győzelem vagy halál torkába.

Paul kapitány nevetve kiáltott utána:

- Látom, nem ismeri hajónk fegyelmi szabályait. Az ellenséges hajó fedélzetét elsőnek csak a kapitány lába érintheti. Ezuttal megbocsátok, de a jövőben több fegyelmet kérek!

Ezalatt az INDIENNE fegyveres matrózai, mint az érett gyümölcsök a fáról, potyogtak minden irányból az ellenséges hajó fedélzetére. Macska- és majomügyességgel kusztak-másztak fel és mielőtt az angolok ráeszméltek volna, már előzönlötték a hajó minden zegzugát.

Elképesztő zür-zavar támadt. Kéz-kéz ellen, test-test ellen viaskodott. Ahol nem használt a kard, előkerült a fejsze. Széthasított koponyák kiloccsant agyvelői egybekeveredtek a gőzölgő vérrel. A puskagolyók szinte szégyenkezve dörögtek e szörnyű mészárlásban. Az angol zászló rongyokratépetten, vérbetapodtan, dobogó lábaktól foszlottan feküdt a fedélzet padozatán. A megmaradt angolok fejvesztetten menekültek az alsó fedélzetre. Fent csak a győzők maradtak, a halottak és a mozdulásra képtelen sebesültek.

Paul kapitány, jobbján Walter hadnaggyal, balján az idegen fogollyal, - akinek csapzott haja, ronggyá tépett inge az ellenség rátapadt véréből vöröslött, - csendet parancsolt:

- Elég a mészárlásból!... ha valaki még a fegyveréhez nyul, velem gyülik meg a baja!

S most a balján álló fiatalemberhez, a szelidarcu fogolyhoz fordult.

- Ma este, - szólt kezét nyujtva, - el fogja beszélni történetét. Azt gyanitom, hogy önnel súlyos igazságtalanság történt. Cayenne-be csak a gazembereket deportálják. Aki pedig ilyen bátor és hős, nem lehet gazember!

IV. FEJEZET.

Félévvel ez események után egy koratavaszi napon Emmanuel d'Auray gróf Párizsból hazaérkezett ősei kastélyába. Sietős lehetett az utja, mert egyre türelmetlenebben és idegesebben nógatta gyorsabb hajtásra a kocsist.

A d'Auray grófok Bretagne legrégebbi ősnemesei közé tartoztak. Emmanuel egyik ősapja Szent Lajossal együtt harcolt a Szentföldön. Családfájuk azóta is sok neves hőst termelt. Nevük sűrűn szerepelt a történelem lapjain. Apja, az öreg gróf, a Szent Lajos-rend lovagja, a Szentlélek-rend nagykeresztese, kiváltságos helyet foglalt el XV. Lajos udvarában. Megfelelő előnyös házasságot kötött a vele egyenrangú Sabré grófnővel. A fiatal házasok a legragyogóbb jövő elé nézhetek.

Ötésztenői zavartalan házasságuk után hirtelen furcsa hírek kezdtek keringeni. Azt beszélték, hogy d'Auray gróf az eszét veszítette. Bretagne-i birtokán hónapokig súlyos agylázzal feküdt, s bár életben maradt, az elméje megzavarodott. Bizonyos, hogy a tél beköszöntével a házaspár nem jelent meg Versailles-ban. A király egy évig kegyesen várt, azután mással töltötte be a gróf udvari tisztjét, amint hogy a királyné is mással pótolta a hiányzó d'Auray grófné udvarhölgyi szolgálatait. Franciaországban gyorsan felejtenek. Lassan-lassan a közönyös felejtés szemfedelét borították a grófi családra, amely csakugyan úgy zárkózott el ősi Bretagne-i kastélyába, mint egy kriptába. Tudták, hogy a grófi házaspárnak két gyermeke született, egy fiú és egy leány. De miután husz teljes esztendeig nem szerepeltek az udvar légkörében, távol maradtak politikától és udvari pletykáktól, mintha Pompadour és Dubarry, Broglie marsal, Clermont gróf s a többi nevezetesség nem is léteztek volna, tökéletesen elfelejtették a létezésüket. Csak két ízben hangzott el az udvarnál még a d'Auray grófok neve. Először, mikor a fiatal Emmanuel gróft besorozták XV. Lajos nemes apródjai közé, másodszer, mikor az apródok sorából előléptették a fiatal XVI. Lajos testőrtisztjei sorába.

Emmanuel gróf az udvarnál megismerkedett egy bizonyos Lectour báróval. A báró szegriől-végről rokona volt a nagy hatalmu Maurepas miniszternek, akire meglehetősen befolyást gyakorolt. Az öreg, nagy ravagyó és kapaszkodó Lectour báró jól tudta, hogy Emmanuelnek van egy testvérhuga. Régi vágya volt Franciaország egyik ősnemesi családjával közeli rokoni összeköttetésbe lépni s néhány elejtett megjegyzésével megértette a fiatal gróffal, hogy esetleg megvolna benne a hajlandóság fiával Emmanuel hugát feleségül vétetni.

A még nála is nagy ravagyóbb Emmanuel mohón kapott e kínálkozó alkalmon. A miniszter rokonának segítségével helyreözkkenthetné családjuk régi kiváltságos helyzetét az udvarnál. D'Auray grófné a maga részéről lelkes örömmel kapott az ajánlaton, amely fia utját egyengetheti. Ha nem is a két érdekelt, - mert hiszen nem is ismerték egymást, - a két család között megtörtént a megállapodás.

Emmanuel azt jött hirül adni anyjának, hogy minden tökéletes rendben van és a vőlegény két-három nap múlva megérkezik. Marguerite, „a menyasszony” véleményét nem kérdezték. A kész határozatot hozták tudomására. Mint ahogy a halálraitélttel a halálos ítéletet közlik.

Az ősi kastély feudális tornyaival, bástyaszélességü, időtől feketült falaival, gögös, rideg szürkeségében komor ellentéte volt az Emmanuel fejében zibongó ragyogó terveknek és nagy ravagyó álmoknak. A kastély körzetében jó másfél mérföldnyire senkisésem lakott. Egyik oldala az e ponton örökkön vihartól korbácsolt hullámu tengerre nézett. Másoldalt a végtelenek látszó park terjengett, amely husz esztendő gondozatlanságában, elvadult fáival és cserjéivel erdőnek is beillett. A lakosztályok nagyobb részét zárva voltak. Csak azokat a

szobákat tartották nyitva, amelyeket a család lakott. Ezek a lakott szobák, antik butoraikkal a család rangjához illően, tökéletesen szépek és kényelmesek voltak.

Az utról hazaérkezett Emmanuel egyik ilyen fényes szalónba nyitott be. Át se öltözött, csak éppen kalapját, keztyűjeit és köpenyét dobta oda az öreg inasnak. Anélkül, hogy az ut porát levette volna, felküldte anyjához az inast és engedelmet kérte, hogy felmenjen hozzá. Alig várta, hogy leadja a hireit. E régi családban a szülők tiszteletéből olyan kultuszt üztek, hogy a ház fia, öthónapi távollét után se mert volna előzetes engedelem nélkül bekopogtatni az anyjához. Emmanuel és a huga, apjukat ugyszólván alig ismerték. Életükbe se látták többször, mint két-három ízben. A grófné a könnyen izguló beteget még a gyermekeitől is távoltartotta. Ő maga ápolta a szegény háborodottat, nemcsak hitvesi odaadással, de szolgálai megalázkodással, mert még a cselédmunkákat is ő végezte körülötte, hogy idegen arcok megpillantásával fel ne izgassák. A grófné nevét a környékbeli falvakban úgy emlegették, mint egy szentét, aki földi életében kiérdemelte helyét a mennyországban.

Az öreg inas jelentette, hogy a grófné maga fog lejönni fia üdvözlésére. Már nyílt is az ajtó. Egy negyvenöt év körüli magas, sápadt, még mindig szép asszony lépett be. Fejének tartása, egész megjelenése első pillanatban elárulták az arisztokratát. Mint férje betegsége óta állandóan, most is nyakig csukott, egyszerű, sima fekete ruhát viselt. Mintha az élőhalottat gyászolná. Hosszu, fekete ruhájában, lassu, kimért járásával, egész hüvös, ünnepélyes magatartásával, mintha egy árnyék öltött volna emberi alakot.

Emmanuel anyja elé sietett, megcsókolta a kezét s a nagy márványkandalló előtti karosszékhez vezette. A grófné homlokon csókolta a fiát és leült. Emmanuel állva maradt.

- Megkaptam a leveledet, - kezdte a grófné. - Örülök, hogy küldetésedet ilyen sikeresen végezted. Ugy látom a diplomáciához nagyobb a tehetséged, mint a katonáskodáshoz. Lectour báró bejuttathatna egyik követséghez.

- Lectour báró minden kívánságunkat teljesíteni fogja, anyám, Maurepas miniszternél mindent elér, amit csak akar és sokkal szerelmesebb a menyasszonyába, semhogy bármit megtagadhatna tőlünk.

- Szerelmes a menyasszonyába, akit sose látott?

- Olyan hiven ecseteltem előtte Marguerite szépségét... és természetesen a vagyonunk arányait is, hogy legfőbb vágya mielőbb engedelmes fiaddá válhatni. Lectour talpig gavallér, minden szavunkban megbizik. Az ő kívánságára irtam, hogy az előkészületeket már előzetesen, az ő távollétében eszközöljétek. Reményilem, minden rendben van. A házasságot kihirdették?

- Igen.

- Holnapután tehát aláírathatjuk a házassági szerződést?

- Isten segítségével! - sóhajtotta a grófné. Majd kis szünet után így folytatta: - Arról a fiatalemberről, akinek számára a minisztertől a deportálási parancsot általa kieszközlöttük, nem beszélt?

- Egy szót sem, anyám. Az ilyen diszkrét szolgálatokat az ember nem firtatja. Gavalléremberek az ilyesmit, amint teljesítették, már el is felejtették.

- Így hát semmitsem tud?

- Semmit. S ha még tudná is... - és Emmanuel habozva elhallgatott.

- Nos... ha tudná?

- Eléggé filozófus, hogy e felfedezés ne befolyásolhassa az elhatározását.

- Természetesen, - mosolygott gunyos megvetően a grófné, - hiszen tönkrement...
- Ez mitsem jelent, anyám, - szólt közbe nyugtalanul Emmanuel, mintha attól tartana, hogy anyja még utolsó pillanatban megváltoztathatná a szándékát, - elég gazdagok vagyunk, hogy talpraállithassuk viszonzásul régi társadalmi helyzetünk helyreállításáért.
- Igaz. Ezzel tartozunk neki.
- Egyedül Marguerite ellenkezésétől félek... - aggályoskodott Emmanuel.
- Csak nem képzeled, hogy a parancsokkal ellenkezni merne?
- Vajjon elfelejtette Lusigant?
- Félév óta, legalábbis az én jelenlétemben nem mer emlékezni rá.
- Ne feledd, anyám, hogy egyedül e házasság útján tudjuk visszaállítani családjunk régi fényét az udvarnál. Atyánk közel husz év óta éli e kastélyban elzártan, élőhalott életét. Te, anyám, egy szent türelmével és odaadásával osztod meg remeteségét. Ám ha e magasztos erényeidet az ég meg is jutalmazza, fenn az udvarnál nem sok figyelemre méltatják. Ugy néznek rám, mintha új nevet viselnék. Reád, anyám, már nem is emlékeznek. A boldogult király létezés-tekét is elfelejtette, fiatal királyunk mintha a neveteket se hallotta volna soha.
- Igen... a királyok rövidemlékezetűek, - sóhajtotta keserűen a grófné és felállt.

Emmanuel tudta, hogy e felállás az anyai kihallgatás végét jelenti. A grófnőt betege mellé szőlitotta a kötelesség. Ilyenkor senki se merte tartóztatni. Emmanuel, bár szívesen folytatta volna a megkezdett beszéd tárgyat, ellenkezés nélkül karját nyújtotta és kikísérte anyját. Majd visszatért a szobába s a parkranyiló ablakból kinézett a távoli utra, amely fehéren tekergőzött Aurayból, Vannes falu irányába. Gondolatába elmerülten, anélkül, hogy látta volna, gépiesen bámulta az utat. Csak akkor kezdte tudatosan nézni, mikor két, egyre közeledő fekete pont tűnt a szemébe. A két mindjobban közeledő pont alakot öltött. Két lovas volt.

Egyenesen a kastély felé ügettek. Emmanuel most már világosan megkülönböztethette a közeledőket. Az egyik láthatóan szolga volt, a másik a gazdája. Ez utóbbi divatparancsolta tökéletes eleganciával öltözötten ült pompás arabs telivérjén, amelyet a gyakorlott lovas könnyed biztonságával kezel. A libériás lovász néhány lépéssel mögötte ügetett.

Emmanuel első pillanatban azt hitte, Lectour báró érkezett, korábban semmint bejelentette. De már egy-két perc múlva rájött a tévedésére. A közeledő lovas nem Lectour báró volt. Egy idegen, akinek az arcát mégis mintha valahol... valamikor már látta volna. De hol... és mikor?... Miközben emlékezetének rekeszeiben kutatott, a két lovas bekanyarodott a parkba. Öt perc múlva a lovak patáinak dobogása már a kastély udvarán hangzott. Ujabb két perc múlva felnyílt a szalón ajtaja s az inas jelentette:

- Paul ur!

V. FEJEZET.

Ez a név Emmanuelben zavaros emlékeket ébresztett. Időre, helyre nem emlékezett tisztán, de most már biztosan tudta, hogy a belépővel már találkozott. Bár nem tudta, kivel áll szemközt, udvarias házigazda módjára fogadta ebben a szokatlan látogató időben beköszöntött, előkelő megjelenésű ismeretlen vendégét. Helyet mutatott és maga is leült.

- Boldog vagyok, hogy itthon találtam gróf ur - kezdte az idegen.

- Ezt pusztán a véletlennek köszönhetjük, uram - felelte Emmanuel - mert ha egy órával jött volna korábban, nem talált volna itthon. Az imént érkeztem Párizsból.

- Tudom, gróf ur. Én is Párizsból jövök. Önt követtem nyomon utjában.

- Nagyon lekötelezne, ha megmondaná, minek köszönhetem e kitüntető érdeklődését? - kérdezte nem minden él nélkül Emmanuel.

- Régi ismerősök között az ilyen érdeklődés természeteszerű - felelte mosolyogva a vendég.

- Magam is úgy emlékszem, mintha valahol már találkoztunk volna. De az emlékezetem meglehetősen hiányos. Talán segíthetne...

- Elismerem az emlékezte hiányos voltát, gróf ur. Ez utolsó félév alatt ugyanis három ízben találkoztunk.

- Szeretném, ha határozottabban fejezné ki magát. Ha pontosan megmondaná, mikor és hol voltam oly szerencsés önnel első ízben találkozhatni?

- Első ízben kedves gróf, Port-Louis öblében üdvözlöttük egymást. Egy bizonyos fregatt felől kért tőlem felvilágosítást, amit én készséggel meg is adtam. Ha jól emlékszem el is kísértem önt a fregatt fedélzetére. Ez alkalommal a királyi tengerészek kadétegyenruháját viseltem, ön pedig a festői testőrtiszti egyenruhát.

- Csakugyan... emlékszem! Sőt arra is emlékszem, hogy a hajóról távoznom kellett, anélkül, hogy önt viszontláttam és megköszönhettem volna szives utbaigazítását.

- Téved gróf ur. E köszönetét kifejezte, mikor másodizben találkoztunk.

- Hol?

- Ugyanannak a hajónak a kapitányi kajütjében. Amikor a tengerészkapitányi egyenruhát viseltem. Igaz, hogy a tengerészkapitány körülbelül harminc évvel látszott idősebbnek a tengerészkadétnál. Erre a hirtelen megöregedésre azért volt szükségem, hogy ön nyugodt lélekkel rábízhatta a fontos titkot, amit talán egy fiatal kadétra nem bizott volna.

- Mindez, amit itt most elmondott, hihetetlenül hangzik... és mégis, úgy érzem, igazat mondott. A szeméről... igen... a szeméről felismerem. A szemeit nem felejtettem el. De... ön azt mondta, háromizben találkoztunk. Folytassa a jóságát és segítse továbbra is az emlékezetemet, mert hiába akarok visszaemlékezni, azt a harmadik találkozást már sehogyse sikerül kihámoznom az emlékezetemből.

- Pedig ez elég rövid idő előtt történt. Párisban, a Chanterein-utcai Saint-Georges vivóteremben. Nem emlékszik arra a vöröshaju angolra, akivel összemérte a vitórjét s aki önt háromszor érintette vitórje gombjával? Igaz, hogy ott Jones néven szerepeltem.

- Hallatlan!... a szeme... csakugyan... a szeme ugyanaz volt!

- A jó Isten úgy rendezte, hogy az ember a tekintetét, a szemét nem tudja álcázni. Nos, a kadét, a kapitány, a vöröshaju angol... én voltam.

- És... ha szabad tudnom, ma milyen alakjában tisztelhetem? Miután az alakoskodás ilyen szenvedélye, beláthatja e kérdésem jogosult voltát.

- Ma, kedves gróf ur, semmi okom az alakoskodásra. Egyszerű látogató módjára jöttem és az vagyok, akinek akar. Francia, angol, spanyol... bármelyik nyelven folytathatjuk a társalgást.

- Maradjunk csak a franciánál. Ez a legalkalmasabb nyelv a kellő kimagyarázkodásokra.

- Ahogy parancsolja. Magam is legjobban kedvelem a francia nyelvet. Francia földön láttam meg a napvilágot. S bár sok termékenyebb földet és ragyogóbb napot láttam, a legszebb föld és nap számomra a francia maradt.

- Hazafias lelkesedése elfelejteti önnel idelátogatása okát... - figyelmeztette kissé gunyosan Emmanuel.

- Igaza van, gróf ur. Térjünk hát vissza a tárgyhoz. Ahogy mondtam, félév előtt Port-Louis öbléből ön egy idegen fregattot látott a tengeren horgonyozni. Nem mindennapi fregatt volt. Kevés árbóc, tulsok vitorla, egészen különös építkezésü. Ön e hajót látva, így okoskodott: „A faalkatrészek e csökkenése s a vitorlák halmozása azt jelzik, hogy e fregatt főcélja a gyorsaság. Minél gyorsabban futni... ha kell... menekülni. Kétségenkívül kalóz vagy csempész-hajó...”... Ugy-e bár így okoskodott?

- Tévedtem volna?

- Nem egészen. Az emberismeretének elismeréssel adózom, gróf ur. Ön tehát e meggyőződéssel vitette magát a hajóra és lépett a kapitány kajütjébe. Zsebében a tengerészeti miniszter írott parancsával, amelynek értelmében bármely francia zászló alatt horgonyzó, Mexikó öblébe igyekvő hajóskapitány, egy bizonyos Lusignan nevű, államvétségért életfogytiglani deportálásra ítélt foglyot, köteles Cayenne-be szállítani.

- Igaz.

- Engedelmeskedtem a parancsnak, mert akkor még nem tudtam, hogy az életfogytiglan elítélt bűnösnek nincs egyéb büne, minthogy az ön hugát szereti.

- Uram! - ugrott fel Emmanuel.

Paul figyelmét mintha egyszerre teljesen lekötötték volna a pisztolyok, amelyeket az óvatos Emmanuel uton mindig magánál hordott s amelyeket az öreg inas, az utiköpeny zsebéből kiemelve az asztalra fektetett.

- Milyen csinos pisztolyok! - jegyezte meg.

- Megtöltve... mindakettő! - felelte félre nem érthető jelenséggel Emmanuel.

- Kedves volna kipróbálni... Megengedi?... - Paul választ se várva, az egyik pisztoly után nyult s a nyitott ablakhoz lépett.

Egyik szemközti fának legmagasabb ágán egy pacsirta csattogta hozsannáját az Egek Urához. Paul csak egy szemvillanásig célzott s a szegény kis szárnyas énekes élettelenül bukott a föbe. Paul a pisztolyt visszadobta az asztalra.

- Kitűnő fegyver!... ajánlom, hogy meg ne váljon tőle!

- Nem bizonyos, hogy mindenkinek a kezében ilyen kitűnő volna! - mormogta felocsudva bámulatától Emmanuel. - Kevés ilyen biztos lövést láttam életemben!

- Nem az én erényem!... mi tengerészek, tétlen napjainkon, az óceán végtelen tükrén vesztegelve pusztá szórakozásból lődözünk a hullámok felett cikázó sirályokat. Önök, szárazföldiek, bizonyára nem sejtik, hogy egy sirály eltalálása mennyire nehéz. Ilyen céltáblákkal

elkerülhetetlen a mesteri célzás begyakorlása... No de térjünk vissza a beszédtárgyunkhoz. Az a derék, talpig bátor és nemes Lusignan elbeszélte a történetét. Elmondta, hogy az ön atyja egy elhalt barátjának a fia. Hogy vagyontalan. S hogy az ön atyja befogadta a családjukba. Atyja volt elhalt atyja helyett, mindaddig, míg a betegsége rá nem szakadt és meg nem szüntetett minden összeköttetést a külső világgal. Lusignan továbbra is a kastélyban maradt, együtt nőtt fel önnel és a hugával, itt, e világtól elvonult magányban. Elmondta, hogy önnel sose szenvedhették egymást, viszont a hugával gyermekkoruk óta csak akkor voltak boldogok, mikor együtt lehettek. A gyerekkori pajtáság és egymáshoz ragaszkodás szerelemmé érett. Marguerite megesküdü, hogy vagy szerelmeséé lesz vagy meghal.

- A szavát beváltotta, annyira bizonyos! - mormogta keserűen Emmanuel.

- Beváltotta, igaz!... önök erényes, szigorú jellemű emberek ezt szégyennek nevezik... gyaláztatnak! Gyalázat, mert két fiatal, pusztán egymásra utalt egészséges lelkű és testű egyén engedve természetes ösztöneinek, egymás karjában kereste a boldogságot. Az ön anyját hitvesi kötelessége állandóan beteg férje mellé szegezte. Nem maradt ideje a lányával törődni, Ki vethetne követ két tapasztalatlan gyermekre, mert hiszen ugyszólván gyermekek voltak mind a ketten, amiért szerelmes szédületükben egymásé lettek. Hiszen abban az érzésben nőttek fel, hogy az Isten is egymásnak szánta őket. Egy végzetes éjszakán az ön mindig sápadt és mindig szigorú édesanyja bement az ön hugának szobájába. Egyetlen szemrehányó szó nélkül hidegen kiemelte a fiatal anya karjaiból az ujszülött gyermeket s ahogy bejött, sápadtan és szigorúan, szó nélkül távozott a kicsivel. Az ön huga már nem látta a távozását, mert a pillanatban, mikor anyja sápadt, könyörtelen arca fölébe hajolt, elájult. Így történt gróf ur?... jól informáltak?

Emmanuel kába, ijedt meglepetésében nem tudott felelni, csak meredten bólintott.

- Bizonyára csodálkozik, hogy e részleteket ily hajszálnyi pontossággal tudom - folytatta Paul kapitány - pedig ennek a magyarázata elég egyszerű. Ime, ebben a tárcában fekszenek az ön hugának levelei, amelyeket annakidején szerelmesének írt. Lusignan, mielőtt elfoglalta volna önöktől rárótt helyét a gonosztevők között, ezeket a leveleket az őrizetemre bizta.

Emmanuel mohón kapott a tárcá után.

- Adja ide e leveleket. Hogy visszaszámazzam annak a kezéhez, aki elég meggondolatlan volt...

- És elpanaszolta kálváriáját az egyetlen lénynek e földön, aki őt szerette? A gyermek apjának!... Meggondolatlan a leány, akitől a saját anyja is könyörtelenül elfordult!... Meggondolatlan a testvér, akinek egyetlen fivére se volt a támasza nagy bajában!... Meggondolatlan, mert ősi, nemesi nevét e levelek alá írta... E levelek alá, amelyek kompromittálhatnák az ősnemesi családot!

- Ha ennyire tisztában van e levelek jelentőségével - vágott közbe türelmetlenül, sápadtan Emmanuel - adja hát vissza. Akár nekem, akár anyámnak... vagy akár a hugomnak.

- Mikor Lorient-ben partra szálltam, ez volt a szándékom - felelte Paul kapitány. - De tiztizenkét nap előtt betévedtem egy templomba.

- Templomba... ön?... Ugyan miért?

- Imádkozni. Mi tengerészek istenfélők vagyunk. Ugyan mihez is kezdenénk viharban a hitünk nélkül?

- Nos... és mi köze annak a templomnak az ön elhatározásához?

- Abban a templomban gróf ur, a pap kihirdette Marguerite d'Auray grófkisasszony házasságát Lectour báróval. Azonnal az ön keresésére indultam, gróf ur. Megtudtam, hogy Párisban van. Magamnak is Párisba kellett sietnem, hogy küldetésemről a királynak beszámoljak.

- A királynak?

- Ugy van!... XVI. Lajos Őfelségének... Párisban összejöttem önrel a Saint-Georges vivóteremben. Vöröshaju angol alakomban. Pontosán megtudtam visszautazásának óráját. Nyomon követtem. S most itt vagyok, gróf ur. Merőben másfajta elhatározással, mint aminőt három hét előtt Bretagne-ban megérleltem.

- És mi ez az új elhatározás, uram?... végezzünk!

- Hát... úgy gondoltam, hogy miután azzal a szegény gyermekkel még tulajdon anyja se törődhet, én fogok vele törődni. Miután ön, kedves gróf ur, ily nagy súlyt fektet hűgának a házasságára Lectour báróval, aligha tévedek, ha feltételezem, hogy e leveleket legalább százezer frankra értékeli. Százezer frank, mi ez az önök hatalmas vagyonához arányitva, amelynek pusztá jövedelme túlhaladja a kétszázezer frankot...

- És ki biztosítja, hogy az a százezer frank...

- Igaza van, gróf ur. Ilyen kérdésben nincs helye a pusztá bizalomnak. Ön a százezer frankot évi jövedelem alakjában biztosítja a kis Hector de Lusignan részére. E jövedelembiztosítás szerződése ellenében fogom átszolgáltatni e leveleket. Ezenkívül rám kell ruházniuk a gyermek gondozását és nevelését. Miután az anyjától elzárták, az apját pedig száműzték.

- Ugy lesz, ahogy akarja. Az ön kívánalmái elég egyszerűek. Mindamellet, megengedi, hogy az anyámat értesítem...

Mind a ketten felálltak. E pillanatban kopogtattak. Az ajtó felnyílt. Emmanuel türelmetlenül förmedt a belépő inasra.

- Mit akar?... mért zavar?

- A méltóságos grófkisasszony keresi a gróf urat.

- Kérem, jöjjön később...

- Nem, nem... - vágott közbe Paul - miattam ne zavartassa magát.

- Na, de... megértheti... semmiképpen sem akarom, hogy a hűgom önrel összejöjjon.

- Én pedig nem vagyok hajlandó távozni, míg előbb említett kis ügyünket végleg nem tisztáztuk. De azért nem szükséges a hűgát megvárakoztatnia. Ha megengedi, bemegyek a szomszédshobába és ott várok.

- Helyes. Nem fog sokáig várni.

Paul átsietett a szomszédshobába. Az ajtó alighogy becsukódott mögötte, már felnyílt a szemközti ajtó és belépett Marguerite.

VI. FEJEZET.

Marguerite d'Auray, karcsu, légies, törékeny, szőke szépség volt. Finomvonalú szabályosan szép arca melegen sápadt, fehér halántékán átvilágítottak a kék erek, keze-lába arisztokratikusan keskeny és kicsi. A haja hamvasan szőke, a szeme sötét ibolyakék. Ezek a nagy, sötét ibolyaszemek könnyektől fátyolozottan, határtalan kétségbeeséssel néztek Emmanuelra. Majd mintha hirtelen megemberelte volna magát, felvetette a fejét, beljebb lépett és bátorságot merítve, csengő hangon szólt az érzéketlenül, mereven álló Emmanuelhez, aki egy szóval, mégcsak egy barátságos mosollyal se üdvözölte belépő hugát.

- Végre hát megjöttél, Emmanuel! - szólt Marguerite - úgy vártam a visszajöttödet, mint ahogy a vak a világosságot várja. Talán rosszul tettem... Nem úgy fogadsz, ahogy fivér a testvért fogadni szokta.

- Ha engedelmes, jó testvér módjára jöttél, készséggel ölellek a szivemre - felelte Emmanuel.
- Ha beláttad, mivel tartozol a rangunknak, nevünknek, ha kitörlöd emlékezetedből a multat és jó szívvvel nézel szép jövőd elé...

- Emmanuel... - vágott közbe Marguerite - hallgass meg!... hadd tárjam fel előtted a szivemet. A magam igazolására, nem mások kárhóztatására. Ezt hangsúlyozom. Ha az anyám az lett volna számomra, ami más anya a leányának, úgy olvashatót volna mindig a szivemben, mint egy nyitott könyvben. Ha idejében óva intett, figyelmeztetett volna, elkerülhettem volna a veszélyt. Ha a világban, a társaságban neveltek volna, nem vadvirág módjára e vén kastély dohos falai között, gyermekkorom óta felismertem volna rangom és nevem súlyát s az azzal járó kötelezettségeket. Ha nagyvilági kacér nők között élve, könnyelműségből követtem volna el azt, amit szerelemből tettem, akkor el tudnám felejteni a multat. Eltemetném s e mult sirján nőtt virágokból menyasszonyi koszorút fonhatnék új szerelemhez. De sajnos, nem ez a helyzet, Emmanuel! Óvatosságra, figyelemre intettek akkor, amikor a veszély már elkerülhetetlen volt. Rangomra, a nevemre hivatkoznak, amikor már késő. Új jövővel kecsegtetnek, amikor minden szerelmes emlékem, minden könnyem a multhoz láncol. Kihez forduljak, Emmanuel?... Az apám talán fel se ismerné bennem a leányát. Az anyám... Mit remélhetnék az anyámtól?... A tekintete megfagyaszt, minden szava öl. Emmanuel, mióta szegény atyánk beteg, te vagy a család feje. A te igazságérzésedhez menekülök. Tudatlanságból vétkeztem. Megbűnhődtem a vétkemért...

- Mit akarsz tőlem? - vágott közbe Emmanuel.

- Az egyetlen embert, akihez Isten és emberek előtt feleségül mehettem volna, az igazi, szivemszerinti élettársamat elszakították tőlem. Az anyám - Isten bocsássa meg neki - elvette tőlem a gyermekemet. Elfelejtve, távol tőlem, azt sem tudom hol fogják felnevelni. Gyermekem apját te távolítottad el, Emmanuel, kegyetlenebbül, mint ahogy a legszigorubb bíró ítélkezik a legnagyobb bűnös felett. És mindennek betetőzéséül most egy házasság vértanuságára akartok kárhóztatni. Emmanuel, a gyermekkorunk emlékeire, az ereinkben folyó közös vér jogára, a testvér jogaira támaszkodva, csak egy kegyet könyörgök. Nyissátok fel előttem egy zárda ajtaját. Engedjétek, hogy ez a zárdaajtó mindörökre becsukódjon mögöttem. És én esküszöm, Emmanuel, hogy abban a zárdában, bűnöm tudatában, megalázottan, Isten oltára előtt térdelve fogok nap-nap után imádkozni értetek. Apám gyógyulásáért, anyám boldogságáért és érted Emmanuel. A te dicsőségédért, gazdagságodért, minden vágyad teljesüléséért... Esküszöm!

- Megörültél?... mindenki azt mondaná, hogy egyetlen testvéremet zárdába csuktam, hogy az örökségétől megfosszam.

- Emmanuel... - és Marguerite görcsösen belekapaszkodott az előtte álló szék támlájába, mintha félne, hogy elesik.

- Nos?...

- Ha valamit... becsületszavadra ígérsz... ugy-e betartod?

- Természetesen. Nemes ember állja adott szavát.

- Akkor hát... nézd ezt a karkötőt.

- Látom. Nagyon szép.

- Ez a karkötő kulccsal van lezárva. Csöppnyi kulcsa egy gyűrűbe van rejtve. Annak, akinek azt a gyűrűt adtam, becsületszavammal kötöttem le magam. Szavammal fogadtam, hogy csak az esetben tekinthetem magam szabadnak, ha a gyűrűt nekem visszaküldte.

- Kinél van a gyűrű?

- Valakinél, aki hála anyánknak és neked, Emmanuel, sokkal messzebb van, semhogy e gyűrűt visszakérhetném tőle. Cayenne nem egykönnyen elérhető.

Emmanuel gunyosan elmosolyodott.

- Két hónapi házasság után ez a karkötő annyira feszélyezni fog, hogy magad akarsz majd szabadulni tőle.

- Nem értetted?... a karkötő kulccsal van lezárva.

- Hát aztán?... ha az ember egy kulcsot elveszít, elhivat egy ügyes lakatost, aki a legbonyolultabb zárat is könnyszerrel felnyitja.

Marguerite felegyenesedett és szikrázó szemekkel, erős, határozott hangon felelt:

- Az én esetemben ez a lakatos csak egy hóhér lehet!... mert előbb levágatom a kezemet, semhogy egy másnak adjam.

- Elég... elég! - ugrott fel Emmanuel és idegesen pislantott a szomszédaszobába nyíló ajtóra.

- Több mondanivalóm amúgy sincs - szólt Marguerite - mindent megmondtam. Utolsó reményem te voltál, Emmanuel, mert ha nem is vagy érző lélek, nem vagy rossz. Megmondtam, hogy ez az általatok tervezett házasság életem átka volna. Szerencsétlenné, boldogtalanná tenne. Hogy inkább zárdába megyek. Vagy akár a nyomorba, halálba... mindent inkább, mint ezt! Végig se hallgattál, nem akartál megérteni. Hát jó!... ha hozzád hiába jöttem, ahhoz az emberhez fogok fordulni, akit férjemül kiszemeltetek. A jószágára, a tisztességére fogok hivatkozni. Ha szükséges, mindent el fogok mondani. Hogy mást szeretek, hogy vétkeztem, ségnybe, bünbe estem. Megmondom, hogy gyermekem van, mert ha el is vettétek tőlem, ha nem is láthatom, mégis létezik. Valahol él... ezt tudom... érzem. Az anya szive megérezné a gyermeke halálát. Meg fogom mondani, hogy a szívem másé s hogy őt nem szerethetem, nem is fogom szeretni, soha!

- Mindezt megmondhatod - felelte fagyosan Emmanuel. - A házassági szerződést azért ma este aláírjuk és holnap Lectour báróné leszel.

- És egyben az asszonyok legszerencsétlenebbje, aki a fivérét nem szeretheti s a férjét nem becsülheti. De vigyázz, Emmanuel!... a szerződést még nem irtuk alá!

Marguerite sápadtan, arcán a kétségbeesés megkövesedett kifejezésével távozott. Emmanuel nyugtalanul nézett utána. Érezte, hogy ez a pillanatnyi győzelem még nem jelenti a küzdelem végét. Mikor visszafordult, összerezzen. Paul állt a szomszédaszoba küszöbén. A vita hevében elfelejtette a létezését. S ahogy most hirtelen ráeszmélt a jelenlétére, ugyanazon pillanatban

ráeszmélt arra is, hogy milyen nagyfontosságú számára a Paul tárcájában pihenő levelek megszerzése. Gondolkozás nélkül leült az asztal elé s a toll és papír után nyulva, Paulhoz fordult.

- Most, hogy magunkra maradtunk, nyélbeüthetjük azt a megbeszélte ügyet. Ha jól emlékszem, azt kívánta, hogy a százezer frankot, megfelelő évjáradék alakjában biztosítsam. Mondja tollba a szerződést. Mindenben alkalmazkodom a kívánságaihoz.

- Felesleges - felelte hűvösen Paul.

- Miért?

- Másként határoztam.

- Hogyan!... - ugrott fel megdöbbenen Emmanuel.

Paul kizökkenhetetlen nyugalommal felelte:

- A százezer frankot magam fogom a gyermeknek ajándékozni. Aminthogy én fogom kiszemelni az ön hugának megfelelő férjét is.

- De hát ki ön?... - pattant fel Emmanuel. - Milyen jogen rendelkezik az én testvérhugom sorsa felett, akit sose látott... akit nem is ismer?

- Hogy ki vagyok? - mosolygott fájdalmasan Paul. - Hát biz ezt magam se tudom önnél jobban. Születésem előttem is ismeretlen titkát csak akkor fogom megtudni, ha a huszonötödik életévemet betöltöttem.

- Mikor lesz ez?

- Ma este. Holnaptól kezdve tehát minden vonalon rendelkezésére állhatok - és Paul meghajolt.

- Helyes - felelte gögösen Emmanuel - távozni engedem hát. De csak azzal a feltétellel, hogy viszont fogom látni.

- Ez az én kikötésem is gróf ur - felelte Paul - köszönöm, hogy megelőzött.

Pault lovásza a két hátszlóval a kastély előtt várta. Nekivágtattak a Port-Louis felé vezető utnak. De még az ut felére se értek és Paul letért egy mellékösvényre. Leugrott lováról, a kantárszárat odadobta a lovásznak és gyalog folytatta útját. Vagy kétszáz méternyire, közel a tengerhez egy kis halászház állt. A ház előtti padon egy fiatalember ült, fejét térdének támasztott kezefejére hajtva. Csak akkor tekintett fel, mikor Paul már a háta mögött állt és kezét a vállára fektette. Ekkor felugrott és mohón, várakozásteljesen, kérdő tekintettel nézett Paulra.

- Nos...

- Nos... - mosolygott Paul... - láttam... Igen, láttam Marguerite-et.

- Láttad... és... mondd...

- Elragadó bájos!

- Nem, nem azt kérdezem... Hanem, hogy...

- Szeret!... most is szeret!

- Istenem... ó, jóságos Istenem, köszönöm! - csuklott fel majd nem zokogásszerűen a fiatalember elfulladó hangja.

VII. FEJEZET.

Lusignan még azon az estén elbeszélte Paulnak élete történetét, mikor a nyílt tengeren az angol fregattot legyőzték. Ez egyszerű élettörténet legkimagaslóbb része, való tartalma Lusignan szerelme volt. Minden boldogsága és egyben minden bánata. A szabad, kalandos életű Paul, aki a maga fregattján egy szuverén jogaival uralkodott, e magasabta élettörvények keretében sokkal igazságosabb érzésű volt, semhogy a hallottak után, mégcsak eszébe is ötlött volna a Lusignan deportálását illető parancs foganatosítása. Paul egyébként is, bár fregattja árbócán francia zászló lengett, az amerikai tengerészet kötelékébe tartozott és lelkesen védte Amerika érdekeit.

Folytatta hát cirkálását, de miután a tengeren már nem sok dolga akadt, White Havenben horgonyt kötött. Husz emberével, közöttük Lusignannal megszállta Cumberland grófság kis erődjét, elzsákmányolta az ágyukat és miután az ott veszteglő kereskedelmi hajókat felgyújtatta, folytatta utját a tengeren. A skót partoknak igyekezett. Selkirk grófját akarta foglyul ejteni és tusz gyanánt átszolgáltatni az amerikaiaknak. Terve nem sikerült, mert a nagyhirű és dús gazdag skót főúr éppen Londonban időzött. Mind e kockázatos vállalkozásában Lusignan bátran és hősiiesen segítette. Paul áldotta a véletlent, hogy éppen őt szemelte ki Lusignan igazságtalan deportálására. De nem elégedett meg a deportálás végére nem hajtásával. Vissza akarta adni új barátja becsületét, megtorolni a rajta esett sérelmeket. Paul kapitány, aki nem volt más, mint az akkoriban világhírű, Paul Jones néven ismert fregattkapitány, e szándékát könnyűszerrel végbevihette. Annál is inkább, mert XVI. Lajos király menetlevelével rőtta a tengereket az angolok ellen s éppen ezidőszert Versaillesba igyekezett, a franciák királyának beszámolni küldetéséről.

Hajója horgonyzópontjául Port-Louis öblét választotta, hogy a d'Auray kastélyt könnyen megközelíthesse. Itt szállt partra Lusignannal együtt. Az első, amit megtudniuk sikerült, Marguerite d'Auray és Lectour báró tervezett házassága volt. Lusignan e hírből azt következtette, hogy Marguerite elfelejtette őt. Nem törődve a kockázattal, hogy üldözőinek a kezébe kerülhet, mindenáron találkozni akart Marguerite-tel, ha egyébért nem, hogy szemére vethesse a hűtlenségét. Az óvatosabb és hidegvérűbb Paul, hogy minden esetleges baj elejét vegye, megfogadtatta a kétségbeesett Lusignannal, hogy addig nem hagyja el a hajót, ameddig Paul közelebbi értesítéseket nem szerez. Paul elsietett Párisba. A király kegyesen fogadta és érdemei elismeréséül megajándékozta a katonai érdemkereszttel és ezer arannyal. Paul felhasználva XVI. Lajos király e kegyes hangulatát, előadta Lusignan esetét. A királytól nemcsak a kegyelmet nyerte el Lusignan számára, de kárpótlásul a rajtaesett sérelmekért a quadelupe-i kormányzóságot is. Párisból Paul, Emmanuel d'Auray gróf után Bretagneba utazott. Lusignan levélben értesítette a kedvező fordulatokról és megjelölte a pontot, ahol őt várja. Miután a d'Auray kastélyban lerőtta nagyjelentőségű látogatását és a véletlen jóvoltából csukott ajtó mögül végighallgathatta a fivér és testvér között lejátszódott jelenetet, sietett Lusignanhoz.

A két barát együtt maradt alkonyatig. Mikor besötétedett, Lusignan visszaindult Port-Louis öblébe, az ott horgonyzó fregatthoz. Paul nem tartott vele. Megint csak a d'Auray kastély felé vette utját. De ezuttal nem tért be a kastély parkjába. A d'Auray birtokhoz tartozó kis erdő sűrűjébe igyekezett. Ezuttal a maga személyes ügyében. Találkozni akart valakivel. Valakivel... akitől ma este, huszonötödik életévének betöltése után meg fogja tudni születése titkát.

Nem gyanította, hogy e látogatásában, egy órával előbb már valaki megelőzte. A sápadt, szigoruarcu, gögös és megközelíthetetlenül erényes d'Auray grófnő. Hosszu, fekete köpenynek csuklyáját mélyen az arcára huzta. Sietve haladt tova a jólismert uton. Mert ez utat, amelyet egy órával utóbb Paul az ismeretlenség tétovaságával keresve kutatott, a gögös grófné

nagyon is jól ismerte! Husz év óta róta ez ösvényt az erdő tisztásán álló kis vadászlakig. Egy nagyon öreg ember lakta e kis házat. Mindenki úgy tudta, hogy d'Auray grófné könyörületes jószíve nyújtotta neki a menedéket. És hogy a grófné e jóságos gyakori látogatásaival tetőzte irgalmas szamaritánus szerepét.

Sápadt arca a szokottnál is komolyabb volt, mikor most felnyitotta a kis vadászház ajtaját. A szoba, amelybe belépett, üres volt. A ház lakója nem volt honn, a grófné leült és várt. Jó fél-óraig várt türelmesen. Fejét kezére hajtva, merőn bámulta az üres levegőt. Csak akkor riadt fel tűnődéséből, mikor a felnyitott ajtó keretében feltűnt az öreg ember, akinek a látogatására jött.

- Csakhogy megjött, Achard. Jó félórája várom. Hol járt?

- A nagy tölgy alatt üldögéltem, a rendes helyemen. Ha arra méltóztatott volna kerülni...

- Tudja, hogy sose járok arra - suttogta inkább önmagának, semmint válaszul a grófné.

- Nem jól teszi méltóságos grófnő. Aki ott pihen, mind a kettőink imáit várja és fenn az égből talán csodálkozik, hogy csak az öreg Achard imádkozik a sirjánál.

- Azt hiszi, halottainkért csak a sirjaiknál imádkozhatunk? - sóhajtotta keserűn a grófné.

- Azt hiszem, hogy, ha valami marad belőlünk földalatti sirunkban, ez a valami megérzi, ha szerető láb közelíti a hantunkat.

A grófné feje lecsuklott.

- Még akkor is, ha az a sir egy bűnös szerelem áldozatát őrzi? - mormogta.

- Minden bünt lemosnak a könnyek... és a vér... Akinek a jó Isten akkor szigorú birája volt, ma könyörületes atyja lehet!

- Igen... Isten talán megbocsátott... de a világ... az emberek... ha tudnák... vajjon megbocsátának-e?

- A világ!... - csóválta fejét az öreg - mindig csak a világ! - ennek a fantómnak áldozott mindent, méltóságos grófné! Szerelmet... hitvesi, anyai érzést... a saját és mások boldogságát... mindent! A világ! A világtól való félelmében viseli ez örökös gyászruhát, amellyel mintha lelkiismeretfurdalását akarná leplezni. Hiszen talán igaza volt. A világot sikerült félrevezetnie. Ami valójában lelkiismeretfurdalás, a világ erénynek minősíti. Vagy nem azt hiszi mindenki, hogy férje betegsége készíti örökös gyászolásra?

A grófné sóhajtva simította le fekete ruhája redőit.

- Ma még a szokottnál is keserűbb, öreg Achard. Mi bántja?... hiányt szenved valamiben?... szóljon. Hiszen tudja, hogy minden kívánságát teljesítem.

- Nem vagyok keserű, csak szomorú. Rámnehezedik a magány, az öregség. Az én könnyeim befelé hullnak, a szívemet érintik. Semmire hiányzik... Nincs okom panaszkodásra... hogy is lehetne! El se tudom fogyasztani a sok finom ételt-italt, ami mindennap lekerül a kastélyból. Néha angyalszárnyakon...

- Igen... tudom, hogy Marguerite szívesen kíséretet le az ételt-hozó inast. Én pedig örülök, hogy könyörületes.

- Méltóságod kegyesebben és bőkezűbben már nem is gondoskodhatna rólam - folytatta az öreg. - Viszont én is híven betartom az ígéretemet. Husz év óta élek itt magányosan, távol az emberektől. Minden élőlénytől elzárkózottan. Az öreg emberek fecsegők. Amit ébren elhallgatnak, álmukban kifecseghetik.

A grófné keskeny, kékeres finom kezét Achard karjára fektette.

- Igaz. A titkot jól megőriztük. Éppen ezért... elképzelhetetlen, hogy husz év kinos, keserves hallgatásának gyümölcsét egyetlen napon elveszítsük.

- Értem. Méltóságod arra gondol, hogy él e világon egy ember, aki egy napon talán el fog jönni és számonkéri tőlem a titkot, amelyet nincs jogom előtte elhallgatni. Ne reszkessen méltóságos grófné... Nincs oka a reszketésre. Az a valaki gyermekkorában megszökött a skóciai nevelőintézetből és tiz év óta híré se hallottuk. Már a születése rányomta az ismeretlenség bélyegét. Elérte a sorsa. Beleveszett a nagyvilágba. Senki se tudja, hol él. Milyen néven bukkant fel a földtekén nyüzsgő embertömeg millióiban?... ki tudhatja? Talán rég elveszítette apja levelét és a talizmánt, amelyről fel kell ismernem. Vagy talán már nem is él.

- És ha mégis élne?... ha a huszonöt év óta rejtegetett titok leleplezése most, férfikorában szükséges volna a boldogulásához?... de nem. Tudom... érzem, hogy az ő számára is üdvösebb volna, ha e titkot soha meg nem tudná. Boldogabb lehetne, aminthogy bizonyos, hogy eddig is boldog volt. Ne bolygassa meg az élete nyugalma Achard. Ne csepegtessen a szívébe keserű mérget, gondolatokat, amelyek gonosz cselekedetre indítanak. Ne leplezze le előtte a valót. Ha rákerül a sor, mondja, hogy az anyja is meghalt. És hogy halálos ágyán a fiát, legjobb barátjánőjére, d'Auray grófnőre hagyta örökül. Igen, ezt mondja Achard, hogy d'Auray grófnőben második anyjára fog találni.

- Értem - csóválta fejét az öreg. - Ilyesmire már sokszor méltóztatott célozgatni. Csakhogy... valamit elméltóztatott felejteni. Én már bizony a sir felé sántikálok... Hogy álljak az én jó Istenem elé, hogy találkozzam odafenn a régi gazdammal, ha megszegem ennek az én kegyes, áldott boldogult gazdámnak az utolsó szent akaratát?

A grófnő tiltó mozdulattal közbe akart szólni, de az öreg egyre jobban nekitüzesedve, megállás nélkül folytatta:

- Már én csak azt mondom, hogy amilyen hiven betartottam a méltóságos grófnénak tett ígéretemet, olyan hűségesen fogom teljesítem, amit Morlaix gróf urnak, a boldogult gazdámnak ígértem. Azon a napon, amikor a fia elébem fog állni a talizmánnal, amelyről felismerhetem és követelni fogja születése titkát, fel fogom tární előtte. A bizonyító okmányokat, gazdám végakaratahoz hiven, csak d'Auray gróf halála után fogja kézhezkapni. De maga a titok itt fekszik - s az öreg a szívére mutatott - innen senki ki nem mozdíthatja. Csak akinek én önként kiszolgáltatom. Az irások amott a fali szekrényben vannak. A szekrény kulcsa a nyakamon lóg.

- És ha maga Achard, előbb halna meg, mint d'Auray gróf?... mi történik az okmányokkal?

- A gyónás titkának pecsétje alatt fogom az utolsó kenetet feladó papra bizni.

A grófné felállt.

- Életem végéig viselni fogom hát félelmeim, aggályaim vasnál súlyosabb láncait. Gondolkozzon Achard, legyen belátó... Ne akarjon kegyetlenebb lenni a sorsnál. Kötelessége, hogy...

- Az én legszentebb kötelességem méltóságos grófné, hogy áldott emlékü gazdám utolsó akaratát tiszteletben tartsam.

VIII. FEJEZET.

- Vaslánc!... - dűnyögte félhangon az öreg a távozó grófné után nézve. - Vassziv!... s hogy még ezt a vasszivet is megreszketteti az Istentől beléoltott lelkiismeretfurdalás!

Az öreg felállt székéről és botjára támaszkodva az ajtóhoz indult, hogy rendes szokásához híven, ilyenkor alkonyat után belülről bereteszelve az ajtót. De mielőtt céljához ért, az ajtó újra felnyílt. Az öreg megdöbbenően nézte a küszöbönálló idegent, akinek pedig a megjelenése éppenséggel nem volt megdöbbenő, inkább nagyon is megnyerő.

Paul kapitány állt a küszöbön és mosolyogva köszöntötte az öreget, aki nem tudott magához térni meglepetéséből és csodálkozva bámulta a váratlan vendéget.

- Bocsánat, uram... kihez legyen szerencsém?

- Plátó köztársaságának egy tagjához - nevetett bohémes könnyedséggel Paul és így folytatta a furcsa bemutatkozást: - testvérem az egész emberiség, hazám a nagyvilág és birtokom a föld, amelyen állok.

- Kit keres?

- Egy házacskát keresek három mérföldnyire Port-Louistól és kétszáz méternyire a d'Auray kastélytól, egy kis vadászházat, amely csak ez lehet s e házban egy öreg embert, aki csak ön lehet.

- Hogy hívják a keresett öreget?

- Louis Achard.

- Én vagyok.

Paul szeme felragyogott. Melegen megszorította az öreg kezét s a hangja most már nem volt tréfás, hanem mélyen megindult.

- Ime egy levél, amelyet... ha nem tévedek... annakidején az atyám irt. Ebben a levélben az áll, hogy önben úgy megbízhatok, mintha a tulajdon atyám volna...

Az öreg felegyenesedett. Most már az ő szeme is csillogott.

- A... a levélben... semmi egyéb se volt? - kérdezte mondhatlan izgatottan.

- De igen. Ennek a velencei régi aranypénznek a fele - és Paul kihuzta a félaranyat a zsebéből - a levél szerint ez arany másik fele önnél van.

Az öreg mereven nézte Pault. Szemeit elborították a könnyek.

- Igen... a hangja... az arca... Milyen hasonlatosság!... ő az! Istenem... jó Istenem!

Kitárta két reszketős karját és megtántorgott. Ha Paul hirtelen meg nem kapja, a felindulás ledönti a lábáról.

- Mi baja? - kiáltotta ijedten Paul.

- Felismerem... igen, felismerem... - dadogta az öreg zokogástól elcsukló hangon - hiszen mintha a tulajdon édesapját látnám!... Milyen hasonlatosság!... Az én áldott jó gazdám, akiért az életemet, a véretem áldoztam volna. Hogy szerettem... Istenem, hogy szerettem!

Paul megindultan ölelte át a felindulástól reszkető öreg embert.

- Szeresse hát most a fiát! Hiszen maga tartja kezében az apa sirját s a fiu bölcsőjét egybekapcsoló láncot. Nem tudom, ki volt az apám, de akit ennyire szerethettek, akinek az emlékéhez ilyen hűséggel ragaszkodnak, csak talpig nemes, jó és bátor ember lehetett. A fia is csak szeretetével, ragaszkodásával adózhat az ő jó embereinek...

- Az volt!... nemes, aranyszivü, drága, jó ember... És bátor... tulságosan bátor! - felelte az öreg és könnyein keresztül olyan éhesen mohó, tulboldog tekintettel nézte Pault, mintha nem tudna betelni a látásával. Reszketve simogatta a karját, kezét, mintha attól félne, hogy csak álomképet lát, nem pedig hus és vér, eleven embert tapinthat. - Mért is nem jött előbb... hány sötét, szomoru órámat bearanyozhatta volna!

- Ebben a levélben kifejezetten azt irták, hogy huszonötödik életévem betöltése után keressem fel. Én pedig csak most, pontosan egy óra előtt lettem huszonöt éves - felelte Paul.

- Huszonöt év!... nagy Isten!... már huszonöt éve, hogy itt ebben a házban, ennek a háznak egyik szobájában meglátta a napvilágot!

Paul tétovázva nézett körül. Minden sarkot, minden butort hosszan, figyelmesen szemlélt, tünődő tekintettel, mintha az emlékei között kutatna.

- Ebben a házban?... egyik szobában?... - ismételte gépiesen -... és itt éltem ugy-e, öt éves koromig?

- Igen... - mormogta az öreg csodálkozva, megilletődve, mintha nem akarná zavarni a Paul agyában megrögződött emlékek kibontakozását.

Paul lehajtotta a fejét és kezével eltakarta a szemét, mintha maga is megrögzíteni akarná a felrajzó régi képeket.

- Emlékszem egy szobára... amelyet, mintha csak álmaimban láttam volna... - mondta lassan, vontatottan - gyakran kísértett ez az álomkép... Furcsa... mintha most sok mindenre emlékeznék...

- Beszéljen... beszéljen! - unszolta az öreg.

- Az ajtótól jobbra a sarokban állt az ágy... zöld terítővel letakartan...

- Igen. Most is ott áll - s az öreg már felnyitotta a szomszédszoba ajtaját.

- Az ágy felett egy feszület lógott.

- Igen.

- A szemközti faliszekrényben könyvek sorakoztak. Közöttük egy nagy képes biblia. Most is látom a képeket...

Az öreg már előhozta a csattos bibliát.

- Itt van!

Paul megindultan kapott utána:

- Ez az!... megismerem!... és... az egyik ablakból a tengert láttam... a tengeren egy szigetet...

- Igen. Belle-Ile-en-Mer-t.

Paul olyan áhitattal indult a szoba ajtaja felé, mintha egy templom szentélyéhez közeledne. Az utána csoszogó öregnek intett, hogy ne kövesse.

- Nem, nem... magam akarok belépni. Egyedül... az emlékeimmel.

Mikor a küszöböt átlépte, az ajtót behuzta maga után. Az öreg hűséges szolga kegyelete a szobában mindent a régi helyén hagyott. Csak az egyetlen bibliát vitte át a maga szobájába, hogy magányos óráiban a Szentírás szavaiból merítsen erőt és bátorságot.

Paul összekulcsolt kezekkel állt meg az ágy felett függő elefántcsont feszület előtt. Hangtalanul imádkozott... Látta magát, mint csöppnyi gyermeket, ugyane feszület előtt térdelve, reggeli és esti imáit pötyögve. Milyen régen volt!... husz év előtt... mi minden történt azóta! Mint a hogy a szél a hajóját kergeti, úgy sodorta őt is az élet szele a nagyvilág forгатagába. És ennyi hányattatás, ennyi kalandos viszontagság után, ime e régi helyen, lelkében életre kelnek legzsengőbb gyermekora emlékei, azon harmatos frissességükben, ahogy husz év előtt emlékezetének rekeszeiben megbujtak.

Az ablakhoz lépett, feltárta és hosszan elgondolkozott. A tiszta, csendes holdas éjszakában, világosan megkülönböztette a tenger láthatáráról feléje sötétlő kis szigetet. Mintha egy hatalmas madár kiterjesztett szárnya pihent volna az alvó tenger tükrén. Szívét megdobogtatták az emlékek. Feje lecsuklott, szemében el nem sirt könnyek izzottak. Érezte, hogy valaki megfogja a kezét. Az öreg állt mellette. Paul ránézett és nem szégyelte, hogy a szemében izzó könnyek végigpereregtek arcán.

- Paul... Paul urfi... sir!

- Sirok... igen - felelte nagyon megindultan Paul - és nem szégyelem. Hajóm fedélzetén százszor is szembenéztem az elemek vad táncával, a vihar úgy táncoltatta hajómat, mint egy dióhéjat. A harc hevében úgy hulltak el körülöttem az emberek, mint ahogy a szél ősszel a száraz faleveleket lepergeti. Hallottam derék bajtársak halálhörgését, lefogtam megtörő szemük kihülő szemhéjait. Térdig jártam a gőzölgő embervérben, magam is a halál mesgyéjén. Még csak felindulást se éreztem. A lelkem nyugodt, a szemem száraz maradt. De az a szoba, amelynek szent emlékét megőriztem, ez a szoba, amelyben először csókolt meg az apám, akit többé sohasem fogok látni, az anyám, aki talán sohasem akar engem többé látni... az a szoba számomra egy bölcsőt... és egy sirt jelent! Megfulladnék, ha visszafojtanám előtörő könnyeimet!

- Igaz! Ez a szoba bölcső... és egyben sir. Itt született. Az apja itt csókolta meg életében utoljára...

- Az apám meghalt? - vágott közbe élénken Paul.

- Igen.

- Hol?... mikor?... hogyan?

- Majd elmondok mindent sorjában.

- Emlékszem... igen, világosan emlékszem az apámra. Mikor utoljára láttam...

- Csak éppen hogy négy éves mult, Paul urfi. Szegény jó méltóságos uram!... ugyanilyen szép fiatalember volt. És ugyanilyen koru.

- Ki volt az apám?... hogy hívták?

- Morlaix gróf.

Paul szeme büszkén felcsillogott.

- Akkor hát én is főnemes vagyok!... mint ezek a nyegle, származásukra gőgös fickók, akik olyan nagyra vannak grófi, meg bárói koronáikkal. Az én apám is gróf volt!

- Igaz. Az apja gróf volt, főnemes. És mégsem lehet nyíltan büszke a nemesi származására. Mert születésének titka... Ó, rettenetes... szörnyü titok. Mert az anyja... az anyja...

- Az anyám!... ki volt az anyám?... Csak mondja ki bátran. Bármilyenek legyenek is születésem körülményei, anyám nevének kellő fiui tisztelettemmel fogok adózni.

- Az anyja... d'Auray grófné - felelte habozva, lassan az öreg, mintha nem szívesen ejtené ki e nevet.

Paul lázas izgatottan ragadta meg a kezét.

- Igaz volna?... lehetetlen...

- A tiszta igazság.

- De hiszen akkor... Emmanuel d'Auray gróf a fivérem és a szép Marguerite a hugom - kiáltotta Paul.

- Hogyan?... ismeri őket? - bámult rá az öreg.

- Ha ez igaz... - mormogta mintegy önmagának Paul. - Milyen kifürkészhetetlenek a sors utjai!... s a sors könyvében, hogy meg vagyon írva Isten akarata!

Kis hallgatás után felegyenesedett és várakozásteljesen nézett az öregre.

- Mondjon hát el mindent - szólt erős, határozott hangon.

IX. FEJEZET.

Kis ideig az öreg is hallgatott, mintha erőt akarna gyűjteni hosszú és szomorú mondanivalójához. Majd rákezdte:

- Morlaix gróf és d'Auray grófné, akkor még a szépséges Sabré grófkisasszony, jegyesek voltak. Ma sem tudom miért tört ki a halálos gyűlölködés a két család között. Bizonyos, hogy az eljegyzést a szerelmesek megkérdezése nélkül, mindkét család akaratából felbontották. Morlaix gróf bánatában, megtört szívvel elhagyta Franciaországot. Apjának saint-domingói ültetvényére ment. Én elkísértem. Az áldottemlékü öreg gróf ur nagyon megbízott bennem. Tejtestvérek voltunk. Az én anyám volt az öreg gróf ur dajkája. Nem úgy bánt velem, mint ur a szolgálójával, hanem mint testvér a testvérral. Kettőnk közül egyedül én tartottam szem előtt a közöttünk lévő osztálykülönbséget. Ő soha! Rámbizta hát a fiát, akiről tudta, hogy úgy szerettem a fiatal gróf urat, mintha csakugyan a tulajdon fiam lett volna. Két teljes esztendő telt el a trópusi ég alatt. Két esztendőig keresett gyógyulást a csodaszép sziget magányában az ön apja, lelkének sebeire. Fáradhatatlanul vadászott, keresztül-kasul utazta a szigetet, mintha kifogyhatatlan testi fáradsággal akarná eltompítani szíve sajgását. De a forró déli nap tüzes sugarai, mintha ezt a szegény szívet még nagyobb lángra gyújtották volna. Két évig küzdött eredménytelenül. A szerelme legyőzte. Érezte, hogy ha viszont nem látja imádottját, belepusztul az utána való sóvárgásba. Hazautaztunk hát. Zavartalanul szép volt az átkelésünk. Ég, tenger, egyformán mosolygott. Jó előjelnek vettük. Hatheti tengeri ut után Hâvreban partraszálltunk. Váratlan hirre érkeztünk... Sabré grófkisasszony férjhez ment! Férje, d'Auray gróf, XV. Lajos udvartartásának egyik nagytekintélyű tagja, e minőségében állandóan Versaillesban időzött. Gyengeegészségű felesége nagyjából az ősi d'Auray kastélyban üdült, itt a szomszédságban. Hazaérkezésünk idejében is ott tartózkodott. Az uradalom egyik nyugalmazott főerdésze, aki annakidején nyugalombavonulása idején ezt a kis vadászházat kapta a hozzájáró telekkel, nagybátyám volt. Távollétünk alatt meghalt és ráhagyta a házat és a telket. Itt telepedtem le. Mert a fiatal Morlaix gróf, az ön apja, még Vannesban azzal bucsuzott tőlem, hogy Párisba megy és ott is marad. Én hát birtokomba vettem szerény örökségemet és beköltöztem e házba. Egy éjjel... pontosan huszonöt év előtt... kopogtattak. Mikor az ajtót felnyitottam, az ön apja állt a küszöbön. Karjaiban, egy lábtól-fejig sötét, csuklyásköpenybe burkolt nőt tartott. Mint egy ölbéli gyermeket, olyan óvatos gonddal hozta be ugyanebbe a szobába és lefektette az ágyra. Majd visszajött a másik szobába, ahol én a meglepetéstől meredtem, mint egy cövek, egy helyben álltam és kezét a vállamra fektetve, olyan tekintettel nézett rám, mint aki tudja, hogy ha bármely más esetben a parancsoláshoz, e pillanatban csak a könyörgéshez van joga... „Louis - szólt felindultan - ez az a perc, amikor többet tehetsz értem, mintha az életemet és a becsületemet megmentenéd. Annak az életét és becsületét mentheted meg, akit szeretek. Ugorj lóra, vágtsd a városba s egy órán belül kerítsd elő az orvost.”... A hangja elárulta, hogy nincs vesztegetni való idő. Szó nélkül engedelmessé lettem. Még fel se virradt, mikor az orvossal visszajöttem. Morlaix gróf az orvost e szobába vezette, amelynek ajtaja becsukódott mögöttük. Ott maradtak bezárkózva egész nap. Másnap alkonyatkor az orvos távozott és mikor teljesen besötétedett, Morlaix gróf ugyanugy, mint előző este, azzal a titokzatos, köpenybe burkolt női alakkal a karjaiban, kilépett a szobából. A szoba ajtaját nyitva hagyta. Furcsa, gyenge kis vinnyogást hallottam... Beléptem a szobába. Az újszülött... ön... ott feküdt az ágyban, a párnák között. Morlaix gróf még ez éjjel visszajött egy jóképű, természetes parasztasszonnyal, akit az ön táplálására fogadott.

- Honnan tudhatta, hogy az a titokzatos nő d'Auray grófné volt? - kérdezte a még mindig kételkedésre hajló Paul.

- Egy ép oly rettenetes, mint váratlan fordulatból. Morlaix gróf első szándéka az volt, hogy a csecsemőt dajkájával más vidékre költözteti. De mikor én felajánlottam, hogy itt nálam békén és zavartalan észrevétlenségben maradhatnak, örömmel kapott ez ajánlatom. Időközönként idelátogatott és eljátszogatott önnel.

- Egyedül? - kérdezte mohón Paul.

- Mindig egyedül. Mikor már jártányi fiucska volt, Morlaix gróf megengedte, hogy kézenfogva az erdőben sétáltassam. Ilyenkor jó néhányszor megtörtént, hogy mintegy véletlenül összetalálkoztunk az ugyancsak sétálgató d'Auray grófnéval, aki megállt, elbabusgatta önt. Ugy, ahogy minden nő, egy utjába akadó szép gyermekkel eljátszogat. Így telt el négy esztendő. S egy éjjel újra bekopogtak. Megint az ön apja. Nyugodt volt. Veszedelmesen, halálosan nyugodt. Így szólt: „Louis!... holnap hajnalban megverekszem d'Auray gróffal. Életre-halálra. Te leszel az egyetlen tanu. Ma éjjel itt maradok nálad. Adj téntát és tollat. Hadd irjam meg a leveleimet.”... Ez előtt az asztal előtt, ezen a széken virrasztott egész éjjel.

Paul ösztönösen felugrott a székről, amelyen ült s a szék hátának támaszkodva, hallgatta tovább az öreget.

- Mikor felvirradt, átjött a szobámba. Engem is ébren talált. Le se feküdtem. Ön, a mitemsejtő ártatlan gyermek, békésen aludt a bölcsőjében.

- Tovább, tovább... - unszolta Paul az elhallgató öreget.

- Morlaix gróf megállt a bölcső előtt és hosszan, szomoruan nézte önt. „Louis - mondta tompa, elfojtott hangon - ha megölnek, ennek a gyermeknek a biztonsága is veszélyeztetve lesz. Ha megölnek... akkor a kicsit ezzel a levéllel együtt átadod Fildnek, az angol inasomnak, aki elviszi Selkirkbe, Skóciába és ott megbízható kezek gondjaira bizza. A fiam, huszonöt év múlva, ennek az aranypénznek a hiányzó felével jelentkezni fog nálad és tőled fogja követelni születésének a titkát. Fel fogod tární előtte. Az anyja akkor már talán egyedül, elhagyottan fog élni. Ki tudhatja... De a születését igazoló okmányokat csak d'Auray gróf halála után juttathatod a fiam kezeihez. Ezt jól megértsd! Most pedig induljunk...” Lehajolt a bölcső fölébe. Férfi volt... erős és bátor... de tisztán láttam, ahogy a fényes könnyek szeméből az alvó gyermek pufók arcocskájára peregtek.

Paul feje lecsuklott.

- Folytassa... - mormogta alig halhatóan.

- A párbaj színhelye az erdő egyik tisztása volt, alig néhány száz lépésnyire e háztól. D'Auray gróf már ott várt. Mellette a földön feküdtek a töltött pisztolyok. Röviden bólintott és a fegyverekre mutatott. Mindegyikük felkapott egyet, előzetes megegyezésük alapján harminc lépésnyi távolságban szembenálltak és egyforma lépésekkel közeledtek egymáshoz. Borzalmas volt a két ellenfél közötti távolság folytonos csökkenését látni!... rettenetes!... Mikor már csak tíz lépés távolság volt közöttük, d'Auray gróf felemelte a karját, pillanatig célzott és lőtt... Az ön apjának egy arcizma se mozdult. Szentül hihettem, hogy ép, egészséges maradt. Gépiesen lépett előre, egészen közel d'Auray grófhhoz, annyira közel, hogy pisztolya csövét a mellének szegezhetette...

Paul mondhatlan izgalommal ragadta meg az öreg karját.

- Megölte? - lihegte.

- ... Pisztolyát d'Auray gróf mellének szegezte és így szólt: „Megölhetném önt. Az élete a kezemben van. De én azt akarom, hogy éljen és megbocsásson nekem. Ugy, ahogy én is megbocsátok önnek.”... A pisztoly kiesett kezéből, arccal előrebukott... A következő pillanatban halott volt. D'Auray gróf golyója a mellét furta át.

- Apám... szegény apám! - fakadt ki Paul. - És az az ember... a gyilkosa... él?... ugy-e él?... elég erős, hogy kardot, pisztolyt ránthasson, hogy megverekedhessen a meggyilkolt fiával. Vezessen hozzá... ismerni akarom!... meg fogom bosszulni apám halálát!

- A sors már elvégezte e bosszút, ön helyett. D' Auray grófot utolérte büntetése. Eszét vesztette.

- Igaz... hallottam - mormogta Paul.

- Rögeszmék gyötrik - folytatta az öreg Achard - egyre a véres jelenetet látja és naphosszat az ön apjának utolsó szavait mormogja.

- Ah!... hát ezért nem mozdul a grófné beteg férje mellől!

- Ezért. És ezért nem engedi a gyermekeit se hozzá.

- És most fel akarja áldozni a leányát, az én szép kis hugomat, a nagyravágyásának! Valami Lectour báróhoz akarja feleségül adni.

- Igen. Mert Lectour báró Marguerite grófkisasszonyt Párisba viszi. Emmanuel grófnak pedig egy dragonyosezred parancsnokságát szerzi meg. Ha gyermekei távol lesznek, a grófnénak nem lesz többé mitől tartania. Magára marad az eltemetett titokkal. Nagybeteg férje és én, az aggastyán, mindketten féllábbal a sirban, maholnap meghalunk. A titkot sirunkba visszük...

- De itt maradok én! - kiáltotta közbe szenvedélyesen Paul.

- Ön!... de hiszen önnek a létezését se tudják. Tizenöt év óta, mióta Selkirkből megszökött, nem adott hírt magáról. Az anyja jogosan hiheti, hogy nem fog jelentkezni...

- Az apámról beszéljen... az apámról! - vágott közbe türelmetlenül Paul. - Mi történt a párbaj után?

- Apjának utolsó akaratát pontról-pontra teljesítettük. Fild még aznap eljött önért. Azóta huszonegy év telt el és én minden Istenáldotta napon önre gondoltam és készültem a mai találkozásra. Köszönöm az én jó Istenemnek, hogy megérhettem ezt a napot. Hogy viszont-láthatom... Hogy itt áll előttem áldott emlékü gazdám tulajdon képmása... Őt látom... az ő meleg hangját hallom...

- Az apám... akkor... rögtön meghalt?

- Ott, a helyszínen. Idehoztam. Erre az ágyra fektettem, amelyben ön született. Aztán bezártam az ajtót, hogy senki be ne jöhessen és elmentem a sirját megásni. Napestig tartott e gyötrelmes munka. Egymagam végeztem, mert apjának végakarata az volt, hogy a történekről halandó lélek ne szerezzen tudomást. Az éjszaka védő sötétjében vittem szegény jó gazdám tetemét a megásott sirhoz. Tulajdon kezemmel temettem el.

A barázdás vén arcot végigszántották a könnyek. Paul mélységes megindultsággal ragadta meg az öreg kezét és mielőtt az öreg tiltakozhatott volna, a szájához emelte és megcsókolta.

- Áldott legyen ez a kéz, amely apámnak örök pihenőhelyét megásta. Áldott a nemes sziv, amely a halott sirját azzal a hűséges szeretettel őrizte, mint ahogy az élő is szerette. Milyen elenyészőn kicsinyek a hangzatos nevű hősök, az ilyen névtelen hősökhöz arányitva, mint maga, jó, öreg Achardom!

- Nem volt hősiesség. Csak egyszerű kötelességteljesítés. Talán még az se. Pusztán önzés. Hogy itt, a közelemben őrizhessem ezt a drága sirhantot. Amelyben az én drága, jószágos gazdám alussza örök álmát!... Ott ülök naphosszat, eltünődök... elgondolom, milyen elenyésző semmi egy ember élete. Ha egy olyan szép, fiatal, nagyreményekre jogosult élet csak így nyomtalanul beleveszhet a semmibe... mi hát akkor egy ember élete?... Rajtam kívül senkise tudja, hogy azalatt a gyepes domb alatt egy bátor, büszke, szép fiatal élet alussza örök álmát.

- Az anyám?... sose látogatja a sirt?

Az öreg hallgatott.

- Ezután hát ketten fogunk imádkozni e sirnál. Vezessen oda. Most... rögtön. Esküszöm, hogy valahányszor hajóm francia partot érint, ellátogatok e sirhoz.

Paul karonfogta az öreget. Így léptek ki a házból. De csak éppen hogy kiléptek. Mert a kastély parkja felőli ösvényen felbukkant Marguerite alakja. Mögötte egy inas hozta az étellel-itallal megrakott kosarat az öreg Achard számára.

Paul hirtelen visszalépett a házba.

- Marguerite... a hugom - sugta izgatottan az öregnek - az én szép kis testvérem. Hagyjon magunkra... Beszélnem kell ezzel a gyermekkel. Valamit meg akarok mondani... valamit... amitől boldogan, nyugodtan alhasson. Könyörüljünk a sirva virrasztókon.

- Ne felejtse - figyelmeztette Achard - hogy a titok, amelyet lelepleztem, nemcsak az ön titka, hanem az anyjáié is.

- Nyugodt lehet öreg barátom - felelte Paul, mialatt az öreget betuszkolta a hátsó szobába - én Marguerite-tal csak az ő saját titkáról fogok beszélni.

Gyorsan becsukta a hátsó szoba ajtaját. Éppen idejében. Mert Marguerite már belépett.

X. FEJEZET.

Marguerite, rendes szokásához híven, a kiválasztott finom nyalánkságokat, tortát, süteményt, maga hozta le az öreg Achardnak. Ugyancsak meglepődött, mikor most belépve, a szobában, ahol tíz év óta az öregén kívül soha mást nem látott, egy idegen fiatalemberrel állt szemközt. Intett az inasnak, hogy a csomagokat állítsa az asztalra. Az inas engedelmeskedett és kisietett, hogy ahogy szokta, kinn a ház előtt várja be urnójét.

Marguerite, Paulhoz fordult:

- Bocsánat... öreg barátomat, Louis Achard-t keresem...

Paul mély meghatottságában nem tudott szólni, csak némán mutatott a szomszédszoba ajtajára, jelezve, hogy az öreg ott benn van. Marguerite köszönőn megbiccentette a fejét és átment a szomszédszobába. Paul megindultan nézett utána. Határtalan önuralmába került, hogy a drága, virágarcu, szomoruszemű teremtest a karjaiba ne kapja. Az ő hugocskáját!... milyen édes, ismeretlen, családias fogalom... Milyen boldogság volna nyíltan szerethetni, megvédeni, testvéri szeretetével vértézhetni ezt a szegény, üldözött gyermeket.

A szomszédszoba ajtaja felnyílt. Marguerite állt a küszöbön.

- Ég áldja öreg barátom!... - szólt vissza érezhetőn, elfogultan. - Isten tudja, mikor fogom viszontláthatni.

Lassan, lehajtott fejjel indult kifelé. Gondolataiba elmerülten, mintha el is felejtette volna, hogy egy idegen is van e szobában. Paul tekintete möhön követte és mikor a keskeny kis kéz megnyomta a kilincset, akaratlanul felhangzott a fivér ösztönös kiáltása:

- Marguerite!

Marguerite csodálkozva fordult vissza. Majd, mintha sértette volna ez a bizalmas megszólítás egy idegen részéről, felnyitotta az ajtót és távozni akart.

- Marguerite! - ismételte Paul és előrelépett.

- Bocsánat, uram... de nem szoktam meg, hogy a jóbarátaimon kívül más is a keresztnevemen szólithasson...

- De hiszen én is jóbarát vagyok! - felelte élénken Paul és becsukta a félig már felnyitott ajtót - a legjobb barátja!... Tudom, hogy nincs egy rokonlélek a közelében, akinek kiönthetné a szívet, egy kar, amelyre támaszkodhatna...

- Elfelejtí az egyetlen, az igazi pártfogómat, ott fenn... - és Marguerite az ég felé nézett.

- Hogy felejténém el!... hiszen ő küldött, valamennyiünk menybéli pártfogója. Hogy a segítségére legyek, megvédjem... Fogadja el a barátságomat, Marguerite!

- A barátság szent szó!

- Az én barátságomban vakon megbizhat! - erősítette hevesen Paul.

- De hiszen nem ismerem... Ma látom először. Azt sem tudom kicsoda?... Hogy merjem hinni... ki biztosíthat, hogy...

- Én magam fogom a bizonyítékot nyújtani - és Paul a zsebébe nyult - ide nézzen Marguerite!... ismeri ezt a gyűrűt?

Marguerite megtántorodott. Halálsápadtan ragadta meg a szék támláját.

- Istenem... könyörülj rajtam!... Meghalt!

- Él!

- Akkor hát... már nem szeret!

- Imádja.

- De hát... ha él... és szeret... akkor ez a gyűrű, hogy kerülhetett önhöz?... hogy válhatott meg tőle?

- Hálája jeléül bizta rám.

Marguerite kinyújtotta a karját és megcsillogtatta kézcsuklóján a karkötőjét:

- És én... ugyan rábízta-e valakire ezt a karkötőt!

- Elfelejt, hogy maga nem életfogytiglan száműzött. Nem él idegen ég alatt, idegen emberfaj között... Becsületes emberhez méltón, örök száműzetésére kárhoytatva, kötelességének ítélte, hogy e gyűrű visszajuttatásával felajánlja a szabadságát. Hogy feloldja lekötött szavát. Szabadon rendelkezhet a kezével.

Marguerite büszkén egyenesedett fel és határozott hangon felelte:

- Ha egy nő egy férfiért elköveti azt, amit én elkövettem, Isten, emberek és önmaga előtt egyetlen mentsége, örök szerelme. Én őt örökké szeretni fogom.

Paul szemei felcsillogtak e mohónlesett válasz hallatára.

- Drága, jó lélek... - mormogta megindultan.

- Mondja... látta őt?... beszélt vele? - kérdezte most könyörgőn Marguerite.

- A legjobb barátom - felelte Paul.

Marguerite már elfeledte, hogy egy idegennel áll szemközt. Akit ma lát először. Lázasan ragadta meg Paul kezét.

- Beszéljen róla!... mit csinál?... remél-e még?...

- Szüntelenül magára gondol és reméli, hogy viszont fogja látni azt, akit Isten előtt a hitvéének tekint.

Marguerite lángbaborult arccal mormogta:

- Hát... ezt is elmondta!

- Mindent.

Marguerite halálos szégyenében kezeibe temette lángoló arcát. Paul szeliden lefejtette a könnyes arcról a kis fehér kezeket.

- Marguerite... nincs miért szégyenkeznie!... a maga szive tiszta. Az igaz, hűséges szerelem temploma. Fehér lelke csupa nemes jószág. Ha... volna egy testvérem, azt könyörögném a jó Istentől, hogy magához legyen hasonló.

Marguerite most már szabadfolyást engedett a könnyeinek.

- Nagyon szerencsétlen volna szegény... - sóhajtotta.

- És miért olyan szerencsétlen, kis Marguerite? - mosolygott Paul.

- Ó, hát nem tudja?

- No mondja...

- Lectour báró, akihez feleségül akarnak kényszeríteni, holnap megérkezik.

- Tudom.

- Holnap este akarják aláírni a házassági szerződést.

- Azt is tudom.

- Ó, hát akkor hogy kérdezheti, hogy miért vagyok szerencsétlen. Mit remélhetek?... Nincs senkim, akihez fordulhatnék... senkim!... A fivérem!... nem tud, nem akar megérteni. Az anyám!... ó, ön nem ismeri az anyámat! Megközelíthetetlen, szigorú erkölcsű, törhetetlen akaratú. Aki soha le nem tért az egyenes útról, soha nem tévedett, kegyetlen a megtévelyedettekkel. Ha az anyám azt mondja: „Akarom”, nincs más válasz, mint fejthajtani és ha sirva is, engedelmeskedni. Az apám!... ó, tudom, holnap az apámnak el kell hagynia a szobát, ahol husz esztendő óta bezártan él. A szerződést neki is alá kell írnia. Az apám!... más leány az én szerencsétlen helyzetemben az apjához menekülhetne. Ha az anya szíve elzárkózik, az apa szívénel kereshetné menedékét. De az én szegény apám nemcsak az eszét veszítette el, hanem atyai érzését is. Tíz év óta nem láttam az apámat. Nem csókolhattam fehér haját. Már azt sem tudja, hogy van egy leánya... és hogy szíve is van! Nem ismerne rám. És ha rámismerne, ha mégis sajnálna... az anyám kezébe nyomná a tollat és ráparancsolna: - Ird alá!... akarom!... Szegény beteg, öreg apám aláírná... Nem, nem, rajtam már senki sem segíthet!

- Csillapuljon Marguerite. Azt a szerződést nem fogják aláírni.

- Ki akadályozhatná meg?

- Én.

- Ön!

- Igen. Ott leszek a családi összejövetelnél.

- Hogy fog bejutni?

- Megvan rá a módom.

- Vigyázzon!... a fivérem nagyon heves! Talán többet fog ártani a jelenlétével, semmint használni.

- Ne féljen, Marguerite. Nem fogok összetűzni a fivérével. Nem is tehetném. Hogy verekedhetnék meg a tulaj...

Paul elharapta a majdnem kibuggyant szót és sietve megismételte.

- Ne féljen... Bizzon bennem. Csak azt mondja meg, mi a szándéka Lectour báróval?

- Fel fogom tární előtte a tiszta valóságot - felelte habozás nélkül Marguerite.

- Édes, becsületes kis Marguerite!... ezt vártam! Igen, mondjon el a bárónak mindent. Ismétlem és hangsúlyozom, bizzon bennem! Ugy nézzen rám, mint akit Isten küldött a megmentésére. Ugy nézzen rám, mint egy... mint egy fivérre...

Marguerite a kezét nyújtotta.

- Hiszek önnek. Meggyőző a hangja, a tekintete.

- Így már jól van. Menjen nyugodtan haza és semmitől se tartson. Most még csak arra kérem, ha Lectour báróval beszélt, értesítsen valamiképpen az eredményről. Itt fogom várni az értesítését. És hogy a kastélyban senkinek se említse, hogy velem találkozott.

Paul hosszan nézett a távozó Marguerite után. Az ajtó már régen becsukódott s ő még mindig egy helyben, megtorpantan állt, gondolataiba elmerülten. Jó néhány perc múlva végre felriadt és felnyitotta a szomszéd szobába vezető ajtót.

- Jöjjön öreg barátom... vezessen apám sírjához.

XI. FEJEZET.

A következő napon d'Auray kastély lakói sorsdöntőn elhatározó napra ébredtek. A házassági szerződés aláírásának napja. A grófné nem volt rossz, csak nagyravágyó, gögös és hajthatatlan. Évtizedek óta szüntelenül attól reszketett, hogy saját életének szomorú, sötét titkát halandó lélek meg ne neszelhesse. Legfőképpen a gyermekei nem!... Leányának, Lectour báróval tervezett házasságában elsősorban a maga szabadulását látta. Lectour Marguerite-et, Párisba vinné, Emmanuelnek a miniszter révén megszerezné egy ezred parancsnokságát. Mindkét gyermeke távol fog élni. Megszűnik a folytonos rettegés... Még attól a veszélytől sem kell majd tartania, hogy az a másik... az elsőszülött fiú... váratlanul, hirtelen felbukkanhat!... Gyermekei távollétében megtalálja a módot eltávolítására. A grófné nagyon gazdag volt s az aranyak hatalma végtelen.

Emmanuel a maga részéről e házasságtól várta a felszabadulását. Ki fog kerülni végre e rákényszerített, gyűlöletes remeteségből, ezredparancsnoki minőségben rangjához és nevéhez méltó fényben tündökölni a versaillesi udvar udvaroncái között. A maga módján szerette a hugát, de önmagát jobban szerette és sokkal önzőbb volt, semhogy Marguerite kétségbeesése szándéka megváltoztatásáig megindította volna.

Az anya félelmének és a fivér nagyravágyásának szenvedő áldozata, Marguerite, az előző esti furcsa találkozás után valami esztelen, titkos remény csiráját rejtegette a szíve mélyén. Ugy érezte, hogy azt az idegent, akit valahogy már nem is tudott idegennek érezni, csakugyan a gondviselés vezette utjába. A jó Isten küldte, hogy őt kíséretében kétségbeesetten reménytelennek látszó helyzetéből. Az az idegen, akinek a hangja, tekintete jószágot, szeretetet sugárzott, annak a barátja és annak az üzenetét hozta, akit Marguerite Isten előtt férjének tekintett. Elvetette a lelkében már megérlelt halál gondolatát és új életre ébredt.

E különféle szenvedélyek dúló vihara között, egyedül az öreg gróf őrizte meg beteg lelkének mindig egyforma közönyösségét. Az ő minden egyéb érzéskiváltással szemben eltompult agyát csak egy emlék kísértette. Annak a halálos, segédek nélküli, inkább gyilkolásnak beillő párbajnak az emléke kísértette álmatlan éjszakái és magányos napjai szürke egyformaságában. Ha ajka szóra nyílt, egyre Morlaix gróf utolsó szavait morogta, mintha egyéb szavak értelmét gyermekessé gyengült szelleme be sem fogadná. Akaratlan báb volt, erős, határozott akaratú feleségének engedelmes eszköze. Ösztönösen, meghunyászkodva engedett husz év óta e szuggesztív erejű női akarat hatásának.

Ezen a napon a beteg mindig egyforma életét új mozzanatok tarkították. A grófnéval együtt reggel egy inas jött be a szobájába. Az inas karján hozta d'Auray gróf régi udvari egyenruháját. Összes rendjeleit a mellére akasztották. Az inas távozása után a grófné egy papírlapot fektetett beteg férje elé, tollat nyomott a kezébe és felszólította, hogy kísérelje e papírra írni a nevét. Nem sejtette, hogy a hóhér mesterségét gyakorolja s kezében a toll a halálos fegyver, amellyel leánya boldogságát kell majd kivégeznie.

Délután három órakor a kastély udvarának csendjét kocsirobogás zavarta meg. Vendég érkezett.

Emmanuel izgatottan sietett ki a kastély terraszára, jövőre fogadására. Lectour báró tökéletes eleganciával ugrott ki a kocsiból. Megjelenése elárulta, hogy öltözködésére különös gondot fordított, számolva az első benyomás hatásával. Eléggé nőbarát volt ahhoz, hogy ez első benyomás fontosságát, különösen nők részéről, kellőképpen értékelje. Tagadhatatlan, hogy a báró külső megjelenése hóditó volt. Veszedelemmé válhatott volna egy még szabad női szívre.

- Isten hozta kedves báró! - üdvözölte melegen Emmanuel, a kezét szorongatva. - Parancsoljon beljebb... Ameddig a hölgyek megjelennek, kissé megismertetem az ősi családi fészünkkel. Azok a tornyok és bástyák, ott a déli szárnyon még Fülöp-Ágoston korából származnak. A nyugati szárnyat IV. Henrik alatt építették.

- De hiszen ez nem is kastély, hanem valóságos erőd! - kiáltotta lelkesen a báró. - Ha valaha eszembe ötlenék legkeresztényebb felséges királyunk ellen fellázadni, kölcsönkérném ezt a várat és itt sáncolnám el magam! Ezzel az egész hadtesttel! - fűzte hozzá mosolyogva a hallban, ahova beléptek az ősök falon sorakozó portréira mutatva.

- Hát bizony vagyunk itt elegen! - felelte ugyancsak mosolyogva Emmanuel. - Az a lovag ott a sor kezdetén, Hughes d'Auray, VII. Lajos királyt kísérte a keresztes háboruba. Mellette a hölgyek sorát Deborah ősanyám kezdi meg.

- Fényes társaság!... nagy megtiszteltetés lehet közöttük élhetni! - bólintott a báró.

- Szó sincs róla, határtalanul tiszteletreméltók, csak meglehetősen unalmasak. Különösen az én koromban, kissé elevebb társaságra vágyik az ember. Éppen ezért, remélem kedves báró, segíteni fog szabadulni innen.

- Kétségtelenül kedves gróf, - erősítette Lectour báró. - Valójában már most, kedves nászajándékkul magammal akartam hozni az ön ezredparancsnoki kinevezését. Hallottam, hogy a királyné egyik dragonyosezredének parancsnoksága felszabadult. Fel is kerestem Maurepas minisztert, hogy ezt a helyet az ön számára lefoglaljam. Meglepetésemre a miniszter arról értesített, hogy ez ezredparancsnokságot már másnak adományozták. Valami titokzatos tengerésznek, afféle fantasztikus kalózkapitánynak, aki bár állítólag az amerikai tengerészet kötelékébe tartozik, királyunk kegyeit élvezi. Különösen, mióta nem tudom hol és mikor, legyőzte az angolokat s a hajóikat zsákmányul ejtette. A király katonai érdemrenddel tüntette ki, aranymarkolatu diszkarddal ajándékozta meg és a királyné határozott kívánságára a megüresedett dragonyosezred parancsnokságát neki ajánlották fel. De azért nyugodtan alhat. Majd kerítünk másikat.

- Köszönöm. A fegyvernemhez nem ragaszkodom. Bármelyik, nevemhez és vagyonomhoz illő udvari állással megelégszem, - felelte Emmanuel.

- Ezt meg is fogja kapni. Kezeskedem.

Ezalatt felértek az emeletre és benyitottak a bárónak előkészített lakosztályba.

- Hogy tudott szabadulni Párisból, most, a szezon közepén? - kérdezte Emmanuel.

- Nagyon egyszerűen. A királyné utolsó fogadónapján bejelentettem, hogy megnősülök, - felelte a báró.

- De hiszen ez valóságos hősiesség! Ilyen hirtelen hadat üzeni a sok szép udvari dámának!... Talán bizony azt is be merte vallani, hogy Bretagne mélyéből választotta a menyasszonyát.

- Bevallottam... igen.

- Képzelem, mennyire sajnálták!

- No igen... A mi bájos udvari dámáink megrögzötten hiszik, hogy a nap Párisban kel és Versaillesban megy le. Az ő számukra ott záródnak a világ határai. Bizonyára azt hiszik, hogy innen a pólusokról, valami ismeretlen, észsarkari eszkimóval fogok visszatérni az udvarhoz. Szerencsére tévednek, ugy-e kedves Emmanuel? Mert hiszen azt mondta, hogy a huga szép... bájos...

Ez utolsó, érezhetően kissé aggódón kiejtett szavakra Emmanuel megnyugtatóan felelte:

- Nemsokára alkalma lesz erről személyesen is meggyőződhetni.

Kopogtak. Egy inas jött be és alázatosan meghajolva jelentette:

- A méltóságos kisasszony beszélni kívánna Lectour báró urral. Négyszemközt... ugy mondta.

Lectour báró felugrott.

- Várom... máris várom. Igazán... végtelenül kedves...

Emmanuel is izgatottan ugrott fel. Mit akarhat Marguerite a bárótól?... micsoda bolondságot eszelt ki?

- Nem, nem... ez csak tévedés lehet! - fordult a báróhoz az inas távozása után. - Céleste nem jól érthette!... Marguerite-ről nem tételezhetek fel ilyen meggondolatlanságot. Ki hallott ilyet!... Egy fiatal leány csak nem lehet ilyen illetlenül türelmetlen...

- No de kedves Emmanuel! - nevetett a báró, - csak nem fogja, mint fivér a Kékszakáll szerepét játszani!... mintha valósággal rejtegetni akarná előlem a bájos hugocskáját. Félténé egy téte-a téte-től a vőlegényével? Ebben csak nincs kivetni való!

- Nem illik.

- Ej, dehogynem! Mi sem természetesebb, minthogy egy fiatal leány kíváncsi legyen jövőd életársára és négyszemközt, tanuk nélkül kívánja megismerni. Végre is nem vagyunk koronás fők, hogy csak arckép és leírás után ismerjük a jövődöbelinket. Magam is kíváncsi vagyok a menyasszonyomra. Maga igazán furcsa, Emmanuel!... talán csak nem pupos vagy sánta a menyasszonyom?

- Ostobaság!... már megmondtam, hogy szép, mint egy angyal!

- Hát akkor mi baja?... mit makacskodik? Nagyon lekötelezne, ha máris távozna. Szép kis huga rögtön itt lesz...

- Attól tartok, - vágott közbe idegesen Emmanuel - hogy az a szeles kis bolond azon fog fáradozni, hogy lerombolja jól felépített terveinket.

- Ettől ne tartson. Én már eléggé vértézett vagyok a nők szeszélyeivel szemben. Felépített terveinket éppen úgy a szivemen viselem, mint maga kedves Emmanuel. Az érdekeink közösek. S hogy megnyugtassam, nemesi szavamra fogadom, hogy, - ha csak maga az ördög közbe nem lép és ez bajosan történhetnék meg, mert ugy tudom, az ördög ezidőszerint másutt van elfoglalva - Marguerite d'Auray három nap múlva Lectour báróné lesz, maga pedig kedves Emmanuel, egy hónapon belül megkapja az ezredparancsnokságát.

Emmanuel, bár nem nyugodott meg teljesen, nem ellenkezett tovább. Elhagyta a szobát. Lectour bárónak csak éppen annyi ideje maradt, hogy a tükör előtt lesimitsa haját és elégülten végigszemlélje eleganciáját. Az ajtó már felnyílt. Célestin, az előbbi inas, szélesre feltárta az ajtót és jelentette:

- A méltóságos kisasszony!

A báró várakozásteljesen fordult az ajtó előtt megálló sápadt, egész testében remegő Marguerite felé. Emmanuel eléggé felcsigázta a kíváncsiságát, de ez az arisztokratikus, tökéletesen szabályos, szőke szépség minden várakozását felülmultha. Határtalanul kellemesen meglepve nézte a lesütött szemü, gyönyörű teremtést. Igazán szerencsés fickónak érezhette magát! Nem csak Franciaország egyik legősibb nevével és legnagyobb vagyonával lép kapcsolatba, de felesége eleganciájának és szépségének a láttára az összes udvari dámák sápadozni fognak az irigységtől.

- Engedje megköszönnöm ezt a határtalan kegyet, - áradozott, miközben egy karosszékot tolt Marguerite elé - hogy látogatásával megtisztelt. Nekem kellett volna megelőznom. Meg kell bocsátania, hogy erre még nem akadt időm.

Marguerite, mintha nem is látta volna a felkinált karosszékot, mereven állva maradt. De a sötét ibolyaszemek most már egyenest a báróra néztek.

- Én kérem az ön bocsánatát, - felelte lágy, dallamos hangján - hogy ismeretlenül bizalommal terhelem. Hogy a becsületéhez, az igazságérzéséhez folyamodom.

- A bizalma végtelenül megtisztel. Bárminő cél vezesse, biztosítom, méltó leszek a bizalmára. Legalább is igyekezni fogok... De... az Istenért... mi baja?

Marguerite, mintha a döntő pillanatban erejét veszítette volna, megtántorodott.

- Semmi... semmi... - lehelte.

Lectour báró ösztönös, védő mozdulattal átkarolta a megtántorgó karcsu alakot. Marguerite sápadt arca lángbaborult és villámgyorsan kibontakozott a báró védő karjaiból. Ez a mozdulat lehetett a fiatal leány ösztönös szemérme, de lehetett ellenszenv is. Két kezével nekitámaszkodott a karosszék támlájának, mintha ott keresne támaszt.

- Ó, hát ennyire kinos nehéz a mondanivalója! - kiáltotta félig tréfásan a báró és megfogta az egyik kis fehér kezét - vagy talán máris az ijesztő férjet látja bennem?

Marguerite ki akarta szabadítani kezét.

- Hagyja ezt a gyönyörű, királynői kis kezét... Hiszen ez már az enyém!

- Remélem uram, - szólt hirtelen erős elhatározással, szilárdabb hangon Marguerite és egy végső erőfeszítéssel kiszabadította kezét a báró kezéből - ezt csak pusztán udvariasságból mondta...

- A legmélyeségből meggyőződésből, - hangsúlyozta Lectour báró.

- Nem szeretném azt hinni, - folytatta Marguerite - hogy a köztünk tervezett házasság csak-ugyan a lelkén fekszik.

- Erre akár meg is esküdhetem!

- A házasság szent és komoly dolog, uram. Kölcsönös megismerés... kölcsönös vonzalom nélkül elképzelhetetlen.

- Volt idő, mikor a házasság fogalmát magam is csak így tudtam értelmezni. De ez esetben... különösen most... mióta a maga ragyogó szépségével szembenállok, úgy érzem, hogy egy ilyen földöntúli tünemény szépségét sose lehetnék méltó, kellőképpen kiérdemelni. S a magam gyarló emberi mivoltomban... bizonyos engedményekkel adózom a házasság fogalmának. A nevem, a társadalmi helyzetem eléggé feljogosítanak, hogy ezt a gyönyörű kis fehér kezét elnyerjem...

- Hogyan?... el tudna képzelni egy házasságot kölcsönös szerelem nélkül? - kérdezte félve-aggódva Marguerite.

- A nagyvilágban a házasságok háromnegyedrésze ilyen - felelte könnyedén Lectour báró. - A férfiak nőülnek, a nők férjhezmennek, hogy az életkörülményeiket, a társadalmi helyzetüket változtassák. A házasság társadalmi intézmény. A szerelemnek általában édeskevés köze hozzá.

- Ugy látom... nem eléggé jól értettem meg magam... - folytatta kétségbeesett igyekezettel Marguerite - mert hiszen jól mondta, kinosan nehéz a mondanivalóm.

- Téved, - felelte érezhetően gunyos hangsúllyal Lectour báró - jobban megértettem, semmint gondolja. A jó Isten elég világos értelemmel ajándékozott meg, hogy a félszavakból is kibonthassam az egész értelmet.

- De hát, ha... megértette, amit mondani akartam... miért folytatjuk e párbeszédet? Ha a szívem mélyét... az érzéseimet vizsgálva, arra a meggyőződésre jutottam, hogy sohase tudnám szeretni azt... akit férjemül kiszemeltek és...

- Akkor ezt nem szabad neki megmondania, - vágott közbe oktatón Lectour báró.

- Miért?

- Mert ez kislánys naivság volna.

- De ha én ezt nem kislánys naivságból akarnám bevallani, hanem becsületes őszinteségből, - erősködött Marguerite. - Ha azt is megmondanám, hogy mást szerettem és... mást szeretek ma is!

- Valami csinos unokafivért, ugy-e? - legyintett lekicsinylően a báró. - Gyermekszobaszerelem!... minden kislány keresztülesik rajta!

- Sajnos, - felelte e kötekedő hanggal ellentétben halálos komolyan Marguerite, - én sohasem ismertem egy vidám gyermekszoba légkörét. Fiatal vagyok igaz, de már keresztülmentem egy életrekiható nagy szenvedély keresztüztüzén. S ha ma annak, aki megtisztel azzal, hogy a kezemet kérje, egy más ember iránti szerelemről beszélek, akkor annak el kell hinnie, hogy ez a szerelem mély, igaz és egy egész életre kiható.

- Ejha!... - csóválta a fejét a báró, - ez csakugyan nem gyermekszoba! Ez már pásztorjáték. Reményilem az illető uriember? Társaságbeli?

- A legjobb, legnemesebb szív e világon! - sóhajtotta Marguerite.

- A szivbéli tulajdonságai nem igen érdekelnek. Inkább az érdekel, hogy nemes ember-e, akit egy arisztokrata hölgy szégyenkezés nélkül vallhat a lovagjának.

Marguerite jóhiszeműségében mohón felelte:

- Az apja, akit fiatalon elveszített s aki az én apámnak gyermekkori barátja volt, udvari tanácsos volt.

- Ez nem sokat jelent, - felelte fitymálva Lectour. - A fiatalember legalább máltai lovag?

- Katonának készült.

- Annál jobb. Majd szerzünk neki egy ezredparancsnokságot. Egészen simán fog menni a dolog. Félévre, hogy az illendőség szabályainak eleget tegyünk, elutazzatjuk, aztán feljön Párisba és ott egy közös barátunk majd bevezeti a házukba. Misem egyszerűbb.

Marguerite tágranyitott szemekkel bámult a báróra.

- Nem értem...

- Pedig elég világosan beszéltem, - felelte kissé türelmetlenül a báró. - Ön bevallotta, hogy már valakinek lekötötte magát. Ezzel szemben én is bevallom, hogy nekem is van egy állandósított viszonyom. Így hát a legjobb házasságot fogjuk élni. Kölcsönös igyekezettel, természetesen. Reményilem, most már megértett, szép kis menyasszonyom!

Marguerite olyan irtózáttal hátrált, mintha valaki ököllel az arcába vágott volna.

- De hiszen ez... ez rettenetes!... ezt a sérelmet nem érdemeltem!... talán nem kellett volna mindent bevallanom... most már látom... de ezt a szégyent... ezt a szörnyű megaláztatást!... Mert hiszen, ha jól értettem, azt ajánlotta, hogy az erényes asszony szerepében titkos viszonyt

folytassak!... kölcsönös elnézés alapján! Ezt merte ajánlani nekem, Marguerite d'Auray-nek... Jóságos Istenem!... hát ennyire süllyedtem!

Marguerite arcát a kezeibe temetve, a görcsös, fuldokló zokogástól egész testében megrázkódva, lerokkadt a karosszékbe.

A báró megkönnyebbülten üdvözölte Emmanuel belépését, aki nem győzte kivárni a párbeszéd végét és türelmetlenségében e pillanatban bekopogtatott.

- Jöjjön, jöjjön kedves Emmanuel!... a hugocskája idegrohamot kapott!... az ilyesmire vigyázni kell, nehogy krónikussá váljon. Meulan hercegnő egy ilyen hisztérikus rohamában az eszét veszítette. Térítse magához, kedves barátom. Én addig körülnézek a parkban. Örülnék, ha később lejönne és hirt hozna a huga hogylétéről. Viszontlátásra.

Lectour báró nyugodtan távozott. A testvérek magukra maradtak.

XII. FEJEZET.

Ezen napon az ebédnél, a kastély nagy ebédlőtermében, a család tagjai közül, csak Emmanuel szórakoztatta a ház vendégét. D'Auray grófné mindig beteg férjével ebédelt együtt és Marguerite is kimentette magát.

Délután 5 órakor megérkezett a közjegyző, a felkért tanúk és még néhány, a házasságkötés ünnepélyes aktusához meghívott vendég. Esti hét órakor az egész társaság, a kastély nagy szalónjában gyülekezett. Az évek óta lezárt nagy termet ez ünnepélyes alkalomra nyitották fel. A fal selyemkárpitja, a butorok még XIII. Lajos idejéből származtak. Egy hét óta szellőztették a termet reggeltől-napestig, hogy megszabadítsák évek során át belerögződött, zárt, dohos levegőjétől. A csillárok száz és száz gyertyalángja nem világította be a hatalmas terem távoli sarkait. A boltíves mennyezet alatt a kiejtett hang úgy visszhangzott, mint egy székes-egyházban. A hangulat elfogultan komor volt, majdnem szomorú. Középen egy asztalon két karosgyertyatartó között egy lezárt, fekete aktatáska feküdt, mellette tintatartó és tollszárok. A hangulathoz mérten, ez a táskák inkább végrendeletet, semmint házassági szerződést sejtetett a mélyében. Az általános komorságot csak Lectour báró fel-felnevetése enyhítette, aki Emmanuel fülébe gunyos megjegyzéseket sugdosott, a jelenlévő jó vidékiekről. Közben idegesen pislogott a terem tulsó végében lévő főajtóra. Halálosan unta ezeknek a jámbor vidékieknek az üres fecsegését és lázas mohósággal leste, hogy végre szemtől-szembe lássa jövődő családját. Az öreg grófot a grófnét. És mindenekfelett, hogy újra lássa szép menyasszonyát, Marguerite-et. A mai ünnepélyes, családi aktus főszereplőjét. Csakugyan ideje volna, hogy már belépjenek.

Vége felnyílt az ajtó!... de a család tagjai helyett egy merőben váratlan vendég lépett be.

- Paul ur! - jelentette ünnepélyesen az ajtót szélesre táró inas.

Lectour unottan nézte a belépőt. Még egy jámbor vidéki nemes!... ez az Emmanuel, az egész szomszédságot idecsődítette?... pedig már éppen elég ebből az unalmas fajtából.

Emmanuel annál izgatottabban sietett az új vendég elé. Mit keres ez itt?... hogy merészelt egy ilyen ünnepélyes estén hivatlanul betolakodni? Mielőtt Paul beljebb jöhetett volna és mielőtt a meghívottaknak a dolog feltűnhetett volna, Emmanuel, látszólag barátságosan karonfogta Pault és átvezette a szomszédos könyvtárszobába.

Ezt a szobát Paul már jól ismerte. Itt találkozott előző napon Emmanuellel, s e szoba melletti fülkében hallgatta ki akaratlanul az Emmanuel és Marguerite között lefolyt izgalmas párbeszédet. Emmanuel nem sejtette, hogy ugyanazon fülkében az imént még Marguerite rejtőzött s ezuttal, az előbb oda belépett Paullal folytatott nemkevésbé izgalmas párbeszédet. Marguerite szobája ablakából látta Paul érkezését, lesietett s a könyvtárszobából leste a jöttét és sugva beszólitotta.

- Nos? - kérdezte Paul, kezében tartva a reszkető kis fehér kezecskét.

- Mindent megmondtam neki... mindent bevallottam.

- És?...

- És... negyedóra múlva aláírják a házassági szerződést!

- Annak dacára, hogy mindent bevallott?... de hiszen az az ember, egy becstelen gazember!

- Vége... mindennek vége!... elvesztem! - zokogta Marguerite.

- Bátorság, Marguerite!

- Honnan mentsek bátorságot?

- Ebből a sor írásból. - És Paul egy cédulát nyújtott át a zokogó leánynak.

Marguerite könnyein keresztül kibetűzte az írást.

- Mi... mit jelent ez?

- Ebben a faluban, ennél az asszonynál várja magát... a fia.

Marguerite összeharapta a száját, hogy elfojtsa eszelősen boldog felsikoltását.

- A fiam... az én édes kicsi fiam! - sugta, lihegte lázasan és csókjaival borította a megváltó cédulát átnyújtott kezét.

- Csitt... jönnek!... bármi történjen, az öreg Achardnál rámtalál.

... Mikor, most Emmanuel, Pault a könyvtárszobába vezette, Marguerite-nek már nyoma se volt.

- Más időben és más alkalomból óhajtottam önt viszontlátni - kezdte Emmanuel - és főleg kisebbszámu társaságban.

Paul körülnézett.

- Ugy látom, csak kettesben vagyunk.

- Igaz. De néhány perc múlva a szomszéd szalónban, sok szemtanu előtt aláírják a házassági szerződést.

- Ó, néhány perc alatt sok minden történhet, kedves gróf!

- Igaza van - felelte keményen Emmanuel és közelebb lépett. - éppen ezért használjuk ki ezeket az értékes perceket.

- Parancsoljon.

Emmanuel meghalkította a hangját.

- Ön tegnap... bizonyos leveleket emlegetett.

- Igaz.

- Az árukat is megnevezte.

- Az is igaz.

- Ha tehát becsületes ember módjára állja a szavát, e leveleket a megjelölt ár ellenében most már át kell szolgáltatnia.

- Sajnos, azóta a helyzet megváltozott. Akkor még azt hittem, hogy az ön huga nemcsak szerelmesét felejtette el, de a gyermeket is, akit a világra hozott. Hogy készséggel segíti önt nagyravágyó terveiben. És úgy okoskodtam, hogy, ha már az a szegény elhagyott gyermek név és család nélkül indul keserű életének, legalább vagyont biztosítok számára. Ezért kívántam cserébe a levelekért azt az összeget a gyermek javára. De azóta megváltozott a helyzet, gróf ur. Hallottam, mikor a huga ugyszólván a térdein könyörögte, hogy ne kényszerítse őt e szíve elleni, gyalázatos házasságba. De az ön szívet nem indították meg hugának könnyei, könnyörgései. Most tehát én tartom kezeimben az ön és családjának a becsületét. Ahogy a gyermeket meg akartam menteni a nyomortól, a nélkülözéstől, úgy fogom megmenteni az anyát a végső kétségbeeséstől. A leveleket azon pillanatban vissza fogja kapni, amikor a szomszédos szalónban aláírják a házassági szerződést. De nem Marguerite d'Auray és Lectour báró, hanem Marguerite d'Auray és Anatole de Lusignan házassági szerződését.

- Soha!... soha! - sziszegte dühtől elfojtott hangon Emmanuel.

- Már pedig a családját ért szégyent leleplező leveleket csak ezen az áron kapja vissza.
 - Téved. Más módot is tudok a visszaszerzésükre.
 - Akkor többet tud, mint én.
 - Visszaadja a leveleket? - kérdezte falfehéren Emmanuel.
 - Gróf... idehallgasson... - csillapította Paul.
 - Azt kérdezem, hogy visszaadja-e a leveleket?
 - Gróf...
 - Igen, vagy nem?
 - Gróf... csak egy szót engedjen...
 - Jól mondta. Egyetlen szót várok. Igen, vagy nem?
 - Nem - felelte hidegen Paul.
 - Akkor hát... Az ön kardja is ott lóg az oldalán, csakugy, mint az enyém. Kövessen... Ezt a kis ügyünket most rögtön el kell intéznünk. A parktól csak néhány lépés az erdő. Csak egyikünk térhet vissza, aki aztán kedvére cselekedhet.
 - Sajnálom, nem fogadhatom el a kihívást, gróf ur.
 - Hogyan... ezredparancsnoki egyenruhájában, nyakán a katonai érdemkereszttel, oldalán tisztí kardjával, visszautasítja a kihívásomat?
 - Igen. Visszautasítom.
 - De hát miért?
 - Mert én önnel nem verekedhetek meg, gróf ur. Higyjen nekem.
 - Nem verekedhet meg velem?
 - Becsületesemre, nem!
 - Azt mondja, hogy nem verekedhet meg velem? - lihegte elképedten Emmanuel.
- E pillanatban valaki a hátuk mögött felnevetett. Mindaketten sarkonfordultak. Lectour báró állt mögöttük.
- Paul felegyenesedett és karját kinyújtva, a báróra mutatott:
- De ezzel a urral itt... ezzel a gyáva gazemberrel megverekekedhetek!
- Lectour báró lángragyult arccal, vérbefutott szemekkel Paulnak akart ugrani. De óriási önuralommal megtorpant. Idejében észretérve, megértette, hogy egy nyílt botrány az utolsó pillanatban lerombolhatja a jól felépített játszmát.
- Küldje a segédeit Emmanuel grófhoz - szólt hűvösen. - Ő az én megbizottam. Ők majd megállapodnak a párbaj feltételeiben.
 - Megértheti, - szólt Emmanuel Paulhoz - hogy a köztünk függőben lévő ügy elintézésé leghelyesebb elodázást szenved...
 - Elég!... - csitította Paul. - Hallom, hogy az édesanyja érkezését jelentik odaát.
 - Elég hát!... majd holnap folytatjuk. Jöjjön báró, siessünk az anyámhoz.

XIII. FEJEZET.

A nagy szalónba belépő grófné, az ünnepélyes alkalom dacára is szokott egyszerű, nyakig-csukott, fekete ruháját viselte. Ahogy komoly méltósággal üdvözölte vendégeit, e disztelenségében tiszteletregerjesztőbb volt, mintha királynői pompával suhogott volna be.

- Köszönöm, hogy leányom és Lectour báró eljegyzése alkalmából megtisztelték szerény hajlékunkat - üdvözölte a vendégeket.

Majd egyenest Lectour báróhoz fordult, aki alázatos tisztelettel csókolta meg a feléje nyújtott keskeny, finom női kezét.

- Férjem azonnal itt lesz. Tekintettel gyöngélkedő állapotára, ne csodálkozzon, ha...

- Tudom, méltóságos asszonyom, - vágott közbe megnyugtatón a báró - valamennyien tudjuk, milyen hősies önfeláldozással osztja meg husz év óta beteg férje remeteségét.

- Hol van Marguerite? - fordult a grófné Emmanuelhez.

- Nem tudom, hol késik. Már itt kellene lennie.

- Menj érte - sugta oda a grófné.

E pillanatban minden tekintet a felnyílt ajtón függött, amelynek keretében feltűnt az öreg gróf alakja, akit a környékbeliek husz év óta, saját gyermekei pedig jó néhány év óta nem láttak. Botjára támaszkodva állt a küszöbön, mellette a komornyik, aki lakosztályából levezette. A beteg, lázas, tétova tekintetét csodálkozva jártatta végig a jelenlévőkön. Udvari diszöltönyben volt, nyakán a Szentlélekrend keresztje csillogott, gomblyukában a Szent Lajos rend szallagja ékeskedett. Szó nélkül, lassan előrelépett s a néma csendben leült az elébe taszitott nagy karosszékre. A grófné jobboldalt a férje mellett ült le.

A közjegyző most elővette az aktatáskából a házassági szerződést és felolvasta. A szerződés értelmében a gróf és a grófné ötszázezer frankot bocsátottak Lectour bárónak szabadon rendelkezésére és ugyanennyit kötöttek le külön hozomány alakjában Marguerite számára.

A közjegyző a szerződés felolvasásának még a felénél se tartott, mikor Emmanuel karján bevezette a hónál is fehérebb Marguerite-t. Marguerite kezeit görcsösen összekulcsolva, mint egy lankadó virág, hajolt az anyja fölé.

- Anyám!... sugta szinte hangtalanul, mondhatlan könnyörgőn.

A grófné mintha nem hallotta volna, a tollszárra mutatott.

- Irja alá, kedves báró.

- Anyám! - sugta mégegyszer zokogásszerűen Marguerite anyja fülébe.

Lectour báró ezalatt az asztalhoz lépett és aláírta a szerződést.

- Adja át a menyasszonyának a tollat - szölt megint a grófné.

Marguerite, ahelyett, hogy a tollat átvette volna, mintegy védelmet keresően, beteg apjához lépett és mintha ereje hirtelen elhagyta volna térdre roskadt a gróf széke mellett és szőke fejét apja térdére fektette. Egész karcsu testét megrázkódtatta a hangtalan, görcsös zokogás.

- A leányom rosszul lett - fordult mentegetően a grófné a vendégekhez. - Csak muló rosszul-lét... néhány perc múlva magához tér és aláírja a szerződést. Emmanuel, kináld addig egy kis frissítővel kedves vendégeinket a szomszéd szobában. Megbocsát, kedves báró... Rögtön visszajöhetnek!

Emmanuel ajkait harapdálva, idegesen tessékelté át a társaságot a szomszédos büfféterembe.

A grófné nem mozdult, ameddig az utolsó vendég is el nem hagyta a szalónt. Mikor férjével és leányával magukra maradtak, felállt, bezárta a büfféterembe vezető ajtót és szigorú arccal fordult az apja térdeit könyörgőn átkulcsoló, egyre keservesen zokogó Marguerite-hez.

- Állj fel... Ird alá azonnal ezt a szerződést!

- Anyám, könyörgöm... ne kívánd tőlem ezt a gyalázatosságot!

- Ird alá... parancsolom!

- Apám... könyörülj hát te... Nézz rám... könyörgöm... apám... nézz rám... én vagyok itt... a leányod..

A beteg reszkető kezei megpihentek a térdére simuló szőke fejen.

- Ki... ki beszél... ki könyörög... ki nevez apjának... - dadogta.

- Egy rossz, engedetlen gyermek! Aki fellázad a szülei akarata ellen! - suhintott közbe a grófné szigorú, hideg hangja.

- Apám... védj meg... Marguerite vagyok, a leányod.

- Marguerite... Marguerite... - motyogta a beteg, - egyszer volt... egy kislányom..., akit Marguerite-nek hívtak...

- Én vagyok... én, a kislányod... apám... édes jó apám, ugy-e, te nem akarsz, nem engeded, hogy szerencsétlen legyek, hogy meghaljak bánatomban... ugy-e, nem engeded!

A gróf reszketeg karjai átölelték Marguerite vállait.

- Az én... kislányom... milyen furcsa... milyen jó... Igen, már emlékszem... az én szőke kicsi lányom...

- Ha emlékszel, parancsolj rá, hogy engedelmeskedjen - s a grófné keze a beteg vállára nehezedett. - Értesd meg vele, hogy Isten megbünteti a szülői akarat ellen lázadó gyermekeket.

A beteg felvetette a fejét. Zavaros tekintetében csakugyan felgyült az emlékezés szikrája. Éles, tiszta, vádoló tekintettel nézett a feleségére, miközben egyre Marguerite szőke fejét simogatta:

- Beszélj kislányom... mit akarsz... mi bajod?

- Szerencsétlen vagyok, apám... nagyon szerencsétlen!

- Ebben a házban mindenki szerencsétlen, kislányom.

- Elég!... - csattant közbe a grófné. - Állj fel Marguerite!... látom, apádat kifárasztotta a lejtővetel. Csengetek Jeannak, hogy visszavezesse a szobájába. Nélküle is elintézhették a szerződés aláírását.

- A szobámba?... miért nem mondd az igazat? A börtönömben!

- Hadd menjek veled, apám... engedj, hogy ezután én ápoljalak. Hogy ne mozduljak mellőled. Jogom van az ápolásodhoz. Hiszen a leányod vagyok.

- A leányom... az én szőke kislányom. De hát akkor... miért nem láttalak tíz év óta?

- Mert azt mondták, hogy nem akarsz látni, apám. Hogy nem szeretsz.

- Hogy én, szegény elkárhozott, nem akarom látni ezt az angyalarcocskát?... hogy egy apa nem szereti a tulajdon gyermekét!... ezt mondták?... ó, jól tudom, ki tartott távol. Ki törte össze az apai boldogságomat, úgy, ahogy husz év előtt a férfi boldogságomat összetörte.

A grófné halálsápadtan vállonragadta Marguerite-et kényszerítette a felállásra és elvonszolva apja mellől, a tulsó sarokba vezette, ahol Marguerite sirva temette arcát a pamlag vánkosai közé.

A beteg homlokát simogatva, mereven bámult maga elé. Mintha az ébredező emlékezetében felgyülemlő képeket akarná sorakoztatni.

- A... a levél... a párbaj...

A grófné keményen karonragadta.

- Hallgass!... - sziszegte a fülébe - elég ezekből az örületekből. Elfelejtetted, hogy ki előtt beszélsz!... hallgass!

- Igaz... örült vagyok... Ne hallgass rám, kislányom. Az anyádra hallgass. Az anyád józan, okos, önfeláldozó, erényes. Ő nem ismeri az álmatlan éjszakákat, a lelkiismeretfurdalást. Ő nem látja a folyton vérző sebet, nem hallja a halott szavát... Az anyád... mit... mit.. akar az anyád?... mit akar...

- Az elkárkozásomat! - és Marguerite már megint ott térdelt az apja előtt - hallod apám?... az elkárkozásomat! Csak te menthetsz meg, apám... csak te!... - Marguerite most már feltartóztatás nélkül lázasan lihegte, öntötte a szót, mint ahogy a zsilipeiből szabadult zuhatag a vizet önti: - Apám... ide hallgass... jól figyelj!... férjhez akarnak adni egy emberhez, akit nem szeretek!... egy nyomorulthoz... Lehoztak a börtönből, ideültettek, ebbe a karosszékbe... emellé az asztal mellé... hogy te is itt légy... hogy aláírad ezt a gyalázatos szerződést... ezt a papírt itt... látod? Meg se kérdeztek...

- Meg se kérdeztek... - ismételte az öreg gróf - akarom-e?... annyi ügyet sem vetnek rám, mint egy halottra!... meg se kérdeztek. És te kislányom... azt mondd, boldogtalan vagy, szerencsétlen. Hát ez a házasság nem fog megtörténni!

- Ez a házasság meg fog történni! - szólt keményen a grófné. - Megígértem, mindkettőnk nevében.

- Ez a házasság nem fog megtörténni! - ismételte most már erős hangon a beteg. - Nincs szörnyűbb pokol e földön, mint egy házasság, amelyben az asszony nem szereti a férjét. Ebbe bele lehet bolondulni!... ó, engem mindig szeretett a feleségem... mindig hű volt hozzám. Én mástól bolondultam meg.

A beteg tekintete elborult, az arca kinosan megvonaglott a félelemtől. A grófné már ismerte ezt az arckifejezést. Ilyenkor a rögeszméje kerítette a hatalmába a beteg agyat. Ezuttal ez jó fordulat volt a grófné számára.

- Mástól... igen... mástól... - motyogta a beteg - egy szétnyíló sir... egy hazajáró lélek... ó, minden éjjel ellátogat hozzám... minden éjjel, minden éjjel elmondja...

A grófné lehajolt a beteg füléhez.

- Az élete a kezemben van, - idézte a párbajban agyonlőtt Morlaix gróf szavait - megölném, de én megbocsátok...

- Hallod?... hallod?... most is... - és a beteg irtózástól tágra meresztett szemekkel, falfehéren emelkedett fel.

- Apám, térj magadhoz!... nincs szétnyíló sir... nincs hazajáró lélek!... ne félj, csak én vagyok itt... meg az anyám...

- Hagyd az apádat, Marguerite, - szólt hidegen a grófné - látod, hogy nincs magánál.

- Apám, segíts... hát te is elhagysz!... - zokogta Marguerite.

De a beteg mintha nem hallotta, nem is látta volna. Visszazökkent merev érzéketlenségébe. Ilyenkor, mikor rögeszméje hatalmába kerítette, az egész világ meghalt számára. Csak a lelkét kísértő fantóm élt. A teste csak parancsszóra mozduló gép volt.

A grófné jól ismerte e hangulatát. Itt volt az alkalmas pillanat, célja eléréséhez. A tintába mártott tollat gyorsan a beteg kezébe nyomta és elébe tartva a szerződést, parancsolóan szólt rá:

- Ird alá!

Marguerite megsemmisülten roskadt le.

- Elvesztem!...

A pillanatban, amikor a beteg keze gépiesen le akarta írni a nevét, felpattant a szalón tulsó végében a könyvtárszobába nyíló ajtó. És felhangzott a küszöbről egy hang:

- D'Auray grófné!... mielőtt ezt a szerződést aláírnák, hadd szólhassak egy szót...

A grófné meglepve fordult a hang irányába. A beteg irtózáttal tágra meredt szemekkel egyenesedett fel, egész testében megrázkódva, mintha tüzes vassal érintették volna. Kezéből kiesett a toll.

- Ez a hang... - dadogta.

A beszélő - Paul - előrelépett. A csillár ráeső fénye megvilágította. Most a grófné is irtózva hátrált. Mintha kísértetet látna. Mintha csakugyan volt kedvese kelt volna ki sirjából. Paul, tragikusan elhunyt apjának megelevenedett képmása volt.

A beteg felegyenesedett, két karját előretárta.

- Morlaix!... Morlaix!... kegyelem! - hörögte és ájultan esett össze.

A könyvtárszoba nyitott ajtaján, ekkor egy inas sietett be és lihegve jelentette:

- Méltóságos grófné, az öreg Achard a vadászklakból, az orvos urat és a főtisztelendő urat kéreti a kastélyból. Az öreg haldoklik.

A grófné elutasítóan legyintett s a földönfekvő betegre mutatott, akit Marguerite hiába kísérelt életrekelteni.

- Mindakettőjükre itthon van szükségünk! - mormogta keserűn.

XIV. FEJEZET.

Isten kifürkészhetetlen akaratából, a beteg d'Auray grófnak és az ugyancsak régen legyengült öreg Achardnak ugyanegy véletlen körülmény sietette a végét. Mindkettőnek gyenge életfonalát Paul hirtelen, váratlan viszontlátása tépte foszlányokká. D'Auray gróf egy sirja mélyéből életre kelt halottat látott, akinek fantómja önvádaktól és lelkiismeretfurdalástól marcangolt lelkét husz év óta kisértette álmatlan éjszakáin és gyötrelmes nappaljain. Achard életszikráját az öröm izgalmi veszélyeztette.

A házassági szerződés aláírásának napján az öreg Achard még a szokottnál is gyengébbnek érezte magát. E legutolsó napok izgalmi levették a lábáról. Rajongva szeretett, megboldogult gazdája fiának ily váratlan viszontlátása több volt, mint amennyit elviselhetett. Egész nap már alig huzta, vont a fáradt, legyengült tagjait, de mikor lealkonyodott s a lemenő nap aranykorongja beleveszett az óceánba, rendes szokásához hiven, kibandukolt zarándokhelyére, a nagy tölgyfa alá. Husz év óta, egyetlen nap se mult el, hogy e magaásta sir mellett el nem imádkozta volna az esti imáját. Itt üldögélt, aztán emlékeibe merülten, míg csak rá nem borult az éjszaka sötétje. Csak aztán ballagott haza, botjára támaszkodva remetelakába.

Ezen az estén is így történt. De mikor besötétedett és fel akart tápázkodni, hogy hazainduljon, nem volt annyi ereje, hogy a nagy tölgy alatti magafaragta padocskáról felálljon. Visszahanyatlott. A feje szédült és mintha látását nemcsak az éjszaka sötétje borította volna el. Kapkodva nyult a botja után, de ahogy utána kapott, előrebukott s a következő pillanatban maga is ott feküdt a bot mellett, a földön. Talán ugyanabban a pillanatban vesztette el eszméletét, mikor a kastély pompás szalónjában az öreg gróf is ájultan bukott a csillár alatt a süppedő szőnyegre.

Az inas, aki az öreg Achardnak csendes napi eledelét hozta le a kastélyból, miután a vadászlakot üresen találta, az öreg keresésére indult. A nagy tölgy alatt akadt rá, ájultságában. Karjaiban vitte be a vadászházba és lélekszakadva szaladt vissza a kastélyba a hirrel, hogy az öreg utolsó óráját járja s hogy küldjék le hozzá a kastélybeli orvost és a káplánt.

Az inas e jelentését Paul is hallotta a végzetes percben, mikor az öreg gróf, az ő megpillantására eszméletlenül összeesett. S miután nem kellett attól tartania, hogy d'Auray gróf jelen állapotában a leányának végzetes házassági szerződést aláírhatná, gyorsan odasugta Marguerite-nak, hogyha szüksége volna rá, a vadászlakban Achard-nál, rátalálhat és lélekzet nélkül sietett az öreghez.

Az öreg addigra eszméletre tért. Paul látására szemében felcsillant az öröm. Feléje tárta karjait és elhaló hangon szólt:

- Csakhogy itt van... csakhogy még látom!

Paul leült az ágy mellé, kezébe fogta a fáradt, öreg kezeket és elbeszélte a kastélyban történeteket.

Az öreg hálásan nézett a menyezetre, mintha tekintetével át akarná furni e famenyezetet és egyenest az égbe pillantani, ahonnan Isten végtelen bölcsessége kormányozza e gyarló világot. Isten akaratából a husz év múlva visszatért fiu, pusztá megjelenésével megbosszulta apja erőszakos halálát és kioltotta a gyilkosból az élet szikráját. Mert ezt a végzetes összeroppanást az öreg gróf aligha heverheti ki.

- Isten akaratából történt! - sóhajtotta eléggülten és mintegy imára, összekulcsolta kezeit.

- Ezért is nem küldték le a papot és az orvost.

- Rosszul tették - csóválta fejét az öreg. - Megosztozhattunk volna! Ha az öreg gróf urnak az élete annyira drága, tartották volna ott az orvost és engedték volna le hozzám a papot. Nekem a pap fontosabb!

- Ne busuljon öreg barátom! - vigasztalta Paul. - Lóra kapok és bevágtatok a városba. Egy órán belül itt az orvos és a pap...

- Egy óra múlva már késő lesz. Érzem - lehelte egyre gyengébb hangon az öreg. - Egy papot... csak egy papot szeretnék!... ott abban a faliszekrényben fekszenek az ön születését igazoló hiteles okmányok. Az öreg gróf halála után az ön jogos tulajdonai... De csak az öreg gróf halála után! Kire bizzam, ha előbb halnék meg, mint ő?... kire bizzam, ha nincs pap mellettem utolsó órámban, akire a gyónás titkában rábízhatnám!... itt... itt...

Az öreg nagykinosan felkönyökölt és reszkető kezével párnája alól kihuzott egy kulcsot.

- A faliszekrénynek a kulcsa... vegye magához... ha meghalnék, nyissa fel a szekrényt. Egy vasdobozt fog benne találni. Fogadja meg becsületszávéra, esküdjön meg, hogy azt a vasdobozt csak akkor fogja felnyitni, ha az öreg d'Auray gróf meghalt.

Paul kezét ünnepélyesen az ágy felett csüngő elefántcsontfeszületre fektette:

- Esküszöm!

- Most már nyugodtan halok meg.

Paul fejét Achard, a takarón fekvő kezére hajtotta. Másik, szabad kezét az öreg, áldón fektette Paul fejére. Mindaketten hangtalanul imádkoztak.

Az imádságos, áhitatos csendet hirtelen megzavarta egy hang. Kinos, panaszos feljajdulás, inkább nyöszörgés... Kivülről hangzott, Paul felugrott.

- Marguerite!... ez Marguerite hangja!...

- Menjen... siessen elébe... - legyintett fáradtan az öreg, az ajtó felé.

Paul már átugrott a másik szobába, már felcsapta az ajtót. Csakugyan Marguerite állt a küszöbön. Nem is állt, hanem mint egy üldözött vad, utolsó erejét vesztve, az ajtónak támaszkodva, térdrebukott.

- Segítség!... segítség!... - lihegte, kinosan és félájultan hanyatlott Paul karjaiba.

XV. FEJEZET.

Paul, mint egy ölbeli csecsemőt, karjaiban vitte be az első szobába, az elkéültszáju, egész testében reszkető Marguerite-t, akinek borzongó félelmében még a fogai is összeverődtek. Leültette a karosszékre, betakarta, s néhány korty vizet erőszakolt a vacogó fogak közé.

- Mi történt?... mitől fél?... ki üldözi?... hogy jutott ide ebben az órában?

- Ó... szöktem... menekültem... és futottam volna a világ végéig... ameddig egy szivet nem találok, amelyen kisírhassam magam, egy kart, amely megvédjen...

- Marguerite!... mi történt?

- Az apám... az apám meghalt!

- Szegény gyermek!... szegény, szegény gyermek! Egyik halottasházból a másikba menekült, öreg Achard barátunk is haldoklik.

Marguerite borzongva bujt Paul karjaiba.

- Itt nyugodtan halnak meg, de ott... ó, ott rettenetes, szörnyű volt a halál! Paul... ha látta volna, mit én láttam!

- Mondja el... könnyítsen a szíven.

- Tudja, tapasztalta, milyen szörnyű hatással volt szegény apámra a maga megjelenése... a hangja.

- Igaz.

- Eszméletlenül vitték fel a szobájába.

- Sajnálom, hogy így történt Marguerite, de nem az én bűnöm. Nem sejtettem, hogy pusztán megjelenésemmel ilyen drámát fogok felkavarni. A könyvtárszobából végighallgattam a szalónban lejátszódott jelenetet. Közbe kellett lépnem, maga miatt.

- Ha mindent hallott, ismeri az előzményeket. Tudja, hogy szegény apám felismert. Megértheti, hogy mit éreztem, mikor hosszú évek után rátaláltam az apámra s a következő órában már az a veszély fenyegetett, hogy mindörökké elveszitem. Megértheti, hogy emésztő nyugtalanságomban utána siettem, hogy legalább még egyszer láthassam, mielőtt talán örökre lehunyja a szemét. Apám szobájának az ajtaját zárva találtam. Halkan kopogtattam. Magához tért, igaz, gyenge, elhaló hangon, de mégis megkérdezte, hogy ki van kinn?

- S az anyja, Marguerite? Hol volt az anyja?

- Az anyám nem volt benn. Később megtudtam, hogy a papért ment. Igen, ő maga ment le a káplánért. Apámra addig rázárta az ajtót s a kulcsot magával vitte. Mikor apám kérdésére azt feleltem, hogy én vagyok ott, Marguerite, a leánya, azt mondta, hogy a könyvtárszoba melletti fülkéből egy kárpitajtó, egy titkos csigalépcsőre nyílik, amely az ő szobájába vezet, arra jöjjenek fel. Így is történt. Utbaigazítása nyomán megtaláltam a titkos lépcsőt, amely egy sötét kis fülkébe vezetett s a fülkéből ugyancsak egy kárpitajtó nyílt az apám szobájába. Egy perccel utóbb ott térdeltem az ágya mellett s ő megáldott. Ugy éreztem, hogy apám áldása lekönyörgi számomra Isten bocsánatát!... hogy meghozza a szabadulásomat...

- Ugy is lesz, gyermekem!... - és Paul részvétellel simogatta Marguerite szőke fejét.

- Várjon... ó, hiszen még semmit sem hallott! Még be sem fejeztem imámat, alighogy megcsókoltam szegény apám áldó kezét, a lépcsőről anyám és a pap lépéseit hallottam. Apám is hallotta, mert nagykinosan intett, hogy meneküljek. Az ijedtség zavarában nem azon az ajtón

surrantam ki, amerről jöttem, hanem felnyitottam az első kezemügyébe eső ajtót s egy kis kijáratnélküli öltözőfülkébe tévedtem, amelyben bennrekedtem. Ki már nem mehettem, mert hallottam a szoba folyosóra nyíló ajtajának a nyílását. Lélekzetemet visszafojtva meglapultam. Anyám a pappal már belépett, apám szobájába. Az ajtó résén keresztül láttam őket. Anyám sápadt volt, mint egy halott.

Marguerite borzongva hunyta le a szemét, mintha nem bírná el a ránehezülő emlékek súlyát. Csak egy-két pillanat múlva folytatta:

- A pap leült az ágy mellé. Anyám az ágy lábánál állt. És én Paul... megérti ennek a szörnyű kényszernek a súlyát? én ott álltam, szemközt e gyászos képpel és nem menekülhettem!... akaratomon kívül rákényszerítve, hogy végighallgassam apám gyónását!... a gyermek kihallgassa apja gyónási titkait!... érti, hogy ez milyen szörnyűség?

- Szörnyű!... - visszhangozta Paul.

- Letérdeltem... lehunytam a szemeimet... befogtam a füleimet, hogy semmitse halljak. És mégis... esküszöm, hogy akaratom ellenére, láttam... hallottam... ó... és amit láttam, amit hallottam, soha el nem felejthetem! Haldokló apámnak az emlékezés láza csodálatos erőt kölcsönzött. Arcán már a halál viaszfehérségével felült ágyában. Hallottam a szavait. Párbajról, házasságtörésről, gyilkosságról beszélt! Anyám arca egyre jobban sápadt, fakult. Hangosan, hogy tulkiáltsa a haldokló gyónását, egyre közbeszólt: „Félrebeszél... nincs eszénél... ne higgyen neki Atyám... nem tudja, mit mond...” Irtózatos volt! Hideg verejtékcseppek gyöngyöztek a homlokomon, elájultam...

- Szegény, szegény gyermek! - Paul megindultan simogatta a selymes szőke haját.

- Nem tudom, meddig feküdtem öntudatlanul. Mikor magamhoz tértem, anyám és a pap már távoztak. Apám ágya fejénél két gyertya égett. Óvatosan felnyitottam az ajtót és beléptem. Egy tekintetet vetettem a lepedővel leterített ágyra és megértettem, hogy az apám meghalt! Félve és vágyódva álltam, mintha lábaim a földbe gyökereztek volna. Félttem közeledni és vágytam fellibbenteni a fehér leplet, hogy mégegyszer, utoljára megcsókolhassam szegény apám homlokát. A félelem győzött! Megdermesztette tagjaimat. Egész testemben reszketve menekültem. Most sem tudom, hogy jutottam le a csigalépcsőn. Mintha eszemet vesztettem volna, futottam át a szobákon, folyosókon, míg végül a hűs, szabad levegő magamhoz térített. Tovább futottam, át a parkon. Eszembe ötlött, hogy magát itt találom. Most sem tudom, miért jöttem éppen ide. Az ösztönöm hajtott. Ugy éreztem, mintha árnyékok, fantómok követnének... Mintha az anyám fekete alakját láttam volna a fák között. A félelem szárnyakat kölcsönzött. Végre ideértem. Elfultan estem össze az ajtó előtt, segítségért nyöszörögtem, még akkor is úgy éreztem, hogy üldöznek...

Paul hirtelen vasmarokkal átfogta Marguerite kézcsuklóját.

- Csend... valaki jön... Lépéseket hallok.

Marguerite riadtan bujt hozzá.

- Igen... én is hallok.

Paul villámgyorsan eloltotta a lámpát s a sötétben Margueritet magával vonta az ablak, földig érő függönyszárnyai mögé.

Az ajtó már felnyílt. D'Auray grófné lépett be, talpig feketében, sápadtan, mint egy árnyék. Behuzta az ajtót, be is zárta és anélkül, hogy a lélekzetüket is visszafojtva meglapulókat a függöny mögött megneszelte volna, bement a második szobába a beteghez.

- Ki jött be? - kérdezte gyenge hangon Achard.

A grófné már az ágy mellett állt. Achard bámulva meredt rá.

- Méltóságos grófné...

- Én vagyok... csillapuljon. Jó szándékból jöttem.

- Hogy elveszítse a lelkemet... - nyöszörögte panaszosan az öreg.

- Ellenkezőleg, hogy megmentsem a lelkét, öreg barátom. Magának e földön már nincs egyébre szüksége, mint egy gyóntatóra...

- Mégse engedte hozzám a káplán urat!

- Ha akarja, öt percen belül itt lesz.

- Küldje hát... gyorsan... nincs sok időm... érzem.. - nyögte a beteg.

- Cserébe az égi békéért, én magától Achard a földi békét kérem. Maga nem tud meghalni pap nélkül, én pedig nem tudok élni, ameddig...

- Az én lelkem már megbékélt, - legyintett a beteg - én már elnyertem a lelkemnek szükséges bocsánatot.

- Kitől?

- Az egyetlen lénytől, aki jogosult volt e megbocsátáshoz.

- Talán Morlaix jött le az égből? - kérdezte fájdalmas gunnyal a grófné.

- Nem. Méltóságos grófné elfelejti, hogy Morlaix grófnak egy fia is maradt a földön.

- Ó... hát maga is látta?

- Láttam... és áldom érte az én jó Istenemet.

- És... és elmondta neki?

- Mindent elmondtam.

- A... születési okmányok...

- d'Auray gróf még élt. Az okmányok itt vannak.

- Achard!... derék, jó öreg Achard! - könyörgött szivettépőn a grófné - könyörüljön... kegyelmezzen! Franciaország egyik legrégebbi családjának a becsületét tartja a kezében. A multamat, jelenemet, a jövőmet, ősi nevünk, a gyermekeim becsületét. Ó, mennyit szenvedtem, hogy épentartsam e név becsületét!... Vérző szivem minden érzését elfojtottam. Nem lehettem anya, se szerető, se feleség! Hosszu volt a küzdelem, végnélkül hosszú. Husz évvel vagyok fiatalabb magánál Achard, ereimben az élet vére pezseg, maga a sir szélén jár... És nézze, a hajam mennyivel fehérebb, mint a magáé... Nemzedékről-nemzedékre, ősidők óta az emberek a legnagyobb tisztelettel és hódolattal adóztak családunk nevének. Ha most megtudják, amit eddig nem tudtak, megvetésükkel fogják sujtani ezt az ősi nevet.

- Sokat... ó, nagyon sokat szenvedtem. Szenvedésemmel talán megváltottam Isten bocsánatát, de az emberek kegyetlenek. Az emberek nem bocsátanak meg!... Viselem a keresztemet s e kereszt két oldalának árnyékában bujik meg a két gyermekem. Ó, tudom, hogy a harmadik is testemből való test, véremből való vér. Épugy gyermekem, mint a másik kettő. De jogom van-e öt fiannak elismerni! Ő az első szülött. Ha nyíltan elismerném, a törvény jogánál d'Auray gróf fia volna ő is s ugyan-e törvény jogánál ő bitorolná a családi rangot és vagyont. Mi maradna Emmanuelnek, a másodszülött jogán? Legfeljebb a máltai lovagkereszt. És Marguerite-nek?... a kolostor... Jogom van-e megfosztani őket rangtól és vagyontól s a hitbizományba egy más ember fiát beültetni?

- Bitorolni más nevét, rangját és pénzét... Paul!... Ó, látszik, hogy nem ismeri! - sóhajtott a beteg.

- Ha őt magát nem is, ismerem az emberek általános tulajdonságait. Hogyne kapna a névtelen egy főuri név és rang után. A vagyontalant hogyne csábítaná a nagy vagyon!

- Nem ismeri őt. A maga jószántából mindenről lemondana a testvérei javára. Az ő nevében fogadom... esküszöm... ó, Istenem!

A beteg nehezenforgó nyelve elakadt. Homlokán kiütöttek a haláltusa verejtékcseppei.

- Fogadja... esküszik... Helyette!... És ő, ugyan helytállna-e esküjének?... eh!... üres szavak. Mégegyszer kérem... könyörgöm, adja ide azokat az okmányokat!

- Az okmányok Morlaix, a megboldogult Morlaix gróf fiának a tulajdonai. Érzem... gazdám odafenn már nemsokára számonkéri tőlem.

- Hát jó! - felelte keményen a grófné - ha önként nem adja, várni fogok. A kulcsot, tudom, a párnája alatt őrzi. Nem egyszer mondta.

- Erőszakkal... akarja elvenni... egy haldoklótól...

- Nem. Várni fogok.

- Hagyjon... hagyjon békén... meghalni...

A beteg hátráhanyatlott a párnájára. Keze ernyedetten végignyult a takarón. A szobában csend volt. A csendben csak a haldokló ziháló hörgése hallatszott. A grófné fejét a kezére hajtva meredten, mozdulatlanul ült az ágy mellett.

A ziháló hörgés egyre gyengült, végül egészen elhalt... Most már halálosan néma csend volt. Az öreg Achard kilehelte lelkét. A grófné néhány percig, hosszan, megfeszülten figyelte. Majd előrehajolt és holtápadtan, óvatosan becsusztatta kezét a halott vánkosa alá. Kihuzta a kulcsot. Most felállt és egyre mereven nézte a halottat, a faliszekrényhez lépett.

De e pillanatban, mikor a kulcsot a zárba csusztatta, Paul, aki a másik szobából minden mozdulatát szemmel tartotta, benntermett a szobában és megragadta a karját.

- Hagyja ezt a kulcsot anyám!... d'Auray gróf meghalt. Ezek az okmányok az én tulajdonaim.

A grófné irtózva hátrált és félájultan hanyatlott a karosszékbe.

- Igazságos Isten!... a fiam!

A szomszéd szobában Marguerite könnytőlázott arcát a kezeibe temetve, térdre roskadt.

- Igazságos Isten!... a fivérem! - lehelte.

Paul felnyitotta a faliszekrényt és kivette az okmányokat. Zsebébe süllyesztette s öreg barátjának a halottaságyához lépett. Letérdelt és fejét a kihült, jóságos kézre hajtva, hosszan imádkozott.

XVI. FEJEZET.

Másnap kora hajnalban a d'Auray kastélyban Walter tengerészkadét, teljes szolgálati disz-egyenruhájában, felkereste Emmanuel grófot, a Paul és Lectour báró közötti párbaj feltételeinek a megvitatására. Paul, ellenfelének, hely, idő és fegyvernem megválasztásában teljes szabad kezet engedélyezett. A két párbajsegéd megegyezése értelmében a két ellenfél megverekezésének idejét e nap délutáni négy órájában állapították meg. A találkozás helyének a Port Louis és a d'Auray kastély között álló tengermenti kis halászházat választották. A fegyver választási jogát Lectour bárónak, a sértett félnek hagyták. Ő fogja meghatározni, hogy karddal vagy pisztollyal verekedjenek.

d'Auray grófné vasjellemét még a Paullal való váratlan találkozás az öreg Achard halálos ágya mellett se törte meg. Fekete köpenye csuklyáját mélyen a szemére huzva, a pillanatnyi megrázkódtatás hatása alatt szédülten támolgott ki a vadászházból, anélkül, hogy sejtette volna, hogy Marguerite szem- és fültanuja volt az imént lejátszódott jelenetnek. Mire a kastélyba visszaért, már visszanyerte lelkierejét és törhetetlen határozottságát. Egyenest a nagy szalónba ment s a halódó gyertyák pislogó fényénél leült az asztal elé, amelyen most is kiterítve feküdt a házassági szerződés, Lectour báró aláírásával. Itt virrasztotta át e tragikus éjszakát. A hajnal első felvirradó sugara megérlelte elhatározását. Emmanuelt és Marguerite-t haladéktalanul el kell távolítania a kastélyból. Mert hiszen mindenekelőtt gyermekei előtt akarta titkolni mindazt, ami most már feltartóztatlanul le fog játszódni Paul és öközte.

Hét órakor csengetett.

- A leányomat kéretem - szólt a besiető inashoz.

Néhány perc múlva hallatszottak Marguerite könnyü, siető lépései. Marguerite a szokottnál is nagyobb tisztelettel közeledett anyjához. A kezét nyujtotta, lehajolt, de a grófné, mintha nem látta volna e majdnem esengő mozdulatot, nem nyujtotta csókra a kezét.

Marguerite is, csakugy mint anyja, előző napi ruhájában volt. Látszott, hogy le se vetkőzött. Ez éjjel a d'Auray kastély valamennyi lakóját kerülte az álom.

- Mi bajod?... mért vagy ilyen sápadt... miért reszketsz? - szólt a grófné.

- Anyám...

- Beszélj!... miért reszketsz?

- Apám hirtelen, váratlan halála... ez a rettenetes éjszaka...

- Igen... ti fiatal fák hamar görnyedeztek... Csak mi, vén tölgyek dacolunk a viharral!... Igaz, rettenetes éjszaka volt. Én is szenvedtem. És látod, mégis nyugodt és erős vagyok.

- A te lelked erős, anyám. Erős és szigorú. De nem követelheted, hogy mi gyengelelkűek...

- Tőled csak engedelmességet követelek, semmi egyebet. Atyátok meghalt. Most Emmanuel a család feje. Még ez órában Rennesbe utazol Emmanuellel, Marguerite.

- Rennesbe!... de hát miért? - kiáltotta Marguerite.

- Mert a kastély kápolnája nem elég tágas az apa gyászszertartásának s a leány esküvőjének a befogadására.

- Anyám... a kegyelet nem türi, hogy két ily ellentétes szertartás egyidejűleg...

- A kegyelet mindenekelőtt azt követeli - vágott közbe a grófné - hogy halottunk utolsó akaratát hiven teljesítsük.

- Apám nem kívánta a házasságomat, Lectour báróval.

- Apádnak nem volt önálló akarata. Belenyugodott az én rendelkezéseimbe, mert tudta, hogy ezzel valamennyitek üdvére cselekszik. A gyermek, aki a szülei parancsnak ellenszegül, Isten akarata ellen cselekszik.

Marguerite felegyenesedett. Halálosan sápadt volt, de szemében valami különös gyújtó tekintet izzott s a hangja erős volt és határozott.

- Anyám, három nap óta zokogva, kétségbeesetten könyörgök mindannyitoknak és egyiketek sem akar meghallgatni. Megközelítettem Lectour bárót, még szegény, beteg apámat se kiméltém, semmire használt! Nagyravágyástok elfullasztotta a hangomat. Most hát itt állunk szemközt, anyám. Utoljára könyörgök neked, akinek engem elsősorban meg kellene értened. Jól hallgass meg. Ha akaratodnak, parancsodnak, csak a boldogságomat, a szerelmemet kellene feláldoznom... feláldoznám. De... a fiamat is fel kell áldoznom. Anya vagy. Én is az vagyok. A bukásom, a szégyenem árán, igaz, de az anyai érzés akkor is szent, ha nem törvényesítik. Melyik hát a szentebb hang?... melyiknek kell engedelmeskednünk? A szülő parancsának, aki a világra hozott? Vagy a gyermek hívó hangjának, akit mi hoztunk a világra? Ha ez a két hang ellentétbe kerül, melyikre hallgassunk?

- Te sohase fogod hallani a fiad szavát. Sose fogod őt viszontlátni.

- Sose fogom látni a gyermekemet!... ki mer ezért felelni?

- Gyermeked sose fogja tudni való kilétét.

- S ha egy napon mégis megtudná?... és számonkérné tőlem születése titkát? Ez is bekövetkezhet, anyám!

- Az mitsem változtat!... vedd a tollat. Ird alá a szerződést.

Marguerite reszkető kezét ökölbeszorította és a széttárt szerződésre fektette.

- S ha férjem egy napon megtudná a gyermek létezését és számonkérné kedvesemtől a nevén és becsületén ejtett szégyent! Ha egy titkos, segédek, tanúnélküli élethalál párbajban megölné a kedvesemet!... és lelkiismeretfurdalásától gyötörtten egy sirból kihallatszó hang, a meggyilkolt kisértő hangja az örületbe kergetné!

- Hallgass!... hallgass!... - kiáltotta irtózva a grófné. Nem tudva, hogy egy pokoli véletlen sugalta Marguerite-nak e végzetes szavakat vagy valaki leleplezte előtte a valót.

- Azt akarod anyám, hogy ha nevémet és ez általad kívánt házasságomban születendő gyermekeim nevét tisztán akarom megőrizni, talán egy lelkiismeretfurdalásától eszét veszített elzárkózottan töltssem életemet? Hogy minden élőlényt távoltartsak tőle, rettegett titkom elárulását féltve?... hogy szívemet érzéketlen vassá keményítsem?... szememből kiapasszam a megváltó könnyek forrását?... Özvegyi gyászt viseljek élőhalott férjemért?... hogy a hajam időelőtt megfehéredjen?

- Hallgass!... hallgass! - kiáltotta a grófné s a hangja most már inkább féltő volt, semmint parancsoló.

De Marguerite-et már elragadta a keserősége. Nem tudta lecsukni a felszabadult zsilipeket.

- Azt akarod, hogy haldoklótól-haldoklóhoz járjak és nem megtörő szemüket, hanem utolsó szóra nyíló ajkukat zárjam le!

- Hallgass... az Égre... hallgass! - tördelte kezeit a grófné.

- Irasd hát alá velem ezt a szerződést anyám és mindez be fog következni. Teljesülni fog a ránknehezedett átok. Nemzedékről-nemzedékre a gyermekek fognak lakolni apáik bűneiért!

A hajlithatatlan, gőgös, mindig hideg és szigoru d'Auray grófné, akit még senkisémet látott sirni, arcát a kezeibe temette és egész testét megrázkódtatta a görcsös, könnytelen zokogás.

- Istenem... jószágos Istenem!

Anyja felindulása Marguerite-et észére térítette. Most már ő rémült meg. Letérdelt az anyja mellé, kezét, ruháját csókolgatta.

- Bocsáss meg, anyám... bocsáss meg!

- Jókor jut eszedbe a bocsánatkérés - felelte mondhatlan keserűen a grófné - miután az örök bosszu korbácsával anyád arcába suhintottál.

- Bocsáss meg!... nem tudtam mit beszélek... az eszemet veszítettem... bocsáss meg, anyám!

- Hálátlan, gonosz gyermek vagy!

A grófné, mintha nem is látná Marguerite kétségbeesetten feléje nyújtott karjait, anélkül, hogy akárcsak egy lesujtó tekintetére méltatná leányát, elhagyta a szobát. Marguerite zokogva csuklott össze.

XVII. FEJEZET.

Walter kadét, Paul határozott kivánságára tüzte ki a párbaj idejéül a délutánt. Más körülmények között misem lett volna természetesebb, minthogy Paul, Lectour báróval mingyárt reggel megverekedjen. De ezuttal más volt a helyzet.

A sors akarata Pault egy dráma központjába helyezte, amelynek első kibontakozó jeleneteit még mint idegen szemlélhette, de most, mint szorosán a családhhoz tartozó, e dráma szálait ő maga tartotta kezében. Neki kellett megtalálnia a kibontakozást e tragikus helyzetekből. Felelőségekkel tartozott. Az élete már nem volt a sajátmagáé és nem kockáztathatta addig, amíg hozzátartozói üdvére meg nem találta a kellő kibontakozást. Sok ideje nem volt, sietnie kellett. Minden pillanatot kihasználni.

Kora délelőtt elsietett a grófnéhoz. Az előző nap óta egymást követő izgalmas események az egész kastély rendjét felkavarták. Paul seholy se látott inast, akivel bejelentesse magát s így egyenest benyitott a nagy szalónba. Marguerite-et találta ott, magából kikelve, kétségbeesetten zokogva.

Marguerite elmondta az anyja és közötté lejátszódott drámai jelenetet. És Paul megértette, mi mehetett végbe a grófné szívében, mikor husz esztendei kinos, gyötrelmes titkolózás után, rettegve őrzött titkát éppen annak a szájából hallotta leleplezni, aki elől legjobban titkolta. És sajnálta, végtelenül sajnálta azt a gögös, legérzékenyebb pontján halálra sebzett szívet. Hiszen végül is az anyja volt!... Most még inkább sietette a találkozást, hogy minél előbb feltárhassa előtte a maga szándékait, amelyekkel jól tudta, visszaadhatja lelki nyugalma. Ezuton Marguerite is el fogja nyerni anyja bocsánatát. Marguerite-et kérte, hogy siessen anyjához és kérje őt, hogy Pault, elhalaszthatatlanul fontos megbeszélésre, azonnal fogadja.

A kandalló peremének támaszkodva várta Marguerite visszajöttét. Tekintete szomoruan, félig sajnálkozóan kalandozott végig a nagy terem, pompás, antik butorzatán. A zsebében fekvő születési okmányok alapján, ha nyíltan fellép, a francia törvények értelmében, mint anyjának a házasság keretében született elsőszülött fiát, a családfői jogok ugy rangban, mint vagyonban őt illetik. Ha nyíltan fellép...

Az ajtó nyílása riasztotta fel tünődéséből. De nem az jött, akit várt. Marguerite helyett, Emmanuel állt előtte. Kezében egy pisztolytokot tartott, amelyet az asztalra fektetett. Kimért, hűvös fejbiccentéssel üdvözölte Pault.

- Egyik inas látta önt a kastélyba belépni. Örülök az ittlétének. Sejtethi, mely okból.

- Nem sejttem - felelte nyugodtan Paul - és éppen ezért, megköszönném, ha felvilágosítana.

- Ugy látom, elfelejtette a tegnap történeteket. Mert pillanatig se hihette komolyan, hogy a velem való összekapást, más útján intézheti el. Ez csakugyan nem volna nemes emberhez illő cselekedet. Annál kevésbé, mert tegnap óta életemben nagy változás történt. Tegnap egyszerűen d'Auray gróf fia voltam, ma én vagyok családunk feje s e minőségemben fokozottan meg kell védenem nevünk becsületét. Ön tegnap minden további magyarázat nélkül kijelentette, hogy nem fog megverekedni velem. Ellenben belekötött egy idegenbe, házunk nagyra-becsült vendégébe. Ismétlem, csak nem gondolta pillanatig is komolyan, hogy belenyugszom a dolgok e fordulatába. Mielőtt Lectour báróval szemben állna, velem kell megverekednie. Végre is... ön keresztelte az én utaimat, nem én az önét.

- Ugy látszik d'Auray gróf, elfelejti első látogatását hajóm, az INDIENNE fedélzetén - felelte nyugodtan mosolyogva Paul. - Ami pedig tegnapi eljárásomat illeti, higgye el, hogy... nem cselekedhettem másként. Önnel én nem verekedhetek meg. A bárót szándékosan sértettem

meg, igaz, mert be akartam bizonyítani, hogy nem a párbaj elől térek ki. Az én kalandos életemben egy párbaj csekély mozzanat, a halálos veszélyekhez mérten, amelyekkel szembe-kerülni szoktam. Ha abban a pillanatban történetesen nem Lectour báró lép be, hanem bárki más, abba is belekötök.

- Nem töröm a fejemet az érthetetlen don Quichotte-i kijelentéseim! - felelte megvetően Emmanuel. - Ön az én érdekeimet keresztezte és kéretlenül beleavatkozott legbelsőbb családi ügyeimbe. Ezért nekem tartozik felelősséggel és nem másnak. Követelem e felelősséget. Követelem, hogy megverekedjen velem.

Paul egyformán hüvösen, nyugodtan felelte:

- Nem fogok önrel megverekedni. Lehetetlen.

- Elég a rejtélyekből! - csattant fel Emmanuel - nem a fantasztikumok, hanem a valóság világában élünk. Hagyjuk a titokzatosságokat a regényíróknak. Azoknak mesterségükhöz tartozik fantáziájuk megnyergelése. Mi csak maradjunk az egyszerű és természetes élet kerekeiben. Az ön felbukkanásához e kastélyban a lehető legvégzetesebb mozzanatok kapcsolódnak. Lusignan, a legfelsőbb deportálási parancs ellenére, visszatért. A hugom első ízben mert nyíltan fellázadni anyám akarata ellen. Mindezt önnek köszönhetjük. Beszéljen hát!... ugy, ahogy illik. Nem félszavakban, bujkálva, hanem napvilágnál, nyílt őszinteséggel, ahogy férfinak a férfihoz beszélnie illik. Láthatja, nyugodt vagyok. Ha van valami mondanivalója, készséggel hallgatom.

- A titok, melyet tőlem követel, nem az én titkom. Elégedjen meg ennyivel. Többet nem mondhatok. Isten vele!

Paul egy-két lépéssel az ajtó irányába indult. De Emmanuel elébe állt és elzárta az utját.

- Téved, ha azt hiszi, hogy távozhat! - sziszegte indulattól elfojtott hangon. - Ebben a szobában a hatalmamban van. Nem én csaltam ide. A maga jószántából jött. Jól figyeljen! Még egyszer megismétlem, hogy a sértett fél én vagyok, nekem tartozik felelősséggel és egyedül velem fog megverekedni.

- Megmondtam, hogy ez lehetetlen. Hagyjon távozni.

- Vigyázzon! - kiáltotta Emmanuel és kezét a pisztolyokra fektette. - Ha semmiképpen sem akarja, hogy úgy bánjak el önrel, ahogy uriemberrel szokás, elbánhatok úgy is, ahogy banditával kell. Tolvajjal!... Ön itt idegen házban van. Senki se tudja miért és hogy jutott be. Ha nem is az aranyainkat s az ékszereinket akarja megkeríteni, meg akarja lopni az anyát a leánya engedelmességétől és engem, egy baráti ígéret betartásától. Egyre megy! Én önt rajta-kaptam, amikor a legdrágább kincsünket, a becsületünket akarta elrabolni.

Emmanuel kivette a tokból a két töltött pisztolyt s az egyiket odadobta a Paul mellett álló asztalra.

- Vegye ezt a fegyvert... védje magát!

Paul továbbra is a kandallónak támaszkodva, mintha egy megkezdett kedélyes társalgást folytatna, közönyösen felelte:

- Megölhet, ha kedve tartja. De nem kényszeríthet, hogy önrel megverekedjek. Ezt utoljára ismétlem.

- Vegye azt a pisztolyt! - sziszegte Emmanuel - védekezzen!... vagy azt hiszi, üres fenyegetést hangoztattam? Hát nem érti, hogy gyűlölöm... halálosan gyűlölöm!... hogy három nap óta egyeben se töprengök, minthogy mi módon szabadulhatnék öntől. Hogy azért választom a párbaj módját, mert nem akarok egyszerűen gyilkolni. Meg is ölhetném. Ez az emberektől

elhagyott, világtól eldugott kastély néma és süket. Mellettünk a tenger. Ön még a sirjában se pihenne s én már biztos földön, Angliában járhatnék. Mégegyszer, utoljára felszólítom, vegye a pisztolyt és védekezzen.

Paul vállat vont és egy szót se felelt. Ez a kizökkenhetetlen hidegvér Emmanuelt utolsó csöppnyi józan eszétől is megfosztotta.

- Hát jó!... ha nem akar védekezni, lelövöm, mint egy kutyát!

A felkapott pisztolyt egyenest Paul szívének szegezte. E pillanatban felpattant az ajtó. Marguerite jött vissza. Az első szemvillanásban megértette a helyzetet. Emmanuelhez ugrott. A lövés eldőrdült. De ahogy Marguerite Emmanuel karját hirtelen félrerántotta, a golyó célt tévesztett Paul mellett, a kandalló felett lógó tükör csörömpölve, darabokra törten esett szét. A golyó a tükrön keresztül a falba furódott.

Marguerite Paulhoz szaladt és két karját a nyaka köré fonta.

- Paul... bátyám... megsebesültél?

Emmanuel keze a füstölgő pisztollyal, lehanyatlott.

- A... a bátyád... ő... a bátyád... - dadogta kábán.

- Igen, Emmanuel. A fivérük vagyok - felelte komolyan, megindultan Paul - érte most már, hogy miért nem akartam magával megverekedni?

Az ajtó küszöbén most megjelent d'Auray grófné. Halálsápadtan, mint egy árnyék. Tágra-meredt, irtózó tekintete egyikről a másikra vándorolt s mikor látta, hogy mindhárman épen, sebesületlenül állnak előtte, mondhatlan megkönnyebbüléssel nézett a magasba, mintha némán hálát fohászkodna. Vagy mintha azt kutatná, kiengesztelődött-e már az Ég haragja?... eléggé megbűnhődött-e bűneiért?... Aztán nyugodtan türte, hogy Emmanuel és Marguerite a karosszékhez támogassák, hogy könnyeikkel és csókjaikkal áztassák a kezét.

- Jól van, gyermekeim... köszönöm... - szólt néhány pillanatnyi elfogult hallgatás után - de most hagyjatok magunkra... - és Paul felé biccentett.

Emmanuel és Marguerite ellenkezés nélkül távoztak.

XVIII. FEJEZET.

Paul mélységes megindultsággal nézte az anyját. Talán egy biztató szót, mozdulatot várt. De csak ezeket a hüvös, idegenszerű szavakat kapta:

- A leányom azt mondta, hogy ön beszélni kívánt velem. Hallgatom.

Mintha egy márványszobor ajka nyílt volna szóra. Nem mintha anya szólt volna a fiához.

- Igen, beszélni kívántam önnel - felelte elfogultan Paul. - Ó, nem ma először!... ez a kívánság régen gyökeret vert a szivemben. Régen kísértenek a gyermekkor emlékei. Emlékszem egy női arcra, amely olykor kis ágyam fölé hajolt, egy lágy hang muzsikájára. Ezt az arcot, ezt a hangot, az őrangyal fogalmával kapcsoltam egybe. Husz év óta, ösztönösen és tudatosan vágyom, sóvárgom ennek az arcnak a látását, ennek a hangnak a muzsikáját. Igaz lehet, hogy a látásom megrémíti?... igaz lehet, hogy nincs semmi mondanivalója számomra?

- És ha féltém a visszajöttét, nem volt-e igazam? - szólt kis szünet után tompa hangon a grófné. - Csak tegnap találkoztunk és ime, ma már mindkét gyermekem ismeri a rettegett titkot, amit husz éven át sikerült rejtegetnem előlük s amit, ha ön közbe nem lép, ma már csak a jó Isten és én tudánk. Éppen most bukkant fel, mikor e titok leleplezésének minden veszélye örökre elhárult volna.

- Nem az én hibámból történt - felelte Paul - Isten akarata volt! Vagy talán én vezettem Marguerite-et apja halálos ágyához?... én kényszerítettem, hogy a fülkében elrejtőzve, kihallgassa a haldokló gyónását? Szegény öreg Achard barátom halálos ágyához se én hívtam önt. Az imént szemtanuja volt, hogy inkább türtem volna, hogy Emmanuel agyonlőjön, semhogy életem megváltásáért feltártam volna az ön titkát. Nem, nem... én csak az eszköz vagyok és nem a sujtó kar. Az eredmény és nem a határozó akarat. Isten akaratából pattant ki a titok! S e titok kipattanása Isten jóságos akaratából, ahelyett, hogy eltávolította volna, közelebb hozta a szivéhez két gyermekét.

- És a harmadik... mit várhatok a harmadiktól? - kérdezte tétován, lágyabb hangon a grófné.

- A harmadik csak azt kéri, engedje teljesíteni a kötelességét.

- Milyen kötelességet?

- Visszaadni öccsének az őt megillető családfői rangot, hugának az elveszített boldogságát, anyjának pedig a vágyvavágyott nyugalmat.

- De hiszen Maurepas minisztertől a király éppen ön miatt tagadta meg az ezredparancsnokságot, amelyet Lectour báró a minisztertől Emmanuel számára kért.

- Igaz. De Őfelsége kérésemre ez ezredparancsnokságot az én kezeimen keresztül adományozza az öcsémnek.

És Paul kivette belsőszéből a kinevezési okmányt és az asztalra fektette.

- Ime.

A grófné egy gyors tekintettel meggyőződött, hogy a kinevezési okmányban csakugyan Emmanuel neve szerepel.

- Marguerite-et pedig egy névtelen, vagyontalan emberhez akarja feleségül adni... Egy száműzöthöz.

- Téved. Marguerite-et ahhoz az emberhez akarom feleségül adni, akit szeret. Nem a száműzött Lusignanhoz, hanem Anatole de Lusignan báróhoz, Őfelsége Guadelupe szigetének teljhatalmu kormányzójához. Ime a kinevezése.

A második kiterített okmány bizonyította, hogy Paul ezuttal is igazat mondott.

- Ami pedig az ön nyugalmának biztosítását illeti, Emmanuel megkapja az ezredparancsnokságot, Marguerite követni fogja a férjét. Mindkét gyermeke távol lesz s ön nyugodtan élhet az emlékeinek. Ugy, ahogy kívánta.

- És hogy szabaduljunk Lectour bárótól?

- D'Auray gróf hirtelen, tragikus halála elég ok az esküvő elhalasztására.

- Igaz!... most még csak egyet. Az ön születését igazoló okmányok, amelyek a törvény jogánál, mint a házasság keretén belül született fiunak, önnek biztosítják e legidősebb fiut megillető előjogokat, önnél vannak. Mit kíván cserébe ez okmányokért?

Paul elővette az okmányokat és jelentőségteljesen nyújtotta a kandallóban táncoló lángnyelvek felé.

- Semmi egyebet, minthogy egyetlenegyszer eltűrje, hogy anyámnak nevezzem és egyszer nevezzen a fiának.

A grófné bámulva állt fel.

- Lehetséges ez? - álmélkodott.

- Rang, név, vagyon, nem csábit. Mi szükségem rá?... kevés ember dicsekedhet az én koromban olyan ranggal, mint aminőt a magam emberségéből elértem. A nevemet népek emlegetik áldva... mások rettegetve. Ha akarnám, királyi vagyonom lehetne. Név, rang, vagyon nem csábit!... ha azt nem tudja adni, amit nem tudok magamnak megteremteni, amire mindig sóvárogva vágytam, amivel Isten engem is megajándékozott, de amitől kegyetlen sorsom megfosztott, amit egyedül Öntől kaphatnék...

- Mi az?

- Az anya fogalma!... érezni, tudni, hogy nekem is van anyám.

A grófné legyőzötten tárta szét karjait.

- Fiam... édes... édes fiam!

A lángnyelvek elnyelték a születési okmányokat. Paul az anyja mellett térdelt. A grófné reszkető keze a fejét simogatta. És Paul, a halálmegvetőn bátor, a rettegett Paul kapitány, nem szégyelte a szemébe gyülemelő könnyeket.

A grófné arcán is végigpereregtek a forró könnyek.

- Husz év óta először sirok! - suttogta - husz év óta először dobogtatja meg szívemet az öröm. Ez a husz év volt a vezeklésem. Isten megbocsátott... érzem. Hiszen visszaadta a könnyeimet, az érzéseimet... Köszönöm Istenem... köszönöm fiam!

- Anyám... édes anyám!

- És én még féltem a visszajöttödtől... reszkettem a látásodtól. Nem sejtettem, hogy a szívem mélyén milyen érzések alusznak. Áldalak fiam, hogy ez érzéseket felébresztetted! És áldom Istent...

Harangszó szakította félbe szavait. A kastély kápolnájának lélekarangja csendült fel. Temetésrehívón. Kettős temetésre. D'Auray grófot és az öreg Achard-t egy órában temették. A grófné felállt.

- Megyek... Várnak a halottaink!... imádkozzunk értük.

- Anyám!... én holnap utazom. Látom-e még?

- Igen. Látni, csókolni akarlak.

- Akkor hát még ma este, a temetés után jöjjön a vadászlakhoz. A nagy tölgy alatt... van egy számomra szent hely, ahova még el akarok zárándokolni. Ott fogunk elbucsuzni, anyám.

- Eljövök.

Lectour báró ezen a délutánon két levelet kapott. Az egyikben d'Auray grófné értesítette, hogy a családjukra szakadt gyász utját vágja a tervezett esküvői előkészületeknek. Bármily fájdalmasan érinti, hogy házuk kedves és nagyrebecsült vendégétől meg kell válniuk, nem kívánhatja, hogy a báró továbbra is e szomorú falak között vesztegeljen. Amint egy kissé magukhoz tértek, a továbbiakról értesíteni fogják.

Aminthogy Párisba érkezése után rövidesen kézhez kapta a grófné további értesítéseit. Ezekből megtudhatta, hogy Marguerite minden külső pompa nélkül, a családi gyászhoz mérten, csak a szükséges két tanu jelenlétében, feleségül ment Anatole de Lusignan báróhoz, Őfelsége Guadelupe szigetének teljhatalmu kormányzójához. Ez a házasság egy gyermekkori szerelem epilógusa volt s így a báró elég belátó lesz és meg fogja bocsátani felépített terveik keresztvezését.

Lectour bárónak még élénken emlékében élt a tragikus jelenet Marguerite-tal, a kastély vendéglakosztályában, közvetlenül odaérkezése után. Alapos megfontolás után, jobban is szerette a dolgok e fordulatát. Az a szép kis Marguerite d'Auray, azzal a tragikus komolyságával, sehogya se illett volna az ő életfelfogásához. Kényelmetlen feleség lett volna!... Azon aztán váltig csodálkozhatott, hogy mi módon jutott Emmanuel mégis az áhitott ezredparancsnoksághoz?

A második levelet - Paul levelét - délután félnégykor kapta kézhez, félórával a párbaj kitűzött ideje előtt. A levelet Paul segédje, Walter kadét kézbesítette.

Paul arról értesítette, hogy rajtakivül álló okokból és akarata ellenére kényszerült a bárót megsérteni, csak azért, hogy elkerülje a megverekedést Emmanuel d'Auray gróffal. Adandó alkalommal és időben - talán nem is olyan sokára - ez okokat teljes részletükben meg fogja ismertetni a báróval. Addig is megelégszik a teljes bocsánatkéréssel. Annál is inkább, mert a gyász a temetés e napját, amugyise itélné alkalmasnak a verekedésre. Ha a báró, majd a teljes kimagyarázkodás után is ragaszkodnék az elégtételadáshoz, készséggel fog rendelkezésére állni. Addig nem látja értelmét, hogy ok nélkül egymás vérért ontás.

A báró arra gondolt, hogy ez a felesleges vérontás esetleg az ő becses életének a kioltásával végződhetnék. Kezdte unni ezt a d'Auray kastélyt, valamennyi benn- és künnlakójával együtt és valósággal megkönnyebbült, mikor az inas a rendelkezésére bocsátott kocsira felrakta a poggyászát és örökre hátat fordíthatott a XIII. Lajos kora alatt épített tornyos déli kastélyszárnynak s a IV. Henrik alatt hozzáépített bástyáknak.

... A harangszó elcsendesült. A két halottat eltemették. Az egyik a d'Auray grófok ősi családi kriptájában, a kastély kápolnájában aludta örök álmát, a másik a község temetőjében, egyszerű fakeresztel jelölt sírjában pihent. Alkonyat után, az este jótékony homályában anya és fiu, egy harmadik halott ismeretlen, jeltelen sírjánál találkoztak. Az erdei vadászlak közelében, a nagy tölgy alatt emelkedő gyepes hantnál. Ott térdeltek egymás mellett, áhitatosan imádkozva.

Majd Paul felsegítette anyját, aki könnyezve, most már leplezetlen, meleg szeretettel ölelte át fiát. Hosszan, némán álltak így átölelkezve.

- Isten áldjon, fiam... Isten áldjon édes, jó fiam!

Kezét pillanatig áldón pihentette Paul lehajtott fején, tekintetét égnek emelve, mintha Isten áldását könyörögné a fiának. Aztán még egyszer megcsókolta és lehajtott fejjel, magányosan megindult a kastély irányába. Paul könnyes szemekkel, vágyón, fájdalmasan nézett utána...

Másnap reggelre Port-Louis öbléből a két hét óta ott vesztegelt fregatt, az INDIENNE, nyomtalanul eltűnt. Csakugy, mint elsőizben. A városka derék lakói most se tudták, mi okból jött, hová indult. Nem is tudták meg soha.

EPILOGUS.

Ez események lejátszódása óta öt év telt el. Az Egyesült Államok függetlenségét elismerték. Az angoloktól megszállt utolsó erőd, Newyork is felszabadult. Az ágyudörgés, amely az indiai tengerektől, Mexikó öbléig megreszkettette a két óceán hullámain, elnémult. Washington, az 1783 december 28-iki nemzetgyűlésen ünnepélyesen beadta fővezéri lemondását és visszavonult Montvernonba, a birtokára. Összjutalma az volt, hogy a leveleit bélyeg nélkül küldhette. Mentésítették a postai díjszabások alól.

Az Amerikában beállt nyugalom, az Antillákban, a francia gyarmatokon is érezte jótékony hatását. A szabadságharc alatt e szigetek közül, úgy katonai, mint kereskedelmi helyzeténél fogva, Guadelupe különösen veszélyeztetve volt. Csak új kormányzója éberségének és fáradhatatlanságának köszönhető, hogy épen és megnyírbátlanul menekült az általános veszélyből.

Guadelupe sziget, az év minden szakában egyformán buján zöldelő növényvilágával, pompás, szindus virágainak mámorító illatától fűszerezett levegőjével, banán, kókusz és narancserdővel, a szigetet keresztül-kasul hasogató száz és száz kristályvizű patakjával, valóságos földi paradicsom volt.

Ebben a földi paradicsomban éltek öt év óta Anatole de Lusignan és szép szőke felesége, Marguerite d'Auray. Régi világuktól ennyire eltávolodottan könnyebben felejtették a múlt keserű emlékeit. Egymás szerelmében elmélyülten a kiváltságosak tiszta, boldog életét élték. Időközönként, ujságokból s a szigetet érintő hajók útján olykor hirt hallottak arról, akinek a boldogságukat köszönhették s akit mindvégig jótévőjüknek, pártfogójuknak tekintettek. Tudták, hogy elválásuk után rövid idővel, egy tengeri ütközetben fölényesen legyőzte az angolokat és tengernaggyá léptették elő. Hogy a nemzetgyűlés nyílt ülésben szavazott köszönetet s hogy a tenger e legendás hőse Amerika legféltettebb hadifregattját, az AMERIQUE-et parancsnokolta. Később a nemzetgyűlés e fregattot hódolata jeléül felajánlotta a franciák királyának. Paul Jones tengernagy ekkor a MAGNIFIQUE vezényletét vette át. Legutóbb pedig azt hallották, hogy Paul Jones tengernagy csatlakozott Vaudneuil gróf, Jamaica ellen indított expedíciós flottájához ez a hír különös örömeikre szolgált, mert ez esetben Paulnak érintenie kellett útjában szigetüket és reményük lehetett, hogy viszontláthatják a legjobb fivért, barátot és jótévőt. De közbelépett a béke. A tervezett hadi expedíció elmaradt és azóta semmit se hallottak a kalandosvérű fiatal tengernagyról.

Egy szép koratavaszi estén az egész kis család a kertben hűsölt, ahonnan csodás kilátás nyílt a szigetektől tarkított azurkék tengerre. Marguerite már beleszokott e sziget kreolnőinek tunyán, nyugodtan boldog, semmittevő életmódjába. Most ott feküdt kislányával selyemfonalakból font hintaágyában, amelyet kislánya ringatott nagyboldogan. Egyik keze Lusignan kezében pihent, aki a fonott kertiszékben, a hintaágy mellett az ujságját olvasta. Marguerite tekintete a tengeren kalandozott. Mintha megérezte volna, hogy a következő percben a Hármás Csucs mögül, pompás fehérségében hatalmasan és gögösen, mint egy óriáshattyu, egy hajó fog elősiklani.

Marguerite látta meg először. Mikor Lusignant figyelmeztette, valahogy ösztönösen ugyanegy gondolattól vezetve, élénk várakozással figyelték a hajó közeledtét. Annyit már megkülönböztettek, hogy a hajó árbócán Amerika csillagos zászlaja lengett. Lusignan egy négert beszalasztott a villába a messzelátóért. De mielőtt a néger visszacammogott volna, már mind a ketten, mintha egy régi, kedves hajót ismertek volna fel az egyre közeledő fregattban. Még nem mertek hinni a szemeiknek, de a szívüket megdobogtatta a remény. Mikor aztán Lusignan a messzelátót a szeméhez illesztette, hangos örömkialtással nyujtotta át Marguerite-nek. Most már világosan felismerte a fregattot. Az INDIENNE volt. Néhány perc múlva már a

hajó parancsnoki hidján álló, arannyal himzett, fekete tengernagy egyenruhás alakot is felismerték. Mikor a hajó az erőd előtt elhaladt, leadta a szokásos három üdvölvést. Az erődből is felhangzott a válaszoló három ágyudőrej.

Lusignan, mint egy ölbeli babát, emelte ki a hintaágyból Marguerite-ot. Lázás örömmel csókolták össze egymást s a kis Hector közrefogva, maguk is, mint a gyerekek, hármában, kézenfogva szaladtak a kikötőbe. A kis Blanche-t a hintaágyban hagyták. Sirásra görbülő szájacskájával, kék szemeit tágranyitva bámult utánuk. A néger dajka csak nehezen tudta megvigasztalni.

A vízontlátás perce felejthetetlenül boldog volt. Valamennyien sirtak örömükben. A kis Hector is sirt, mert a szüleit sirni látta. Paul elmondta, hogy a nemzetgyűlés a békekötés után, hadiszolgálati megjutalmazásául, megajándékozta őt a hajóval, amelyet először parancsnokolt. Lusignan és Marguerite öröme határtalan volt. Azt remélték, hogy Paul most már végleg velük marad. De nem számoltak a fiatal tengernagy kalandos természetével. Paul csak egy hetet töltött náluk. Hiába kérték, könyörögtek, e hét leteltével folytatta útját. Új kalandokat, új mozgalmakat hajszolva.

Fájó szívvvel bucsuztak hát. Lusignan és Marguerite egymást átkarolva követték tekintetükkel a távozó fregattot. Mikor leszállt az alkony, Lusignan a kert végében összehordott galyakból hatalmas tábortűzet gyújtatott. A feltörő lángok mintegy hódolati tűzük fényével világítottak a tovatünő hajó után. Mielőtt a fregatt a Hármas Csucs mögé bekanyarodott, ágyudörgés hallatszott a fedélzetről. Üdvölvés!... Paul Jones tengernagy bucsuzott szeretteitől!

1784 májusában egész Európa megtorpant álmos hangulatában. A vérmes hitűek ezt a megtorpanást a béke nyugalmanak minősítették, de az előrelátóbbak felismerték a nagy viharokat megelőző szélcsendet. Az amerikaiak szabadságharcai előkészítették a talajt a francia forradalomra. Király és nép, látszólag nyugodtan, valójában éber feszült várakozással figyelték egymást.

Ez általános álmos megtorpantságban Európa egyetlen pontja volt mozgalmas. Oroszország. III. Péter cár meggyilkolása után, Katalin cárnő volt a hatalmas orosz birodalom uralkodója. Nemcsak saját országában uralkodott, de a szomszédos népek ügyeibe is beavatkozott. A kurlandiakat rákényszerítette, hogy fejedelmüket, Károly szász herceget elűzzék trónjáról, Varsóban, Szaniszló néven királlyá koronáztatta volt szeretőjét, Ponyatovszkit, szövetséget kötött az angolokkal és a berlini és bécsi politikába is bekapcsolódott. Országának belső ügyeit se hanyagolta el. Ipart, kereskedelmet, mezőgazdaságot. Megirigyelte a porosz király irodalmi babérjait s ugyanazzal a kézzel, amellyel a fiatal Iván cár halálos ítéletét és Lengyelország felosztását aláírta, regényeket és drámákat írt. Sőt, verseket, szonetteket is. És mindez elfoglaltsága között bőségesen maradt ideje szerelmi kalandjai lebonyolítására. Nem hiába nevezte Voltaire Észak Szemiramiszának!

Elképzelhető, hogy az orosz udvar ez érzékiségtől és kalandorromantikától átfütött levegőjében milyen hatást váltott ki a tenger híres hősének, Paul Jones-nak megjelenése. Katalin cárnő leplezetlen örömmel fogadta felajánlott szolgálatait. Paul hajóját a cárnő rendelkezésére bocsátotta. A cárnő viszonzásul ellentengernaggyá léptette elő.

Paul ez új életkeretében is győzelmet-győzelemre halmozott mindaddig, míg Oroszország olyanira megerősödött zsarnoki hatalmában, mint ahogy Amerikát függetlensége megalapozásában segítette. Katalin cárnő fejedelmi bőkezűséggel, egy egész királysággal felérő birtokterületet ajánlott fel, csak hogy kedvelt tengernagyát maradásra bírja. De Paul nem bírta a béke levegőjét. A tenger hőset az egész világ szárazföldje se kárpótolta a végtelen Óceánért. Az ő világa a tenger volt.

Ahogy az amerikai nemzetgyűléstől bucsuzott, úgy bucsuzott Katalin cárnő fényes udvarától is és visszahajózott, ezidőszerint a föld legmozgalmasabb, legtöbb veszélyt, hadakozási alkalmat nyújtó pontjára, Franciaországba, ahol javában dult a forradalom.

A régi világ talapzatában megingott. A király fogoly volt, fényes nevek elenyésztek s e fényes neveket viselőket sorra lenyakazták. Az egyenlőség uralkodott s a guillotine fáradhatatlanul működött. Paul Párisba érkezése után mindenekelőtt Emmanuelt kutatta. Megtudta, hogy Emmanuel a száműzöttek között volt. Az anyját tudakolta. Azt felelték, hogy meghalt.

S ekkor mondhatlan szükségét érezte, hogy mielőtt maga is meghalna, még egyszer lássa azt a helyet, ahol tizenkét év előtt lelkének legnagyobb viharait és legboldogabb érzéseit átélte.

Elment Bretagneba. Kocsiját Vannesban hagyta és lóháton igyekezett a kastély felé. Ugy, mint tizenkét év előtt, mikor először látta Marguerite-et, a hugát s először állt szemközt Emmanuellel, az öccsével. De már nem a lelkes, fiatal, tüzes, kalandosvérű tengerész volt, aki a világ egész széles láthatárát meg akarta hódítani. Kifáradt, csalódott ember volt, aki mindent megismert, mindenbe beleizlelt. Jóba, rosszba, dicsőségbe, felejtésbe... Most nem a családját, a születése titkát jött kutatni. Hanem sirokat látogatni.

Az erdőnek, a vadászháznak, amelyben öreg Achard barátja lakott, nyomát se lelte. Az erdőt, mint nemzeti vagyont szétoztották harminc környékbeli parasztgazda között, akik a fákat kiirtották s a sikon gabonát termeltek. A nagy tölgy is tovatűnt, az eke felszántotta Morlaix gróf jeltelen, ismeretlen sírját. Paul még a helyét se ismerhette fel.

A kastély komorabban, sötétebben feketélt elébe, mint valaha. Csak az öreg kulcsár maradt a falai között. Élő rom, a halott romok közt. A nép romboló kedve, amely az erdő fáit nem kimélte, e négy évszázad óta fennálló várkastélyt csodálatosképen épenhagyta. Talán, mert a jótékonyágáról híres öreg grófnét a környékbeliek szentnek emlegettek. Ki tudhatta!...

Paul végigjárta a három év óta lezárt szobákat. Az ősök képei most is régi helyükön csüngtek. Benyitott a könyvtárszobába, a nagy szalónba, ahol élete legizgalmasabb lelki drámája lejátszódott. Minden a régi helyén volt. A kandalló fölött a nagy tükör kerete üresen tátongott, középen a lyuk, amelyet Emmanuel golyója furt a falba.

A kulcsár elbeszélte az öreg grófné utolsó éveinek történetét. Nem volt sok mondanivalója. Egyszerű történet volt. A grófné csak a jótékonyágnak élt. Ideje javarészt a kastély kápolnájában töltötte, a családi kriptában, ahol férje aludta örök álmát. És mindennap, a legrosszabb időben is, lesétált az erdőbe, a vadászházhoz. Ott üldögélt a vadászház közelében álló évszázados tölgy alatt, az öreg Achard faragta padon. De a szive egyre jobban gyengült. Négy év előtt, mikor már alig volt jártányi ereje, még egyszer levitette magát embereivel nyugóágyában a nagy tölgy alá. Ugy mondta, még egyszer látni akarja a távoli nagy óceánt, hallani a hullámok halk moraját... Kivánságára ott magára hagyták és mikor félóra múlva visszamentek érte, ájultan találták. Többé fel se kelt ágyából. Egy reggel, keblén összekulcsolt kezekkel, holtan találták. Azt hitték, alszik, olyan békésen feküdt ágyában. Csendesesen halt meg, nem szenvedett.

Paul lement a kriptába és letérdelt anyja sírköve előtt. A fehér márványtábláról a következő aranybetűs felirást olvasta:

- Itt alussza örök álmát Marguerite Blanche de Sabré, d'Auray grófné. Született 1729 augusztus 2-án, meghalt 1788 szeptember 3-án. Imádkozzatok érte és gyermekeiért!

Az öreg kulcsár megjegyezte, hogy a grófné maga fogalmazta néhány nappal halála előtt e sírfeliratot.

És Paul fájdalmasan összeszoruló szive úgy érezte, hogy anyja, aki életében oly sokáig meg-
feledkezett róla, e sírfeliratában a „gyermekeiért” szóban róla is megemlékezett.

Félévvel utóbb, a nemzetgyűlés ünnepélyes ülésében elhatározta, hogy küldöttségileg fogja
magát képviseltetni a Párisban 1793 július 7-én elhunyt Paul Jones, volt amerikai tengernagy
temetésén a Père-Lachaise temetőben.

Ezzel a határozatával a szabadság hősének adózott a köteles kegyelettel.

- Vége -